

Univerzita Hradec Králové
Filozofická fakulta
Katedra archeologie

**Sovětice a Hněvčeves, sídliště kultury s lineární a vypíchanou
keramikou**

Diplomová práce

Autor:	Bc. Miloslava Marková
Studijní program:	B 7105 Historické vědy
Studijní obor:	Archeologie
Forma studia:	prezenční
Vedoucí práce:	Prof. PhDr. Ivan Pavlů, DrSc

Hradec Králové, 2018

Zadání diplomové práce

Autor:	Miloslava Marková
Studium:	F14NP0042
Studijní program:	N7109 Archeologie
Studijní obor:	Archeologie
Název diplomové práce:	Sovětice a Hněvčeves, sídliště s lineární a vypíchanou keramikou
Název diplomové práce AJ:	Sovětice and Hněvčeves, Settlements of the Linear Pottery Culture and Stroked Pottery Culture

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Cílem diplomové práce bude zpracovat plošné výzkumy J. Kalfersta z r. 1987 (a případně z r. 1977). Výstupem bude katalog nálezů a databáze keramiky včetně kresebné dokumentace objektů a nálezů. Student použije metodu kvantitativní analýzy archeologických nálezů v rámci kultur s lineární a s vypíchanou keramikou. Keramiku zařadí do geografického kontextu východních Čech a chronologického systému neolitického osídlení. Výsledkem bude nástin vývoje v daném mikroregionu Bystřice. Bude se zabývat popisem a analýzou zoomorfní sošky, který zahrne pojednání o zvířecích plastikách v kultuře s vypíchanou keramikou a interpretací jejich kultovního významu.

Kalferst, J. 1985: Záchraný výzkum lengyelského sídliště na stavbě k. p. Benzina v Cerekvici nad Bystřicí. Zpravodaj K MVČ XII/1. Hradec Králové, 21735. Kalferst, J. Sigl, J. Končelová, M. 2005: Struktura osídlení lidu s lineární keramikou ve východních Čechách. Archeologické rozhledy 57, 651-706. Vokolek, V. 1987: Přírůstky archeologické sbírky K MVČ 1986. Zpravodaj K MVČ XIV/1. Hradec Králové, 3725. Pavlů, I. Zápotocká, M. 1978: Analýza české neolitické keramiky. Morfologická a chronologická struktura výčnělků. Praha.

Garantující pracoviště:	Katedra archeologie, Filozofická fakulta
Vedoucí práce:	prof. PhDr. Ivan Pavlů, DrSc.
Oponent:	doc. PhDr. Radomír Tichý, Ph.D.
Datum zadání závěrečné práce:	24.11.2014

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracovala samostatně a uvedla jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Hradci Králové dne

Anotace

MARKOVÁ, Miloslava: Sovětice a Hněvčeves, sídliště kultury s lineární a vypíchanou keramikou. Filozofická fakulta. Univerzita Hradec Králové. 2017. Diplomová práce.

Svoji diplomovou práci jsem zaměřila na zpracování a vyhodnocení archeologického výzkumu sídliště s lineární a vypíchanou keramikou na katastrech obcí Sovětice a Hněvčeves. Jedná se o lokality „Pod kostelem“, „Za Skalkou“, Skalka“, „Pod Skalkou A, B a C“ a „Staveniště“. Výzkum probíhal v roce 1987 pod vedením PhDr. Jiřího Kalfersta z Muzea východních Čech v Hradci Králové (dále jen MVČ HK).

V první části práce charakterizuji výzkum, lokalizovat ho a začlenit do přírodního prostředí.

Druhá část se věnuje zpracování a vyhodnocení archeologického materiálu uloženého v depozitáři archeologického oddělení MVČ HK. Jedná se o keramiku, mazanici, kamennou broušenou a štípanou industrii, osteologický materiál, ostatní kamennou industrii, horniny a minerály.

Třetí část zahrnuje popis objektů na jednotlivých lokalitách a jejich dataci.

Na závěr jsem shrnula veškeré získané poznatky a přidala do příloh zdigitalizované objekty, plány lokalit s vyznačenými objekty, zasazení lokalit do mapy a kresebnou dokumentaci archeologického materiálu.

Klíčová slova

kultura s lineární keramikou, kultura s vypíchanou keramikou, výzkum, Sovětice, Hněvčeves

Annotation

MARKOVÁ, Miloslava: Sovětice and Hněvčeves, Settlements of the Linear Pottery Culture and Stroked Pottery Culture Faculty of Arts. University of Hradec Králové. 2017.

My thesis is focused on evaluation of archaeological excavations of the Linear Pottery Culture settlement and Stroked Pottery Culture in Sovětice and Hněvčeves. Especially there are „Za Skalkou“, Skalka“, „Pod Skalkou A, B and C“ and „Staveniště“. The excavation was conducted by Jiří Kalferst in 1987.

In the first part I have characterized the excavation and locate or integrate it to the natural environment.

The second part is focus on processing and evaluation of archeological material deposited in the depository of the archaeological department of the MVČ HK. These are ceramics, cleansers, cut and cut tools, bones and others.

In the third part I deal with the description of the objects on individual localities and their dating.

Finally, I summed up all the knowledge gained and added numerus of digitized objects, site.

Keywords: Stroked Pottery Culture, Corded Ware culture, excavation, Sovětice, Hněvčeves

Poděkování

Velice děkuji doc. PhDr. Jaromíru Kovárníkovi, CSc., pod jehož vedením vznikla velká část práce. Po neúspěšné obhajobě byla práce doplněna pod vedením Prof. PhDr. Ivana Pavlů, DrSc., kterému také velice děkuji za jeho rady a podněty.

Pavlu Burgertovi, PhD. z Archeologického ústavu v Praze za jeho konzultace, cenné rady a podněty nejen ohledně keramického materiálu. Děkuji M. Končelové, PhD. za poskytnutí map osídlení LNK východních Čech.

Dále velice děkuji vedení archeologického oddělení Muzea východních Čech za zpřístupnění veškerého potřebného materiálu. Mgr. M. Pacákovi za jeho rady a velkou trpělivost týkající se zpracování materiálu, Mgr. K. Suchopárové děkuji za pomoc při zasvěcování do kresby archeologického materiálu, Mgr. M. Pleskovi děkuji za kresbu štípané industrie, Mgr. P. Horníkovi děkuji za pomoc při interpretaci objektů a Bc. F. Šrůtkovi za rady a pomoc se základy pracování s programem Autodesk AutoCad Map 3D 2016. Děkuji PhDr. Mgr. Petru Šídovi, Ph. D z hradecké univerzity za odborné geologické určení kamenného materiálu.

Svému příteli M. Staříkovi velice děkuji za pomoc s grafickou stránkou příloh, za obrovskou trpělivost a podporu.

Děkuji také velice svým rodičům.

OBSAH

1.	ÚVOD	2
2.	CÍLE PRÁCE A POUŽITÉ METODY	4
3.	PŘÍRODNÍ PROSTŘEDÍ KRÁLOVÉHRADECKA	5
3.1.	SOVĚTICE A HNĚVČEVES	6
4.	DĚJINY ARCHEOLOGICKÝCH VÝZKUMŮ.....	8
4.1.	PŘEDSTAVENÍ HLAVNÍCH PŘEDSTAVITELŮ VÝZKUMU.....	8
4.1.1.	<i>Jiří Kalferst</i>	<i>8</i>
4.1.2.	<i>Vít Vokolek</i>	<i>9</i>
4.1.3.	<i>Jan Boček.....</i>	<i>9</i>
4.2.	ARCHEOLOGICKÉ VÝZKUMY.....	10
5.	CHARAKTERISTIKA NEOLITU	15
6.	OSÍDLENÍ VÝCHODNÍCH ČECH V NEOLITU	22
7.	LOKALIZACE SÍDLIŠTĚ SOVĚTICE A HNĚVČEVES	24
7.1.	LOKALITA I	27
7.2.	LOKALITA II	27
7.3.	LOKALITA III	27
7.4.	LOKALITA IV	28
7.4.1.	<i>„Pod Skalkou“ A.....</i>	<i>28</i>
7.4.2.	<i>„Pod Skalkou“ B.....</i>	<i>28</i>
7.4.3.	<i>„Pod Skalkou“ C.....</i>	<i>29</i>
7.5.	LOKALITA V	29
8.	ANALÝZA ARCHEOLOGICKÉHO MATERIÁLU	30
8.1.	KERAMIKA.....	31
8.1.1.	<i>Základní rozdělení</i>	<i>32</i>
8.1.2.	<i>Keramické třídy.....</i>	<i>33</i>
8.1.1.	<i>Síla a velikost fragmentů</i>	<i>44</i>
8.1.1.	<i>Výzdoba.....</i>	<i>45</i>
8.1.2.	<i>Zvláštní pozorování na keramice</i>	<i>49</i>
8.1.3.	<i>Zoomorfí plastika</i>	<i>49</i>
8.2.	MAZANICE	59
8.3.	KAMENNÁ BROUŠENÁ INDUSTRIE	60
8.3.1.	<i>Metabazit typu Jizerské hory.....</i>	<i>63</i>
8.3.2.	<i>Přehled broušené industrie.....</i>	<i>64</i>

8.4.	KAMENNÁ ŠTÍPANÁ INDUSTRIE	65
8.4.1.	<i>Sílicit glacigenních sedimentů</i>	70
8.4.2.	<i>Sílicity krakovsko – čenstochovské jury</i>	70
8.4.3.	<i>Přehled štípané industrie</i>	71
8.5.	OSTATNÍ KAMENNÁ INDUSTRIE	72
8.5.1.	<i>Přehled ostatní kamenné industrie</i>	75
8.6.	OSTEOLOGICKÝ MATERIÁL	77
8.7.	NÁLEZY HORNIN	78
8.7.1.	<i>Přehled</i>	79
8.8.	MINERÁLY	80
8.9.	DATABÁZE NÁLEZŮ	81
9.	NÁLEZY Z JINÝCH ARCHEOLOGICKÝCH OBDOBÍ	87
9.1.	MLADÝ PALEOLIT	87
9.2.	MEZOLIT	87
9.3.	ENEOLIT	88
9.4.	DOBA LATÉNSKÁ	89
9.5.	VRCHOLNÝ A POZDNÍ STŘEDOVĚK	89
10.	POPIS OBJEKTŮ	90
10.1.	HNĚVČEVES „POD KOSTELEM“	90
10.2.	HNĚVČEVES - „STAVENIŠTĚ“	90
10.3.	SOVĚTICE „ZA SKALKOU“	91
10.4.	SOVĚTICE „SKALKÁ“	95
10.5.	SOVĚTICE „POD SKALKOU A“	99
10.6.	SOVĚTICE „POD SKALKOU B“	99
10.1.	SOVĚTICE „POD SKALKOU C“	114
10.2.	PŘEHLED	119
11.	DATACE	121
12.	KRITIKA PRAMENŮ	124
13.	DISKUZE VÝSLEDKŮ	125
14.	ZÁVĚR	128
15.	LITERATURA	130
15.1.	INTERNETOVÉ ZDROJE	137
16.	SEZNAM GRAFŮ A OBRÁZKŮ V TEXTU A PŘÍLOH	138
17.	PŘÍLOHY	146

Seznam použitých zkratk

AO MVČ HK - archeologické oddělení Muzea Východních Čech v Hradci Králové

ARUP – Archeologický ústav Praha

BZO – Bulletin záchranného oddělení

J - jih

JV - jihovýchod

k. ú. - katastrální území

KNP – kultura s nálevkovitými poháry

LBK – kultura s lineární keramikou (Linearbandkeramik)

MTP – metabazit typu Jizerské hory

obj. – objekt

parc. č. - parcelní číslo

př. č. - přírůstkové číslo

př. n. l. - před naším letopočtem

S - sever

SBK – kultura s vypíchanou keramikou (Stichbandkeramik)

SGS - silicit glacigenních sedimentů

V - východ

Z - západ

1. Úvod

Archeologickým výzkumem, který provedlo Muzeum východních Čech v Hradci Králové (dále jako MVČ HK) v roce 1987 na území obcí Sovětice a Hněvčeves ve východních Čechách, se podařilo odkrýt osídlení z různých období pravěku až po novověk. Především se jedná o sídliště kultury s lineární keramikou (dále LBK) se zásahem kultury s vypíchanou keramikou (dále SBK). Výzkum byl proveden na lokalitách I – „Pod kostelem“, II - „Za Skalkou“, III - „Skalka“, IV - „Pod Skalkou A, B a C“ a na lokalitě V nazývané „Staveniště“. Probíhal ve dnech od 6. července do 3. listopadu 1987 pod vedením archeologa MVČ Jiřího Kalfersta.

V úvodu práce se věnuji především problematice sídliště na katastrálním území Sovětice a Hněvčevsi. Tato část je založená na studiu dostupné publikované literatury. Dále se zabývám dějinami archeologických výzkumů ve sledovaných oblastech, přírodnímu prostředí, osídlení východních Čech a v neposlední řadě i ve stručnosti obecné charakteristice neolitu. V dalších kapitolách jsem podrobně popsala jednotlivé lokality, na kterých byl výzkum prováděn.

Stěžejní částí práce je analýza archeologického materiálu, který mi byl zpřístupněn v depozitáři archeologického oddělení MVČ HK. Své místo tu má významná zoomorfní plastika prasete, která byla během výzkumu objevena v docela nenápadném objektu č. 24. Zvířecí plastika je v období neolitu na našem území co do druhů zoomorfní interpretace velice rozmanitá. Z toho důvodu jsem do kapitoly zařadila výčet několika analogií plastik jak zoomorfních, tak i antropomorfních, a to zejména z důvodu jejich výjimečnosti zvláště v období kultury s vypíchanou keramikou. Jedná se o oblasti Čech, Moravy a sousedních států s přesahem do Maďarska.

Součástí mé práce je pečlivá dokumentace veškerého nálezového materiálu. Jedná se o keramiku, štípanou a broušenou kamennou industrii, mazanici, ostatní kamennou industrii, osteologický materiál, horniny a minerály. V úvodu jsem shrnula veškeré základní informace o nálezech - celkový počet získaného

materiálu či úvodní popis k jednotlivým kategoriím. Nedílnou součástí každé podkapitoly jsou přehledné tabulky.

Jako samostatnou kapitolu jsem vyčlenila nálezy, které spadají do jiných archeologických období, než jsou kultury LBK a SBK. Jedná se o nálezy jak z objektů, tak i z povrchových sběrů.

Získané nálezy byly objeveny v několika objektech, které jsou rozděleny do podle toho, v jaké části lokality se nachází. Jelikož se výzkum konal před 30 lety, dalo by se říci, že tomu odpovídá v některých případech i terénní kresebná dokumentace. Proto se celkový popis objektu skládá z informací získaných z popisů na dokumentaci, z archeologických nálezů, z popisů sáčků či z odborných článků. Každý objekt obsahuje popis jako tvar objektu, orientace nebo základní popis archeologického materiálu, s čímž souvisí také datace, kterou jsem provedla na základě relativně chronologického určení materiálu.

Poslední kapitolou, která je nedílnou součástí mé diplomové práce, je obsáhlá sekce příloh. Ta zahrnuje rozsáhlou databázi všech nálezů, terénní kresebnou dokumentaci, kterou jsem zdigitalizovala v programu Autodesk AutoCad Map 3D 2016 i neméně početnou kresebnou část. Zde jsou zdokumentovány všechny nálezy s určitou vypovídací hodnotou – okraje nádob, zdobená těla či dna. Ostatní objekty, které nejsou v přílohách zmíněny, neobsahovaly žádné nálezy s potencionálním informativním materiálem. Neznamená to však, že jsou bez nálezů. V neposlední řadě jsou zde zastoupeny zdigitalizované plány lokalit, jejich rozmístění na mapě, obrázky vztahující se k zoomorfní plastice a fotografie. Součástí příloh není celkový plán sídliště hlavně z toho důvodu, že většina parcel uvedených na dokumentaci je v dnešní době přečíslena.

2. Cíle práce a použité metody

Cílem mé diplomové práce je zpracování archeologického výzkumu z lokalit na katastrálním území obcí Sovětice a Hněvčeves. Výzkum zde probíhal v roce 1987 pod vedením J. Kalfersta z MVČ HK. Termínem zpracování se rozumí vytvoření digitalizované terénní kresebné dokumentace, zanesení lokalit do mapy, vytvoření plánu jednotlivých nalezišť nebo zpracování archeologických nálezů. Dalším cílem je dokumentace archeologického materiálu, jeho následného rozřídění do jednotlivých kategorií (keramika, mazanice, broušená, štípaná a ostatní kamenná industrie a osteologický materiál) a kresebné zdokumentování. Výsledkem toho jsou přehledné perokresby v podobě tabulek v přílohách.

Ve své práci jsem se snažila také o analogie. Např. u zoomorfní plastiky jsem zaznamenala podobnosti s jinými státy střední Evropy či jiné materiály nebo objekty, které vynikaly nějakou zvláštností, jsem srovnávala s jinými výzkumy.

Mezi použité metody, jak už jsem již zmínila, patří program vhodný pro digitalizaci terénní dokumentace Autodesk AutoCad Map 3D 2016. Ke všem typům archeologického materiálu je vytvořena přehledná databáze v přílohách.

3. Přírodní prostředí Královéhradecka

Přírodní podmínky byly pro pravěkého člověka, který se chtěl v určité oblasti usadit, rozhodující. Sám se také na nich významně podílel či je dokonce výrazně měnil (Kalandřík 2005, 119).

Okres Hradec Králové zaujímá plochu 875 km² a je součástí české křídové pánve, která je největší dochovanou sedimentační pánví u nás. Hranice tvoří na západě Novobydžovsko a Chlumecko, na severu Jaroměř, na východě Třebechovice pod Orebem a jižní hranici tvoří Pardubicko (Faltysová - Mackovčín - Sedláček. 2002, 58; Chlupáč 2002, 263).

Oblast je erozní kotlinou v povodí řeky Labe, nejdolejší Metuje, Úpy a Orlice. Geologické podloží tvoří slínovce, jílovce a spongolity spodního a středního turonu a svrchního turonu až koniakku. Doplněno je také o pleistocenní říční štěrky a písky, eolické písky a spraše (Demek 1987, 295).

Královéhradecko náleží do geomorfologické soustavy Česká tabule v rámci České vysočiny. Nadmořská výška se průměrně pohybuje kolem 250 metrů. Podnebí je teplé, suché a průměrná roční teplota se pohybuje kolem 8 °C, ve vegetačním období pak 14 °C. Srážky se pohybují v rozmezí 550 - 600 mm (Faltysová - Mackovčín - Sedláček. 2002, 58 - 59).

Královéhradecký kraj je tvořen především zemědělskými a lesozemědělskými krajinami s občasným zásahem lesní (Miko – Hošek 2009, 3).

Vodní soustavu tvoří řeky Labe, Orlice, Cidlina a její přítok Bystřice. Rybníky byly v okrese vybudovány na podmáčených místech a na neobdělávatelných půdách.

Největší podíl půd tvoří hnědozemě na spraších a sprašových překryvech kyselých terasových štěrků a štěrkopísků. Okres spadá pod region illimerických půd, které jsou převážně zemědělsky využívány. Kromě hnědozemě se objevují i šedozemě, které jsou na spraši hlavní složkou v celcích s černozemní hnědozemí (Faltysová - Mackovčín - Sedláček. 2002, 59 - 60).

Z flóry se na okrese vyskytuje např. dymnivka dutá, orsej jarní, lýkovec jedovatý, vzácně se vyskytuje také leknín bělostný, rdest dlouholistý či růžkatec ostnitý. Od neolitu se zde díky nástupu zemědělství zmenšovala plocha lesů, která dnes zaujímá pouhých 16,5 % plochy okresu. Lesy se povětšinou skládají z dubohabřin či v nivách řek se objevují zbytky lužních lesů. Objevují se i plochy, kde převažují smrky a borovice. Tyto lesy ale byly vysázeny jako monokultury z důvodu lesního hospodaření (Faltysová - Mackovčín - Sedláček. 2002, 61 - 62).

Fauna je v Královéhradeckém kraji velmi rozmanitá. Z ryb se vyskytuje např. bolen dravý, mihule potoční nebo slunečnice pestrá, která patří mezi introdukované druhy ryb. Mezi časté obojživelníky a plazy řadíme skokana menšího, čolka obecného, ještěrku obecnou či užovku obojkovou (http://gis.kr-kralovehradecky.cz/assets/GIS/projekty/ziv-prostredi/priloha_6.pdf). Dále se zde vyskytují další druhy jako ježci (západní, východní), hryzec vodní, liška obecná, prase divoké či srnec obecný (Dungel – Gaisler 2002, 14, 66, 110, 122, 130).

U vody se objevují vzácné druhy vážek, např. vážka červená, šídlo hnědé nebo vážka čárkovaná. Mimo to také několik druhů jepic, pošvatek či chrostíků. Místní fauna je významná také druhy, které se zde našly jako první v celé republice. Mezi ně patří střevlíci *Acupalpus dubius*, *Bembidion humerale* a střevlíček západoevropský. Obr. atlovce zastupují z ptáků nejčastěji labuť velká, lysky černé, holub doupňák či datel černý (Faltysová - Mackovčín - Sedláček. 2002, 58 - 65).

3.1. Sovětice a Hněvčeves

Oblast výzkumu se nachází v ohybu říčního údolí, na hranicích dvou krajinných podcelků České tabule - Bělohradské pahorkatiny a Cidlinské tabule. Tyto podcelky se dotýkají Hořickým hřbetem a Nechanickou tabulí. Geologické podloží bylo vytvořeno druhohorními sedimenty turonských jílovců a slínovců, které jsou překryty hydroakumulačními vrstvami terciérních říčních teras a navátou holocenní vrstvou sprašových půd (Kalferst 2006, 123). Sledovaná oblast je tedy z největší části tvořena spraší a sprašovou hlínou, dále hlínou, pískem a štěrkem. Přímo lokalita „Skalka“ je tvořena horninami, jako jsou jílovec vápnitý, slínovec,

prachovec vápnlitý, dále písek a štěrky. Na katastru Hněvčevsi jsou ještě malé plochy s výskytem slínovce a vápence (http://mapy.geology.cz/geocr_50/).

Kolem řeky Bystřice se mimo zmíněné, zachovaly ještě zbytky lužních porostů (Faltysová - Mackovčín - Sedláček 2002, 61).

Oba katastry se nacházejí v mírně vlhkém klimatickém pásu s pahorkatinným rázem. Průměrná roční teplota tohoto území je mezi 7 - 8 °C. Pro stanovení teploty ve sledovaném období je však nutné počítat s přibližně o 2 - 3 °C vyššími teplotami, počítáme-li s postglaciálním klimatickým optimem, kdy mezi lety 5700 – 2500 př. Kr. přetrvávalo teplotní maximum. Dešťové srážky se pohybují v průměru mezi 600 - 650 mm za rok. Územím pak protéká říčka Bystřice (Ložek 2007, 59; Kalferst 2006, 123).

4. Dějiny archeologických výzkumů

4.1. Představení hlavních představitelů výzkumu

V rámci dějin výzkumů, které na sledovaných lokalitách proběhly, bych ráda alespoň v krátkosti zmínila život a vědeckou práci hlavních představitelů, kteří mají na bádání a objevování oblast největší podíl. Jsou to J. Kalferst, V. Vokolek a amatérský archeolog J. Boček, díky němuž známe četné nálezy a nespočet lokalit, které objevil během povrchových sběrů.

4.1.1. Jiří Kalferst

Jiří Kalferst se narodil roku 1956 v Hořicích v Podkrkonoší. Po studiu na FF UK v Praze a úspěšném obhájení diplomové práce na téma „Neolitická broušená industrie mezi Labem a Cidlinou“, začal pracovat na pozici archeologa v Polabském muzeu v Poděbradech. J. Kalferst se jako archeolog specializoval na mladší dobu kamennou, metodickou a pedagogickou činnost a regionalistiku. Od roku 1981 byl nedílnou součástí archeologického oddělení dnešního Muzea východních Čech v Hradci Králové.

Za dobu své působnosti vedl řadu archeologických akcí, např. předstihový výzkum s V. Vokolkem v cihelně v Kostelci nad Orlicí, kdy bylo objeveno pohřebiště lidu popelnicových polí. Další výzkum probíhal v letech 1985 – 1987 byl vedoucím výzkumu v areálu zásobníku PHM v Cerekvicích nad Bystřicí či v Obědovicích během let 1995 – 2000.

Mimo terénní činnost vytvářel J. Kalferst soubor literárních rejstříků a datových zdrojů. Vytvořil také velmi rozsáhlou databázi tzv. „Excerpta“, která obsahuje přes 60 000 záznamů, týkající se archeologických záznamů východních Čech.

Dr. Jiří Kalferst zemřel 14. dubna 2013 ve věku 57 let.

(<http://www.muzeumhk.cz/jiri-kalferst.html>; Beková 2013, 285).

4.1.2. Vít Vokolek

Archeolog Vít Vokolek se archeologii věnoval již jako student na gymnáziu a dále jako dokumentátor v pravěkém oddělení v Národním Muzeu v Praze. Také díky svému otci, který ho často bral na různá sezení a diskuze mezi osobnosti české kultury, se jeho zájem o historii nadále stupňoval. Po zakončení studií na Karlově univerzitě nastoupil v roce 1959 do muzea v Hradci Králové, kde založil archeologické oddělení a stal se jeho ředitelem.

Archeologickým zaměřením V. Vokolka se stalo období mladší doby bronzové až starší doby železné. Věnoval se problematice lidu popelnicových polí ve východních Čechách. Za svoji kariéru se zúčastnil mnoha výzkumů – např. Jeřice, pohřebiště kultury lužické a slezskoplatěnické či se podílel na záchraně polykulturního sídliště v Plotištích nad Labem a Předměřicích nad Labem.

V. Vokolek se také soustavně věnoval publikační činnosti – např. Počátky osídlení východních Čech, Osady lužické kultury ve východních Čechách nebo Pohřebiště lidu popelnicových polí v Ostroměři. Významnou publikací je také sborník *Vita Archaeologica*, ve kterém jsou nejen odborné články jeho přátel, spolupracovníků a mladších kolegů, ale i fotografie a vzpomínky z jeho života

(Kalferst – Prostředník 1966, 3; Sigl 2006, 3; Sklenář 2005, 628 – 629;

<http://www.pribehynasichsousedu.cz/getFile.aspx?itemID=4419>).

4.1.3. Jan Boček

Jan Boček byl významným dlouholetým externím spolupracovníkem královéhradeckého muzea. V 70. letech se v Náchodě poprvé setkává s archeologií a s Věrou Dohnalovou. S ní se účastní několika povrchových sběrů a získává kontakty také s hradeckým muzeem. Během sběrů, které podnikal ve spolupráci s pracovníky archeologického oddělení, objevil 306 do té doby neznámých lokalit. Jeho sběr se soustředil spíše na oblast severovýchodní části kraje.

Jan Boček se jako terénní pracovník účastnil i několika záchranných výzkumů – např. přeložky silnice v Jaroměři – Dolních Dolcích či neolitického rondelu v Holohlavech, který sám objevil. Díky své pracovitosti a lásce k archeologii se

vypracoval až na pozici terénního předáka či zástupce vedoucího výzkumu. Za veškeré znalosti spojené s těmito funkcemi vděčí zejména V. Vokolkovi. Krom archeologie se J. Boček věnoval také svému pravému zaměstnání, byl profesionálním hasičem na stanicích v Náchodě a v Jaroměři. Terénním pracím věnoval tedy veškerý svůj volný čas.

Jan Boček byl významným terénním pracovníkem královéhradeckého muzea. Díky němu se uskutečnilo skoro 550 akcí, které významně pomohli k dalšímu poznání archeologie východních Čech (Drnovský, 2007, 3 - 4)

4.2. Archeologické výzkumy

Archeologické výzkumy na katastru obce Sovětice probíhaly už ve 20. letech minulého století. Na lokalitě „Na Skalce“ u Sadové bylo objeveno deset mohyl o průměru 5 až 14 m a výšce 0,5 - 1 m. Tyto mohyly byly prokopány 2. října 1923. Násyp se skládal ze žlutavé hlíny, a co se týče nálezů, byl objeven pouze popel s uhlíky (Schránil 1925, 43).

Od 70. let výzkumy značně pokročily. V roce 1970 byla na katastru obce Sovětice na okr. Hradec Králové, v lokalitě na východním okraji lesa „Skalka“, parc. č. 484, provedena revize údajného mohylníku. Průzkumem lokality bylo zjištěno, že jde s největší pravděpodobností o palebné postavení děl z roku 1866. Tato lokalita je v literatuře uváděna pod k. ú. Sadová (Vokolek 1973, 143 - 144). Další četné nálezy v Sověticích byly objeveny hlavně povrchovým sběrem v roce 1984. Na lokalitě s parc. číslem 388/2, 3, 8, k. ú. Čistěves a parc. č. 194 provedl sběr J. Boček a J. Kalferst. Mezi nálezy patří zlomky keramiky ¹.

Další zlomky keramiky byly objeveny při sběrech J. Urbana s M. Vávry. Střepy keramiky kultury LBK a keramiky z doby laténské se našly na parc. č. 517/1, 2 ². Na parc. č. 437, 443/1 a 2 to byla keramika datovaná do pravěku a lužické kultury ³. Z parcely č. 365/1, 2; 367/1 a 368/2 se našly střepy ze středověku (blíže

¹ Př. č. 216/84.

² Př. č. 9/85.

³ Př. č. 10 - 12/85.

nedatované) a z kultury LBK ⁴. Zlomky keramiky LBK pocházejí také z parcely č. 411 ⁵. Všechny uvedené nálezy jsou uloženy v depozitáři MVČ HK (Kalferst - Sigl 1985, 16 - 17).

Ani katastr obce Hněvčeves nezaostává za archeologickými výzkumy a průzkumy Sovětic. Nálezy z Hněvčevsi z mladého paleolitu byly objeveny v březnu 1975 sběrem J. Urbana na parc. č. 348 a 342. Do nálezů patří čepel z bíle patinovaného hnědého pazourku o délce 42 mm, která byla objevena spolu se štípanou industrií náležející do kultury LBK. Nálezy se nacházejí v MVČ HK ⁶. Nálezy ze sběru J. Urbana byly velmi různorodé. Kromě štípané industrie, našel na místech s parcelními čísly 348/35 - 38; 348/34, 44, 45, 46; 341 a 342 také keramické střepy a kamenné nástroje. Nálezy patří do kultur LBK, SBK, do kultury slezskoplatěnické, doby laténské, doby hradištní a do období středověku. Veškeré nálezy jsou uloženy v MVČ HK ⁷ (Vokolek 1978, 13, 25).

Sběry J. Urbana a M. Vávry probíhaly dále i v 80. letech. V roce 1984 byla na parc. č. 341, 342, 348/43 - 46 v Hněvčevsi „ U březinky“ objevena mazanice, zlomky keramiky, štípaná industrie a broušené nástroje. Nálezy byly zařazeny do období kultury LBK, kultury lengyelské, do doby laténské a do středověku - 13. století. Uloženo v MVČ HK ⁸.

Podobné nálezy, zlomky keramiky, štípaná industrie a zlomek kachle, byly za stejných okolností objeveny na parc. č. 319/1, 2, 320 a 321. Datace odpovídá kultuře LBK, době laténské a středověku. Uloženo v MVČ HK ⁹ (Kalferst - Sigl 1985, 9; Urban – Vávra 1987, 49, 195).

Do archeologických sbírek MVČ HK se v roce 1988 dostaly i nálezy ze sběru J. Bočka. Z listopadu 1987, z parcely č. 348, pochází středověké střepy, datované do 14. - 15. století¹⁰. Další středověké střepy (bez bližšího datování), objevil J. Boček na parcele č. 105 v lokalitě I „Pod Kostelem“. Vše je uloženo v MVČ

⁴ Př. č. 13/85.

⁵ Př. č. 14/85.

⁶ Př. č. 125/75.

⁷ Př. č. 78/75.

⁸ Př. č. 7/85.

⁹ Př. č. 8/85.

¹⁰ Př. č. 26/88.

HK ¹¹. Nejen střepy, ale i mazanice byla objevena na lokalitě I „Pod kostelem“ na parc. č. 109. Nálezy pak byly datovány do kultury slezskoplatěnické ¹².

Na katastru obce Sovětice prováděl J. Boček sběr taktéž v listopadu 1987. Zde na parc. č. 337/1 našel dva pravěké ¹³ a pět keramických střepů z parc. č. 346/2, 347/2, 352, 354 datovaných do pravěku a středověku ¹⁴ (Kalferst - Sigl - Vokolek 1989, 9 - 10, 17; Boček 1989, 184).

Na konci 80. let, předala paní A. Zajíčková z Jeřic hradeckému muzeu keramické střepy, mazanici a zvířecí kosti - vše datované do kultury SBK. Nálezy byly objeveny v Sověticích na parc. č. 517/1 ¹⁵. V listopadu 1989 provedl sběr J. Kalferst na lokalitě Hněvčeves, parc. č. 348/38, 39, 41. Nalezeny byly keramické střepy, štípaná industrie a broušené nástroje - vše datované do kultury LBK ¹⁶. Nálezy jsou uloženy v depozitáři MVČ HK (Kalferst - Sigl - Vokolek 1993, 11, 26; Kuna 1989, 82).

Z roku 1987 byl v Hněvčevsi na lokalitě I „Pod kostelem“ uskutečněn záchranný archeologický výzkum (dále jen ZAV) pod vedením AO MVČ na rozhraní parcel ¹⁷. Objeveno bylo sídliště, hliník a keramika z kultury lengyelské. Součástí zprávy je komentář s tím, že objekt byl poškozený při rozšiřování cesty na staveništi, nedokopán a ze své větší části nacházel na soukromém pozemku. Nálezy jsou uloženy v MVČ HK (Kalferst 1989, 47).

Ze stejného naleziště v Hněvčevsi (naleziště I „Pod kostelem“) pochází sběr J. Bočka. Sběr byl proveden na třech místech. Na poli šlechtitelské stanice, parcelní č. 348 ¹⁸, na poli severně od cesty k nádraží, parc. č. 105 ¹⁹ a na poli severně od cesty k nádraží, parc. č. 109 ²⁰. Mezi nálezy se řadí keramika datovaná

¹¹ Př. č. 13/88.

¹² Př. č. 1 4/88.

¹³ Př. č. 27/88.

¹⁴ Př. č. 28/88.

¹⁵ Př. č. 140/90.

¹⁶ Př. č. 141/90.

¹⁷ ZM 13 - 22 - 11, 426 od Z, 289 mm od J s. č., 273 m n. m.

¹⁸ ZM 13 - 22 - 11, 436 od Z, 278 mm od J s. č., 266 m n. m.

¹⁹ 435 od Z, 292 mm od J s. č., 269 m n. m.

²⁰ 446 od Z, 289 mm od J s. č., 264 m n. m.

do období 14. - 15. století. Vše je uloženo v depozitáři MVČ HK ²¹ (Boček 1989, 47).

Na lokalitě III „Skalka“ katastru Sovětice, byl na trase přístupové komunikace k. p. Benzina proveden ZAV pod vedením AO MVČ ²². V rámci výzkumu bylo zachyceno osm objektů s nálezy keramiky, mazanice, ojedinělého nálezu štípaného nástroje a uhlíků. Nálezy jsou datovány do paleolitu a slezskoplatěnické kultury. Z objektů byly zachyceny pouze jejich spodní části a to z důvodu nepříznivých podmínek (Kalferst 1989, 184; Kalferst nálezová zpráva 1987).

Na lokalitách katastrů Hněvčeves a Sovětice, trasa komunikace ²³, bylo během výzkumu J. Kalfersta na konci listopadu 1987 objeveno množství materiálu jako keramika, broušená a štípaná industrie, nádoby, zvířecí kosti, mazanice a uhlíky. Uloženo v MVČ HK ²⁴. Nálezy byly datovány do kultur LBK, SBK, do kultury lengyelské a do doby laténské a hradištní (Bláha - Kalferst - Sigl 2004, 21).

Další významné nálezy pocházejí z 90. let. Z lokality Hněvčeves, u železniční zastávky, parc. č. 348/10, pochází keramické střepy z kultury SBK objevené Ing. Hruškou v srpnu 1993 ²⁵ (Vích - Vokolek 1997, 10).

Na přelomu tisíciletí, v roce 2000 byla díky sběru Archeologického kroužku DDM Hradec Králové v poloze „Koutnice“ ²⁶ objevena keramika, broušená a štípaná industrie ²⁷ datovaná do pravěku, kultury SBK a do novověku. Další nálezy Archeologického kroužku pocházely z polohy „U Březinky“ ²⁸. Objeveny byly keramické střepy, broušená industrie a zlomky pískovce z pravěku, neolitu, kultury slezskoplatěnické, středověku a novověku bez bližšího určení ²⁹. Ze stejné lokality pocházejí nálezy D. Vícha z listopadu 1996, které jsou uloženy v MVČ HK ³⁰. Je to keramika, broušená a štípaná industrie, dále mazanice z kultury LBK

²¹ Př. č. 26/88, 13/88 a 14/88.

²² ZM 13 - 22 - 11, 401 od Z, 175 mm od J s. č., 27 m n. m.

²³ ZM 10:13 - 22 - 11, 340:080, 91:150, 395:176, 411:186 a 445:252 mm, nadmořská výška 256 - 272 m.

²⁴ Př. č. 19/2000.

²⁵ Př. č. 211/97.

²⁶ ZM 10:13 - 22 - 11, 430:232 mm, nadmořská výška 263 m.

²⁷ Př. č. 13/01.

²⁸ ZM 10:13 - 22 - 11, 445:215, nadmořská výška 262 m.

²⁹ Př. č. 14/01.

³⁰ Př. č. 12/01.

a kultury slezskoplatěnické. Další datování je pravěk, neolit a středověk (Bláha - Kalferst - Sigl 2004, 21).

Další nálezy D. Vícha pocházejí z povrchových sběrů z katastru Sovětice. Vše je uloženo v MVČ HK. Jedná se o pravěkou keramiku a štípanou industrii objevenou v říjnu 1995. Sběr proběhl východně od lesa „Skalka“, poloha „V Jezerech“³¹. Jižně od lesa „Skalka“ objevil D. Vích také keramiku a otloukač z období neolitu a okruhu popelnicových polí³². V poloze „Bystřický“³³ byla nalezena v listopadu 1996 objevena keramika z období neolitu a z kultury únětické³⁴.

Další povrchový sběr uskutečnil v dubnu roku 2000 Archeologický kroužek DDM v Hradci Králové. Východně od lesa „Skalka“ v poloze „V Jezerech“³⁵, byla získána pravěká, novověká keramika a broušená industrie (Bláha - Kalferst - Sigl 2004, 113).

³¹ Př. č. 598/01; ZM 10:13 - 22 - 11, 430:145 mm, 266 m n. m.

³² Př. č. 599/01; ZM 10:13 - 22 - 11, 394:113 mm, 270 m n. m.

³³ ZM 10: 13 - 22 - 11, 338:155 mm, 259 m n. m.

³⁴ Př. č. 600/01.

³⁵ Př. č. 601/01; ZM 10: 13 - 22 - 11, 430:164 mm, 266 m n. m.

5. Charakteristika neolitu

Ve střední Evropě se neolit objevil v období necelých dvou tisíc let - 6. a 5. tisíciletí př. Kr. (Pavlů, ed. – Zápotocká 2007, 9).

Doba neolitu spadá do období klimatického vývoje holocénu, do tzv. atlantiku. To s sebou přineslo výrazné oteplení a zvlhčení klimatu. V důsledku těchto klimatických změn došlo k výraznému nárůstu zalesněných ploch a vývoji půd, např. humosní černozemě. První sídliště tak vznikala na nejúrodnějších půdách, kde podrost okolních lesů umožňoval pastvu domestikovanému zvířectvu (Pleiner – Rybová 1978, 159). Zalesnění mělo v pahorkatinách a na úpatí pohraničních hor charakter dřevin typických pro pozdní glaciál – borovici lesní, dále osika a různé druhy vrb. V jádru země však stále zůstávaly otevřené plochy stepního rázu (Kuna a kol. 2007, 41).

Podle I. Pavlů (2005) je neolit souborem jevů, které nazýváme jako neolitický balíček (Pavlů 2005, 293). Hlavními znaky jsou počátky textilnictví a oděvní kultury, výroba vrtaných a broušených kamenných nástrojů nebo výroba keramických nádob. Neolitičtí lidé začali také pěstovat kulturní plodiny a chovat domácí zvířata. Započal také usedlý způsob života a začaly se stavět první pevné domy (Podborský 2008, 63).

Neolitizace je termín, pod čímž rozumíme přechod od kořistnického způsobu obživy k výrobnímu hospodářství. Za epicentrum je považován Blízký východ (Tichý 2006, 209). V souvislosti s tím existují dva modely šíření zemědělství do střední Evropy (Pavlů, ed. – Zápotocká 2007, 10). První model je šíření tzv. demickou difuzí – fyzické šíření neolitického obyvatelstva z Anatólie na Balkán a poté do střední Evropy (šíří se také jejich kultura). Druhý model je tzv. kulturní difuze či akulturace. Dochází při tom k šíření kulturních prvků, které ovlivňovaly a měnily místní populace. Mezolitické obyvatelstvo ve střední Evropě tak postupně přijímalo neolitický balíček (Pavlů 2005, 294).

S příchodem nového lidu se ve střední Evropě objevily nové zemědělské plodiny z Předního Východu, např. luštěniny a obiloviny. Pole se zakládalo v těsné

blízkosti osady, na slunných polohách nad vodními toky. Půda se vyčerpala asi po 10 – 15 letech, proto bylo nutné založit nové – tzv. cyklické zemědělství. Plodiny se sklízely srpem, kterým se žalo asi 10 – 15 cm od země. Zrní z obilí se poté drtilo drtičem na kamenných zrnotěrkách (drtidlech) na mouku. Z té se většinou pekly chlebové placky či se vařila kaše (Podborský 2008, 63 - 64).

Charakteristickým znakem neolitu je také domestikace divokých zvířat, která byla poprvé doložena na Předním východě asi před 11, 5 tis. lety (Mateiciucová 2008, 30). Vhodnými druhy pro domestikaci byli drobní přežvýkavci, např. koza domácí a ovce, jelikož měli pro domestikaci vhodné vlastnosti – mírnost a stádní instinkt. Stáda zajišťovala neolitickému obyvatelstvu masitou potravu po celý rok. Využívalo se rovněž mléko a ovčí vlna. S nástupem domestikace se objevují také hospodářské objekty jako ohrady a seníky, kde se uskladňovala nashromážděná píče. Krom masa domácích či lovených zvířat, byl tehdejší jídelníček obohacen i o rostlinnou potravu. Byly to luštěniny, mléko a mléčné výrobky, měkkýši či sbírané plody (houby, ovoce, ořechy). Zapíjelo se vodou, mlékem, přírodními šťávami či určitým druhem kvašeného nápoje z ječmene (Podborský 2008, 65).

V mladším neolitu se objevují ústřední sídliště ohrazená nebo opevněná příkopem, většinou s kruhovým sakrálním areálem – rondelem. Sídliště bylo obydleno většinou 200 – 300 lidmi. Krom již zmíněných hospodářských budov se objevovaly nadzemní domy, hliníky či dílenské objekty, např. hrnčířské pece (Podborský 2008, 65).

Se stavbou nových příbytků souvisí také fakt, že člověk významně zasahoval do přírodního prostředí a vytvářel kulturní krajinu. Ke zpracování dřeva, které bylo následně použito jako např. konstrukce domu, se využívaly sekery a teslice (Pleiner – Rybová 1978, 167).

Dlouhé neolitické domy bývají odvozeny od staroneolitické kultury na Balkáně (Pavlu 1998, 780). V kultuře LBK měly obdélný půdorys, dřevěnou 5 řadou kůlovou konstrukcí a sedlovou střechu. Stěny byly vypleteny proutím a omazány hliněnou omítkou. Rozměry domu byly většinou kolem 20 x 5 m – 40 x 9 m (Podborský 2008, 65). Stavby se člení do tří hlavní typů podle velikosti – velké,

kteře mají 3 části, stavby menších a středních rozměrů a malé stavby, které mají jenom střední část. Každý dům byl ještě členěn na 3 části – severní („zadní“), střední a jižní - „přední“ (Podborský 2009 – 2010, 18, 20). K největším domům se řadí půdorys domu z lokality Hrdlovka - Liptice (okr. Teplice), jehož délka činila téměř 49 m a zaujímal plochu 416 m³ (Beneš 1991, 33).

Kultuře LBK náleží také největší počet staveb - 1300 až 1400 (Pavlů 1998, 780). Domy kultury SBK se od domů předchozí kultury nijak zvlášť neliší. Dále dochází ke zlepšování stavební techniky. Rozlišují se tři typy domů – dlouhé domy (30, 8 – 33, 6 m), např. Mšeno II; střední dlouhé domy (18, 1 – 21 m), např. Olomouc – Slavonín a krátké domy o velikosti 11, 2 – 12, 5 m, např. Březno 74 a 99 (Podborský 2009 – 2010, 27 – 28).

Neolit bývá považován za dobu sociální jednoty. Všichni si byli v zásadě rovni a základní výrobní prostředky jako půda či dobytek, patřily mezi společné vlastnictví rodu. Základní společenskou jednotkou byl rod, který se dále dělil do jakýchsi mateřských velkorodin. Svůj původ odvozovali od společné pramáti – jde o matrilineární filiační systém. Žena má tak ve společnosti významnou pozici (Podborský 2008, 70).

V otázce duchovního života se neolitici přizpůsobují novému zemědělskému hospodářství. Stále dominují doklady přírodního náboženství, ale rozvíjí se i znalosti věd např. astronomie či geometrie. Objevují se také sluneční kultury v podobě keramických modelů kultovních scén a předměty v podobě zoomorfních figurek či nádob. Hlavním rysem je však postavení ženy jako symbol plodnosti a úrody. Důkazem jsou ženské hliněné sošky, gynekomorfní nádoby a další. Svoji roli v náboženství hrají také již dříve zmíněné rondely, které představují zvláštní typ „sakraální architektury“. Jsou to kruhové areály s příkopem a čtyřmi vchody orientované na hlavní světové strany (Podborský 2008, 70, 71).

Kultura s lineární keramikou

Kultura LBK náleží do období staršího neolitu, kterou reprezentuje keramika s lineární (volutovou) výzdobou (Podborský 1998, 73). Její vznik je spjat s rozdělením na západní a východní větev. Západní má své kořeny v severozápadní části Karpatské kotliny (v oblasti SZ Maďarska, JZ Slovenska a Burgenlandu). Východní větev se vyvíjela v severní části Velké maďarské nížiny v severozápadním Maďarsku a jihovýchodním Slovensku. Obě větve byly ovlivněny časně neolitickým komplexem Starčevo – Körös/ Criș. Populace tohoto komplexu pobývala na jihu Karpatské kotliny a v severní části Balkánu a je známá tím, že technologii zemědělství využívala o několik století dříve (Mateiciucová 2008, 31).

Kultura LBK zaujímá nejrozsáhlejší území ze všech kultur jak neolitu, tak i eneolitu. Populace osidlovala území s hnědozemním půdním pokryvem, méně pak oblasti černozemí, které jsou sušší. Významným kritériem pro výběr oblasti k usídlení byla vzdálenost od vodního toku, která ve většině nalezišť nepřekročila hranici 500 m (Rulf 1983, 75). Sídliště byla zakládána na okrajích údolí, na nízkých terasách s mírnými svahy, jejichž sklon nepřesahuje 4°. Převýšení terénu sídliště nad úrovní nivy se pohybuje většinou do 20 m (Pavlů, ed. – Zápotocká 2007, 52).

Pohřební ritus byl většinou kostrový. Žárový ritus je znám z Kralic na Hané či z okolních zemí. Pohřbený jedinec byl uložen ve skrčené poloze na levém boku. Pohřbívalo se buď na oddělených pohřebištích (nejsou v Čechách zatím známá) na Moravě nebo v menších skupinách. Hroby jednotlivců se objevují mimo prostor ohrady, nebo v areálu sídliště. Mezi milodary přidávané do hrobů mužů patří kamenná broušená industrie, kančí kly či spondylové zápony (Pavlů, ed. – Zápotocká 2007, 83 - 88). Ty byly vkládány do hrobů bohatých představitelů, např. kněžím. Mušle byly dováženy až z východního Středomoří či z oblasti Rudého moře (Bouzek 2011, 45). V ženských hrobech se neobjevují téměř žádné milodary, jen malé množství nádob (Pavlů, ed. – Zápotocká 2007, 88).

Chronologie kultury LBK se dělí do jednotlivých stupňů a fází, podle keramické výzdoby, která je chronologicky velmi citlivá:

Nejstarší stupeň

Fáze Ia – Ic → mění se podíl žlábkované a středně silně ryté výzdoby, zdobená keramika se ještě moc nevyskytuje. Misky mají dutou nožku.

Fáze I/II → počátek „áčkového stylu“, objevuje se na hlubokých miskách.

Střední stupeň

Fáze IIa až IIc → objevuje se široká středně rytá páska, často i vyplňovaná vpichy. Dále je příznačný oběžný styl s volutou či klikátkou. Notová výzdoba je postupně nahrazována středně hustě řazenými notami. Nádoby vykazují polokulovité tvary.

Mladší stupeň

Fáze IIIa – IIIb → notová výzdoba je charakteristická postupným zahušťováním na linii, samostatná rytá linie prakticky mizí. Vyskytují se misky, polokulovité nádoby a nádoby s mírně esovitě prohnutým okrajem.

Pozdní stupeň

Fáze IVa a IVb → „šárecký stupeň“ podle nádob připomínajících hruškovitý tvar objevených na lokalitě „Praha – Šárka“. Objevuje se vypíchaná výzdoba. Polokulovité tvary mají esovitě prohnutý okraj (Pavlů, ed. – Zápotocká 2007, 31 – 34).

Kultura s vypíchanou keramikou

Osídlení kultury SBK navazuje na předchozí kulturu LBK a to lze spatřovat hlavně v návaznosti na její šárecký stupeň. Samotný vznik je spjat s oblastí severočeského Polabí, odkud se pak šířila dále do středních a východních Čech, na Moravu a do středního a jižního Německa. Částečně se projevila i ve Slezsku a v Dolním Rakousku (Kazdová 2008, 67).

Postupně se však začínají osidlovat i relativně sušší černozemě. Charakteristika osídlení je jinak stejná jako u kultury LBK (Rulf 1983, 75). Proto je třeba i její vznik hledat v těchto oblastech, konkrétně v severočeském Polabí.

Způsob, jakým byli lidé pohřbíváni, byl vypracován na základě nálezů z několika pohřebišť. V Praze – Bubenči, na lokalitě datované do staršího stupně SBK, byl zemřelý jedinec spálen, popel byl uložen v nádobě. Počítá se také s uložením popela na hromadu a překrytí nádobami nebo rozptýlení do vyhloubené jamky. Poté se přidávaly milodary. V Miskovicích u Kutné Hory bylo objeveno birituální pohřebiště. Zemřelí byli pohřbíváni v dřevěných rakvích do vyhloubených hrobových jam oválného tvaru orientované V – Z. Kostry ne moc zahloubené byly objeveny ve skrčené poloze nejčastěji na levém boku a s hlavou k východu. Popel zde byl uložen v jamkách několika způsoby, např. prostá hromádka s milodary vedle, hromádka popela byla přikryta mísou dnem vzhůru či byl popel v urně nebo byl rozsypaný po jamce. Oba pohřební rity spojují přídávky – 1 – 2 kusy, většinou keramika či broušené a štípané nástroje (Pavlů, ed. – Zápotocká 2007, 88 – 90).

Chronologie mladšího neolitu pro níž je charakteristická kultura SBK se rozlišuje stejně jako LBK do několika stupňů a fází, dle výzdoby keramiky.

Starší stupeň

Fáze I, přechodná mezi LBK a SBK → výzdoba vpichy, používá se nástroj se dvěma hroty. Objevují se střídavé dvojpichy vícenásobně nad sebou uspořádané do krokvic. Misky, zásobní a užitková keramika bombovitých tvarů, hruškovité tvary.

Fáze IIa až IIb, klasická → výzdoba pásy z řad střídavých vpichů spolu s oběžným pásem pod okrajem. Šárecká bomba, hrubé kotlovité nádoby, polokulovité mísy.

Fáze III, střední → střídavé dvojpichy, okrajový oběžný pás, u jednoduchých oběžných krokvic ubývá dělicí ornament mezi nimi. Zásobní keramika kotlovitých tvarů je zdobena kulatými i oválnými pupky. Vyšší hruškovité nádoby, polokulovité mísky.

Mladší stupeň

Fáze IVa → rohaté pupky, geometrické motivy pokrývají celé nádoby. Široká škála vpichů – různé velikosti dvojpichů, tremolové i hluboké rössenské. Hruškovité nádoby s vyšším tělem, široká výduť, pohárovité nádoby, profilované mísy a mísy s omfalem.

Fáze IVb → méně vícenásobných vpichů, přibývají hluboké rössenské vpichy a mřížkování. Výzdoby obecně ubývá. Převládají pohárovité tvary, hrncovité nádoby s plastickými nebo vhloubenými prvky.

Fáze V → téměř úplně mizí výzdoba. Různé typy pohárů – s rozevřeným ústím, prohnutým tělem a další. Mísy s plochými dny, mohou být na dutých nožkách (Pavlů, ed. – Zápotocká 2007, 31 – 44).

6. Osídlení východních Čech v neolitu

Po nástupu neolitu vznikla v oblasti trvale osídlená a hospodářsky využívaná krajina. V období 6. tisíciletí př. n. l. se v regionu začala usazovat populace nejstarších zemědělců, která dlouhodobě ovlivňovala místní životní prostředí (Faltysová - Mackovčín - Sedláček 2002, 49 - 52).

Do oblasti východních Čech přicházeli první zemědělci z Moravy přes Litomyšlsko a Vysokomýtsko, podél řeky Loučné – Cerekvice n. L., Horní Sloupnice a Kornice. Hlavním podnětem k založení osad byla jistě vzdálenost od vodního zdroje a většinou slunný svah na sprašové návěži. Nová populace si zde stavěla chaty z dřevěných kůlů. Na lokalitách Sobčice či Holohlavy byly objeveny pozůstatky chat s úzkými žlábkami po delších stranách (Vokolek 1993, 11).

S příchodem prvních zemědělců bezpodmínečně souvisí i výraznější zásahy do přírody, než tomu bylo dříve.³⁶ Vzniká tzv. kulturní krajina. Jelikož nebyly jednotlivé oblasti východních Čech osídleny naráz, můžeme sledovat nejstarší osídlení jen na několika málo lokalitách – např. Holohlavy či Předměřice nad Labem. Nejintenzivnější osídlení ve východních Čechách bylo území mezi Hradcem Králové, Jaroměří a Hořicemi. V této oblasti se vyskytovaly až dvě lokality na 1 km². Hlavním kritériem by mohla být samozřejmě vzdálenost od vodního toku, což ve sledované oblasti znamená Labe, Bystřice a Trotina (Anýž – Končelová – Thér – Tichý a kol. 2006, 26).

Osady nositelů kultury LBK vznikaly na jihu sledované oblasti v prostředí tvrdých luhů s jilmy a duby. Podle archeologických zjištění využívala každá osada asi 60 ha plochy. Vliv na místní flóru měl hlavně chov zvířat - ovcí, tura domácího, koz nebo prasat.

³⁶ K přeměně krajiny docházelo již v mezolitu. Částečně se vypalovaly lesy a došlo k určitým proměnám krajiny. V období neolitu dochází spíše k přeměně společnosti lovců – sběračů do společnosti zemědělské. Tato přeměna probíhá postupně a v okolních státech má jiný charakter (Anýž – Končelová – Thér – Tichý a kol. 2006, 26).

Kultura LBK byla ve východních Čechách zaznamenána na celkem 361 lokalitách, z čehož 63% bylo identifikováno jako sídliště - 5 výšinných a 223 rovinných (Končelová 2005, 655).

Populace kultury s vypíchanou keramikou naopak sídlila po celou dobu bez stěhování na pravém břehu Labe mezi Hradcem Králové a Jaroměř (Faltysová - Mackovčín - Sedláček 2002, 49 - 52). Rozšíření kultury SBK se na některých lokalitách překrývá s rozsahem LBK. Na určitých lokalitách (Holohlavy nebo Úhřetice) lze také sledovat pozvolný vývoj (Vokolek 1993, 17).

Obecně je pro kulturu SBK typické, že se její osídlení většinou váže na území osídlené předchozí LBK. Postupně se ale koncentrace přesunuje na sušší černozemě, což je velmi typické až pro eneolitické osídlení (Rulf 1983, 75). V oblasti východních Čech se hustota osídlení koncentrovala na ploše mezi Hradcem Králové a Jaroměř (Bláha – Hejhal – Květina 1999, 78). Z období kultury SBK máme doloženou také těžbu porcelanitu typu Kunětická hora či importy suroviny jako jsou baltský pazourek či obsidián z karpatské oblasti (Vokolek 1993, 17). Na konci kultury klesá počet obyvatel z důvodu celoevropského zhoršení klimatu – nastává suché období (Vokolek 1993, 23).

Z toho důvodu sílí přirozená migrace obyvatel a do oblasti východních Čech přichází noví obyvatelé z Moravy a vzniká tak základ kultury lengyelské.

V pozdní fázi kultury lengyelské vznikají první výšinná opevněná sídliště s příkopy a s dřevěnými palisádami. Jsou to Chrudim – Pumberka či lokalita „Skalka“ v Sověticích. To, že se sídliště začala opevňovat, svědčí zřejmě o velmi napjatých vztazích mezi oběma kulturami. Výstavba hradišť pak může souviset s další migrační vlnou z jihovýchodu. To pak pro kulturu SBK znamená konečný zánik. Nově vzniklá kultura začala stavět svá sídliště většinou na pravém břehu řeky Labe či na ploše mezi Jaroměř a Hradcem Králové, kde se předtím usadila kultura SBK. Osídlení známe z lokality Plotička nad Labem či Předměřice nad Labem, obojí pohřebiště. Na konci lengyelské kultury se ve východních Čechách začínají postupně objevovat osady kultury jordanovské (Vokolek 1993, 25).

7. Lokalizace sídliště Sovětice a Hněvčeves

Podle M. Končelové (2005) se na okrese Hradec Králové nachází 141 lokalit kultury LBK v 50 makrolokalitách. Tento počet tvoří více třetinu všech lokalit LBK ve východních Čechách. Sídliště Sovětice a Hněvčeves tak patří do jednoho ze šesti sídelních clusterů³⁷, vyčleněných na základě rozmístění lokalit v oblasti východních Čech. Hradecký sídelní cluster³⁸, do něhož patří sledované lokality, je situovaný mezi horním tokem řeky Labe, Trotinou, Bystřicí a Javorkou. O bohatosti této oblasti svědčí fakt, že zde bylo objeveno 183 nalezišť v 77 makrolokalitách (Končelová 2005, 664 - 655).

Výzkum provedený v roce 1987 v Sověticích a Hněvčevsi byl zaměřen na naleziště I, II - „Za Skalkou“, III - „Skalka“, IV - „Pod Skalkou“ a naleziště V³⁹ (Tab. 77).

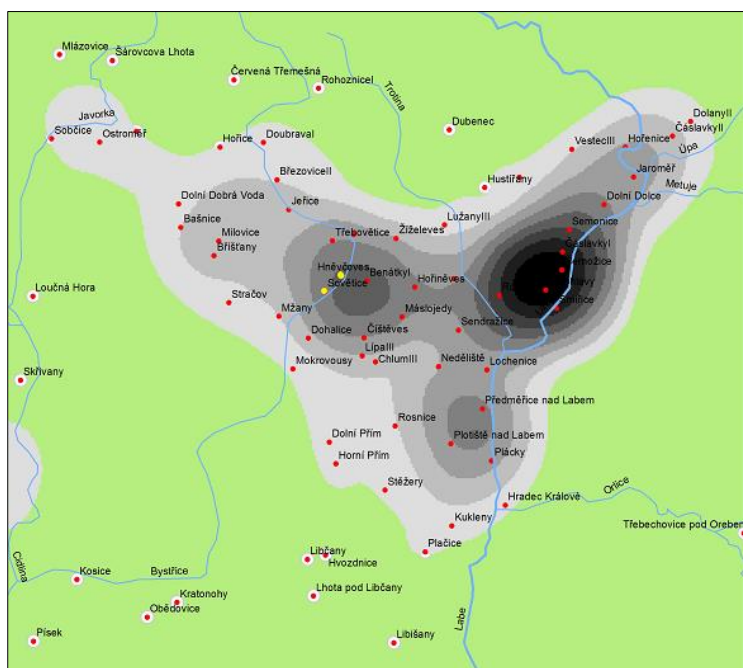
Jednotlivé lokality byly zachyceny v rámci třetí výzkumné sezóny na staveništi k. p. Benzina v Cerekvicích nad Bystřicí, okr. Jičín. Výzkum probíhal od 6. července do 3. listopadu 1987. Cílem bylo sledovat skrývky spojené s další výstavbou komunikací na katastrech obcí Sovětice a Hněvčeves. Akce se také zaměřila na předstihový výzkum naleziště (Hněvčeves 2 - Sovětice 1), jež byl ohrožen stavbou komunikace. I když byly na zmíněné ploše provedeny pozitivní povrchové sběry, byla plocha bez nálezů. V dalším kroku se pokračovalo až po provedení stavebních skrývek ornice. Následně bylo objeveno pět nalezišť, z čehož čtyři byla nová. Prozkoumáno bylo 54 objektů většinou s materiálem z období neolitu. Nově objevená naleziště pomohla k dalšímu objasnění velikosti osídlení v okolí Chlumu a na středním toku říčky Bystřice (Kalferst 1987, 3). Součástí každého popisu lokality je upřesnění objektů, které zde byly prokopány. Vše je zjištěno díky terénní dokumentaci, která je společně s plány lokalit součástí příloh (Tab. 70 – 76). Následující mapy (Obr. 1) zobrazují osídlení lidem kultury

³⁷ 1. hradecký sídelní cluster, 2. cluster v povodí Cidlina a Mrliny, 3. chrudimský sídelní cluster, 4. sídelní cluster v povodí Loučné, 5. sídelní cluster v povodí Jevíčky, 6. cluster na Zlatém potoce (Dědina).

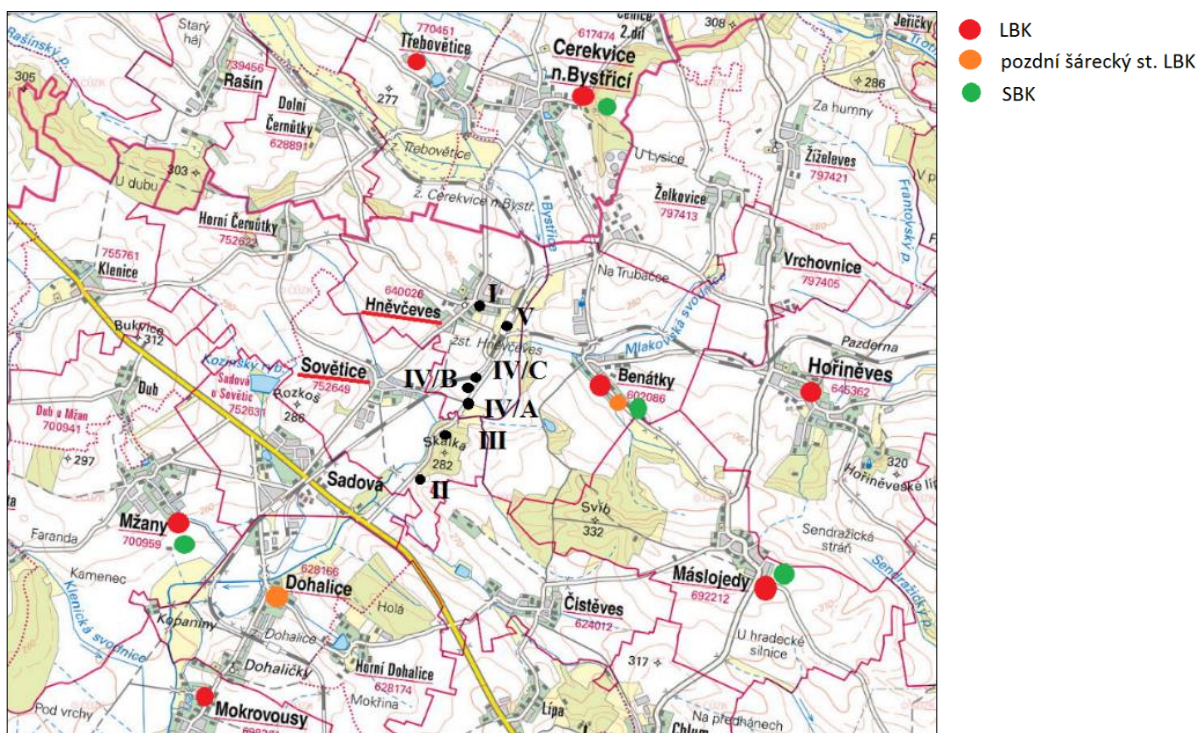
³⁸ Do hradeckého sídelního clusteru náleží okresy – Hradec Králové, Jičín, Náchod, Trutnov, Pardubice.

³⁹ Kalferst, J. 1987: Nálezová zpráva vedoucího výzkumu z 9. 11. 1987, archiv ARUP.

LBK ve východních Čechách, kde je vidět větší koncentrace právě na řece Bystřici. Následující obrázek 2 zobrazuje sledované lokality na katastrální mapě s okolními obcemi a jejich archeologickým datováním.

Obr. 1 Osídlení východních Čech kulturou LBK včetně výřezu oblasti toku řeky Bystřice.

Obr. 2 Katastrální mapa okolí obcí Sovětice a Hněvčevsi s datováním okolních nalezišť (podle Končelová 2005, 682 - 703; <http://geoportal.cuzk.cz/geoprohlizec/>).

Půdní profil katastru Sovětice tvoří z větší části hnědozem luvická, následuje černozem luvická, glej modální, hnědozem modální, pelozem karbonátová a glej fluvický (<https://mapy.geology.cz/pudy/>).

Pedologie katastru Hněvčevsi je tvořena většinou stejnými půdními typy jako Sovětice. Největší zastoupení má hnědozem luvická, následují pelozem karbonátová, regozem arenická, černozem luvická, glej fluvický a šedozem modální (<https://mapy.geology.cz/pudy/>). Velké zastoupení hnědozemě není na neolitických sídlištích kultur LBK a SBK neobvyklé. Na tomto typu půd se vyskytuje až 80 % lokalit (Květina 2001, 690).

7.1. Lokalita I

Nově zjištěné naleziště I „Pod kostelem“ (Tab. 70) se nachází na katastru obce Hněvčeves, v nadmořské výšce 273 m. V rámci úprav přístupové komunikace mezi Hněvčevsí a stavbou nového nádraží byla v severním svahu jihozápadní části parcely č. kat. 95 porušena jáma. Po dalším zjištění byl objekt datován a určen jako hliník z lengyelského kulturního komplexu. Na západní straně plochy nálezů, na parcele č. 92, byl proveden geologický vrt s negativním nálezem. Hliník se nacházel pod plotem vymežujícím soukromou zahradu a zabíhal pod strom. Z tohoto důvodu nebyl objekt prokopán celý, a proto není znám ani jeho přesný rozsah.

Z terénní dokumentace je patrné, že zde byl objeven objekt č. 1.

7.2. Lokalita II

Naleziště II, známé také jako „Za Skalkou“ (Tab. 71), se nachází v nadmořské výšce 264 m na katastru obce Sovětice. Na parcele č. kat. 404/1 mezi lesem Skalka a silnicí Hradec Králové - Jičín bylo objeveno celkem 7 sídlištních jam zaplněných splachy. Tyto objekty byly na základě nálezů datovány do neolitu. Naleziště se sprašovým podložím se nacházelo na nevýrazném hřbetu, který se svažoval do řeky Bystřice. Jedná se o nově objevené naleziště (Kalferst 1987, 1 – 2; Kalferst – Sigl – Vokolek 1989, 10). Na lokalitě byly prokopány objekty č. 3 – 9.

7.3. Lokalita III

V nadmořské výšce 276 m na katastru Sovětice se nachází naleziště III „Skalka“ (Tab. 72). Tato poloha se nachází nad řekou Bystřicí a je proti nivě převýšena asi o 25 - 30 m. Na stavbou zničeném a zalesněném vrcholu bylo objeveno několik sídlištních jam a pozůstatek sídlištní vrstvy. Objekty měly silně přeplavené podloží ze sprašové hlíny jílovitého charakteru a štěrkopísků a byly patrné až v jejich spodní části - tedy po skrývce zeminy roztroušené těžbou dřeva a dobýváním

pařezů. Na tomto nalezišti byla zjištěna výšinná osada datovaná do slezskoplatěnické kultury. Povrchovým sběrem byly nalezeny dva paleolitické artefakty. Jedná se o nově objevené naleziště.

Na lokalitě byly prokopány objekty č. 10 – 17 a objekt „ŠVRF“⁴⁰.

7.4. Lokalita IV

V případě naleziště IV, „Pod Skalkou“, jde o významné polykulturní naleziště nacházející se na pomezí katastrů Hněvčeves a Sovětice. Často bývá tato lokalita označována jako Sovětice II, III a Hněvčeves II. Západní část naleziště bylo zasaženo trasou komunikace, která protнула rozsáhlé neolitické sídliště střední fáze kultury s LBK, jámu kultury SBK a příměs staršího materiálu. Na nalezišti byly zjištěny žlaby a jámy tří až čtyř neolitických domů a také sídlištní objekt s kumulací štípané industrie. Další záznam sídlištního objektu pochází taktéž ze sídlištního objektu, který obsahoval slovanskou keramiku.

7.4.1. „Pod Skalkou“ A

Naleziště „Pod Skalkou“ bylo z důvodů lepší orientace rozděleno směrem od jihu na části A, B a C. Část „Pod Skalkou“ A ⁴¹ (Tab. 73) se nacházela od přemostění říčky Bystřice až po polní cestu, zasahovala na parcely č. 452 a 578, k. ú. Sovětice a parc. č. 327 na k. ú. Hněvčeves. V tomto úseku byly objeveny druhotně uložené střepy a jeden objekt s keramickým střepem z doby hradištní. Objekt byl skrývkou téměř zničen a při začišťování zmizel. V této části byl prokopán objekt 26.

7.4.2. „Pod Skalkou“ B

Úsek B ⁴² (Tab. 74) se nacházel na k. ú. Sovětice, parc. č. 517/1, 2, na spraši s příměsí jemného říčního písku. Bylo zde odkryto celkem 20 sídlištních jam obsahující materiál kultury LBK a mimo to zde byla prokázána i kultura SBK, resp. její střední stupeň. Do lineární keramiky byly datovány i dva neúplné

⁴⁰ Pojmenování objektu ŠVRF vychází z původní terénní dokumentace a nejedná se tak o zkratku.

⁴¹ ZM 13 - 22 - 11, 419 od Z, 200 mm od J s. č., 259 m n. m (Kalferst 1989, 184).

⁴² ZM 13 - 22 - 11, 443, 428 od Z, 248, 215 mm od J s. č., 261 - 263 m n. m (Kalferst 1989, 184).

půdorysy chat, třetí byla datována bez bližšího určení také do neolitu. Významný je úsek hlavně kvůli objektu 24, kde byla objevena zoomorfní plastika společně s keramikou kultury SBK. V objektu 34 se nacházel taktéž významný objev - soubor štípané industrie ze středního stupně lineární keramiky. Z této lokality pochází objekty 18 – 25, 27 – 29 a 31 – 44.

7.4.3. „Pod Skalkou“ C

V části „C“ (Tab. 75) bylo objeveno devět objektů a polykulturní hliník s nálezy z kultury LBK, SBK a doby laténské. Tento úsek představuje doznívání celého sídliště. Byla zde objevena jen jedna mezolitická čepelka. Další kultury se nepodařilo zachytit, avšak díky povrchovým sběrům se dá předpokládat, že jejich sídliště jsou na východ od plochy, na hraně původní říční terasy. Z této plochy pochází objekty č. 45 – 54.

7.5. Lokalita V

Lokalita V, zvaná jako „Staveniště“ (Tab. 76), je situovaná na k. ú. Hněvčeves⁴³. Nachází se v prostoru nově vybudovaného nádraží na parc. č. 348/31, kde probíhal předstihový výzkum v rámci sledování skrývky a průkopů inženýrských sítí v prostoru staveniště. Na skryté ploše byly objeveny jen dvě pravěké blíže nedatované kúlové jamky (obj. 2). Na parcele č. 348/10 byla zjištěna zásobní jáma obsahující zvířecí kosti a silnostěnný střep zásobnice zřejmě z lineární kultury. Nálezy jsou uloženy v MVČ HK. Jedná se také o nově objevené naleziště (Kalferst 1988, 4 - 6; 1989, 48). Ze „Staveniště“ byly zaznamenány objekty 2 a 30.

⁴³ ZM 13 - 22 - 11, 440 od Z, 259 mm od J s. č., 263 m n. m., 263 m n. m.

8. Analýza archeologického materiálu

Zdokumentovaný archeologický materiál, který se nachází v depozitáři archeologického oddělení Muzea východních Čech v Hradci Králové, čítal celkem 34 krabic⁴⁴. V rámci výzkumu byl nalezen četný keramický materiál, dále mazanice, kamenná broušená a štípaná industrie, ostatní kamenná industrie, osteologický materiál, horniny a minerály.

V případě dobře dochovaného materiálu (např. u osteologického materiálu) a u každého kresebně zdokumentovaného materiálu jsem zaznamenávala i velikost a tloušťku. Velikost jsem měřila podle předem narýsované měřicí tabulky, kterou tvořily čtverce o průměrech 2, 4, 6, 8, 10 a více cm. Do databáze, kterou jsem vytvořila v programu MS Excel, jsem zadávala hodnoty v rozmezí dvou cm – např. 0 – 2 cm, 2 – 4 cm a další. V případě výšky nebo šířky jsem použila na měření posuvné měřítko. Hodnoty síly a velikosti závisí na reálných rozměrech.

Veškerá dokumentace je zahrnuta v databázi, která je součástí příloh.

Zkratky, které jsou zde použity, se shodují s popisy v kap. 8.9 – Databáze nálezů. Všechny charakteristické nálezy jsou kresebně zdokumentovány v tabulkách 1 – 19 (č. 20 jsou nálezy z jiných období) v přílohách⁴⁵. Suroviny kamenných industrií určoval PhDr. Mgr. P. Šída, Ph. D.

⁴⁴ Krabice č. 3000 – 3023 a 3026 - 3036. Čísla 3024, 3025 obsahují materiál z výzkumu z roku 1990 a krabice č. 3026 obsahovala středověký materiál. Tyto nálezy nebyly do práce zahrnuty. Lokalita „Pod Skalkou“ - bedny 3000 (ta obsahovala i materiál z lokality „Za Skalkou“), 3003 - 3023 a 3027 - 3036. V krabici č. 3009 se nacházel sáček č. 70 z obj. 30, který obsahoval materiál z lokality Hněvčeves "Staveniště". Lokalita „Skalka“ – bedny 3001 a 3002.

⁴⁵ Kresby provedla autorka M. Marková, nálezy v Tab. 17, č. 293 – 295 a Tab. 20, 2B kreslil Mgr. M. Pleska, Tab. 20, č. 1A PhDr. Mgr. P. Šída, Ph. D

8.1. Keramika

Keramika zaujímá v souboru sověticko – hněvčevského sídliště největší podíl⁴⁶. Během celého výzkumu byla objevena keramika vyráběná od jejího počátku až po středověk⁴⁷. Největší podíl však zaujímá keramika kultury LBK a v menším množství i z kultury SBK. Veškerá keramika byla vytvořena z plaveného materiálu, většinou s organickou příměsí.

Keramické zlomky byly vyzvednuty ze 42 objektů. Z lokality „Skalka“ – obj. č. 10 – 12, 14 – 15, ŠVRF a kontrolní průkop; „Za Skalkou“ obj. č. 3 a 4; „Pod Skalkou“ A obj. č. 26; „Pod Skalkou“ B obj. 18 – 25, 27, 29, 34 – 38, 40 – 43; „Pod Skalkou“ C obj. č. 45, 46, 48 – 51, 53 a 54.

Celkově jsem zpracovala 1 977 ks keramického materiálu o hmotnosti 32 548 g. Z objektů pochází 1 594 ks keramického materiálu o hmotnosti 25 502 g. Z následujících povrchových sběrů pochází 383 ks o hmotnosti 7 046 g – z plochy, u železniční trati na parc. č. 346/2, 347/2, 352, 354, ze sběru J. Bočka na parc. č. 337/1, ze sběru na parcelách č. 346/2, 347/2, 352, 354, východně od skryté plochy, ze skryté plochy, z hromady hlíny, ze skryté plochy mezi Bystřicí a vrcholem, ze zničeného objektu v nivě Bystřice a z prostoru mostu přes Bystřici. Největší množství materiálu se nacházelo v objektu 45 na lokalitě „Pod Skalkou“ C. Odtud pochází 313 ks keramiky o celkové hmotnosti 3 917 g.

Vypovídající keramický materiál, charakteristický typickou výzdobou, typem (utváření) okraje či dna byl nalezen ve 25 objektech – 3, 11, 18, 19, 19A, 19B, 19C, 20 – 23, 25, 27, 29, 34 – 38, 40 – 45, 49, 54 a ve všech sběrech.

Celkově se mi podařilo kresebně zdokumentovat 265 ks fragmentů keramiky (Tab. 1 – 7, 9 – 19).

⁴⁶ Z celého souboru je keramika v depozitáři MVČ HK uložena ve 25 krabicích a 125 sáčcích. Jedná se o krabice 3000 – 3008, 3010 – 3023 a 3033 – 3035.

⁴⁷ Zlomek těla nádoby pochází ze sběru po poli východně od skryté plochy „Pod Skalkou“. Viz kap. 9.

8.1.1. Základní rozdělení

Touto kategorií se rozumí členění keramických fragmentů na okraje, těla a dna. Dále jsem vyčlenila plastické prvky, ucha a zvláštnosti. Celkově jsem vyčlenila a zdokumentovala 265 ks keramiky, což představuje 13,4 % zlomků z celkového počtu 1 977 ks (Obr. 3).

Ze všech zdokumentovaných nálezů (265 ks) se nejhojněji vyskytovaly zlomky těla nádoby (zdobené) – 114 ks (43 %) a okraje v počtu 109 ks (41,1 %). Spodky nádob (dna) jsem zaznamenala v 13 případech (4,8 %). Ucho nádoby bylo nalezeno v počtu 4 ks (1,5 %) a plastické výčnělky po 23 ks (8,7 %). Do tabulky sloupce „zvláštnosti“ řadím hladítko a přeslen (0,6 %).

Objekt	Okraj	Tělo	Dno	Plastické			Celkem
				prvky	Ucho	Zvláštnos	
11	2						2
18	3	4					7
19	3						3
19A	1						1
19B		2					2
19C	1	3	1	1	1		7
20	2	1					3
21	2	9		2			13
23					1		1
25		1					1
27	4	20		2			26
29	6	7				1	14
34	20	26	1	3			50
35	6		1				7
36		1					1
37	1			1			2
38	2	2		2			6
40	3		1	1			5
41			1				1
42		1		1	1		3
43	9	6		4			19
45	21	15	3	4	1		44
49	2	1					3
54	1						1
51	1	2	1				4
52	14	13		2			29
53			1				1
54			1				1
55	2		1			1	4
58	1						1
59	1						1
510	1		1				2
Celkem	109	114	13	23	4	2	265

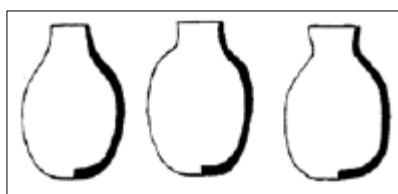
Obr. 3 Zobrazení počtu charakteristických zlomků keramiky.

S1 - pole východně od skryté plochy; S2 - sběr po ploše; S3 - povrchový sběr u železniční trati parc. č. 346/2, 347/2, 352, 354; S4 - povrchový sběr J. Bočka, parc. č. 337/1; S5 – sběr z hromady hlíny; S8 - povrchový sběr na skryté ploše mezi Bystřicí a vrcholem; S9 - povrchový sběr v prostoru mostu přes Bystřici; S10 – sběr ze skryté plochy

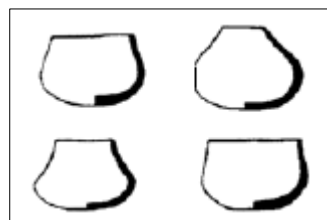
8.1.2. Keramické třídy

Nádoby

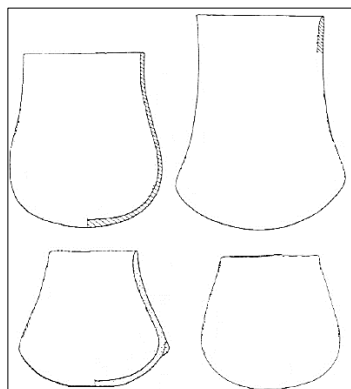
Na základě tvaru okraje a průměru jsem vyčlenila 8 kategorií nádob. Z důvodu špatně dochovaného souboru keramických fragmentů nebylo možné jejich spojování do keramických jedinců a určit tak minimální počet nádob v soborech, což je standardní přístup při analýze neolitické keramiky. S každým nálezem jsem tak pracovala jako s jedincem. Tato skutečnost sice komplikuje možnost porovnávání s jinými soubory, nicméně objektivně vzato by stejně výsledky takovéto analýzy na studovaném materiálu ze Sovětic nebyly věrohodné. Celkem jsem tedy interpretovala 63 ks částí nádob, 7 ks nebylo možné určit⁴⁸. Následující obrázky (Obr. 4 - 7) by měly pomoci při ilustraci jednotlivých typů nádob (Obr. 4, 5 náleží LBK; Obr. 6, 7 náleží kultuře SBK;), které jsem z rekonstrukce jejich okraje vyčlenila (upraveno a použito z Květina – Pavlů 2007, 55; Pavlů – Zápotocká 2007, 42).

Obr. 4 Lahve.

Obr. 5 Hluboké misky.

Obr. 6 Vysoké hruškovité nádoby.

Obr. 7 Nízké hruškovité nádoby.

V tabulkách 8 (LBK) a 9 (SBK) jsem přehledně zobrazila tvary nádob v rámci jednotlivých objektů a sběrů.

⁴⁸ Za pomoc při určování nádob děkuji P. Burgertovi.

Pro kulturu LBK jsem rozlišila 58 nádob. Nejvíce se vyskytovaly neurčené miskovité blíže určené tvary – 36 ks (62,1 %) a polokulovité nádoby – 16 ks (27,7 %). Po 2 ks (3,4 %) se vykytovaly polokulovité nádoby s vytaženým hrdlem a lahve, tzv. putny. Mísa hluboká a s esovitým okrajem se v souboru nálezů vyskytovala jen po 1 kuse (1,7 %).

Objekt/Nádoba	Miskovitá		Mísa s esovitou profilací		Polokulovitá s vytaženým hrdlem		Lahvovitá (putna)	Celkem
	neurčená	Mísa hluboká						
19	2						1	3
19A	1							1
19C	1							1
20						1		1
21	1					1		2
27	1				2			4
29	3				3			6
34	8				7			17
35	2		1		3			6
37	1							1
38	1							1
40	1						1	2
43	2				1			3
45	3							5
49	1							1
54	1							1
S2	4	1						7
S5	1							1
S8	1							1
S10	1							1
Celkem	36	1	1		16	2	2	58

Obr. 8 Typy keramických nádob kultury LBK. Jedná se o určení na základě rekonstruovaných okrajů a jednoho dna (obj. 19C).

S2 - po ploše, S5 - sběr z hromady hlíny; S8 - na skryté ploše mezi Bystřicí a vrcholem, S10 - ze skryté plochy

Kultuře SBK náleží oproti LBK podstatně méně nádob – 5 ks. Nádobu polokulovitou a hruškovitou vysokou jsem určila pouze v 1 případě (20 %) a hruškovitou nízkou ve třech (60 %).

Objekt/Nádoba	Hruškovitá		Celkem
	Polokulovitá	nízká	
45	1	3	5

Obr. 9 Typy keramických nádob kultury SBK.

Okraje

Základní typologii okrajů jsem rozdělila do několika kategorií (Obr. 10) - jednoduché okraje, zesílené zevnitř a zevně, okraje s esovitou profilací. U všech jsem ještě pečlivě změřila jejich sklon - $>45^\circ$, $90^\circ \pm 5^\circ$ a $<135^\circ$. Typologii jsem provedla u všech zdokumentovaných okrajů – 109 ks (Obr. 11, Graf 1).

Obr. 10 Typy okrajů (1 – 3 Sklenář 1998, 7; Květina – Pavlů 2007, 55).

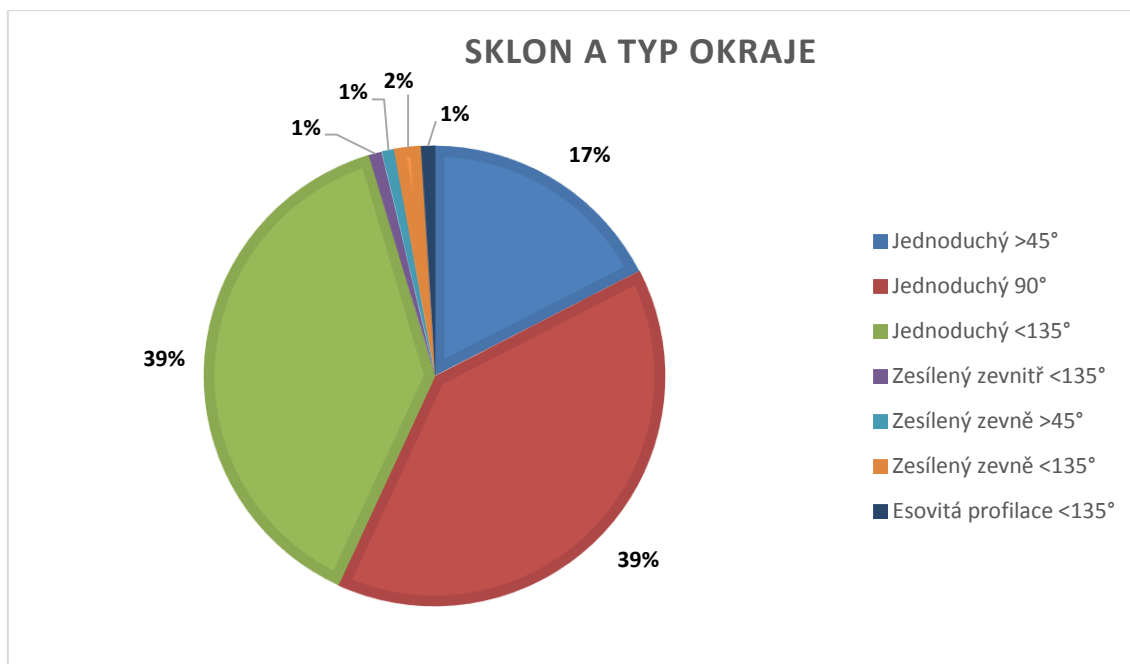
1 – jednoduchý, 2 – zesílený zevně, 3 – zesílený zevnitř, 4 – esovitá profilace

V keramickém souboru jednoznačně převažovaly jednoduché okraje kolmé (43 ks, 39,4 %) a se sklonem do 135° (42 ks, 38,5 %). Do kategorie jednoduchý, se sklonem větším jak 45° , jsem zařadila 19 ks okrajů (17,4 %). Dva okraje (1,8 %) jsem vyhodnotila jako zesílené zevně se sklonem do 135° a po 1 ks (0,9 %) se vyskytovaly fragmenty zesílené zevnitř $<135^\circ$, zesílené zevně $<45^\circ$ a s esovitou profilací $<135^\circ$.

Typ a sklon Objekt	Uzavřený >45°	Jednoduchý 90° ± 5°	Jednoduchý <135°	Zesílený zevnitř <135°	Zesílený zevně >45°	Zesílení zevně <135°	Esovité profilace <135°	Celkem
11		1	1					2
18		1	2					3
19		1	2					3
19A			1					1
19C	1							1
20	1	1						2
21	1	1						2
27		2	2					4
29	2	3	1					6
34	2	10	8					20
35	1		5				1	6
37						1		1
38			2					2
40	1		1			1		3
43	3	5	1					9
45	4	11	5		1			21
49		1	1					2
54			1					1
S1			1					1
S2	3	5	5	1				14
S5		1	1					2
S8			1					1
S9			1					1
S10			1					1
Celkem	19	43	42	1	1	2	1	109

Obr. 11 Zobrazení typů okrajů a rozčlenění podle sklonu.

S1 - na poli východně od skryté plochy, S2 - po ploše, S5 - z hromady hlíny, S8 - na skryté ploše mezi Bystřicí a vrcholem, S9 - v prostoru mostu přes Bystřicí, S10 - ze skryté plochy

Graf 1 Procentuální vyjádření typů a sklonů okrajů.

V další části jsem sepsala do přehledných tabulek (Obr. 12) všechny průměry rekonstruovaných okrajů nádob (69 ks) z objektů i z povrchových sběrů. Následně jsem vytvořila v rámci každého objektu a sběru statistické vyhodnocení – průměr, medián, maximální a minimální velikost okraje. Procentuální počty se vztahují na celkový počet 69 ks.

Největší počet nádob se mi podařilo zrekonstruovat z objektu 34 – 16 ks (23,2 %) a 45 – 10 ks (14,5 %). Šest nádob (8,7 %) pochází z objektů 29 a 35. Po 4 kusech (5,8 %) jsem rekonstruovala nádoby v objektech 27 a 43. Z objektu 19 pochází 3 nádoby (4,3 %) a 2 ks (2,9 %) z objektů 21 a 40. Nejméně vhodných fragmentů okrajů (1 ks, 1,4 %) k rekonstrukci nádoby se vyskytovalo v objektech 19A, 20, 37, 38, 49 a 54.

Zajímavé je i hodnocení maximální a minimální velikosti okraje. Největší hodnota byla naměřena v objektu 37 – 47,6 cm a druhou největší hodnotu jsem naměřila překvapivě u jediného okraje z objektu 43 – 42,4 cm.

Naopak nejnižší hodnoty sahají pod 10 cm u objektů 40 a 43 – 9 cm a 7 cm.

Objekt	19	19A	20	21	27	29	34	35	37	38	40	43	45	49	54
Průměr	43	11	18	11	14	14	28	21	48	23	9	14	25	23	20
	21			18	15	12	24	20			13	12	26		
	15				14	11	26	22				7	25		
					15	18	22	24				42	12		
						15	18	16					19		
						14	16	42					15		
							16						10		
							10						10		
							19						10		
							18						12		
							23								
							17								
							17								
							12								
							12								
							41								
							15								
Průměr	26	11	18	15	15	14	20	24	48	23	11	19	16	23	20
Medián	21	11	18	15	15	14	18	22	48	23	11	13	14	23	20
Max	43	11	18	18	15	18	41	42	48	23	13	42	26	23	20
Min	15	11	18	11	14	11	10	16	48	23	9	7	10	23	20

Obr. 12 Průměry okrajů nádob z objektů, vč. statistického vyhodnocení. Měřeno v cm.

Deset okrajů nádob pochází ze šesti povrchových sběrů (Obr. 13). Nejbohatším sběrem je v tomto ohledu sběr na ploše – 7 ks (10,1 %). Z ostatní sběrů byl k rekonstrukci vhodný jen jeden zlomek (1,4 %). Nejvyšší i nejnižší naměřená hodnota pochází opět ze sběru na ploše – 24,4 cm a 10,9 cm.

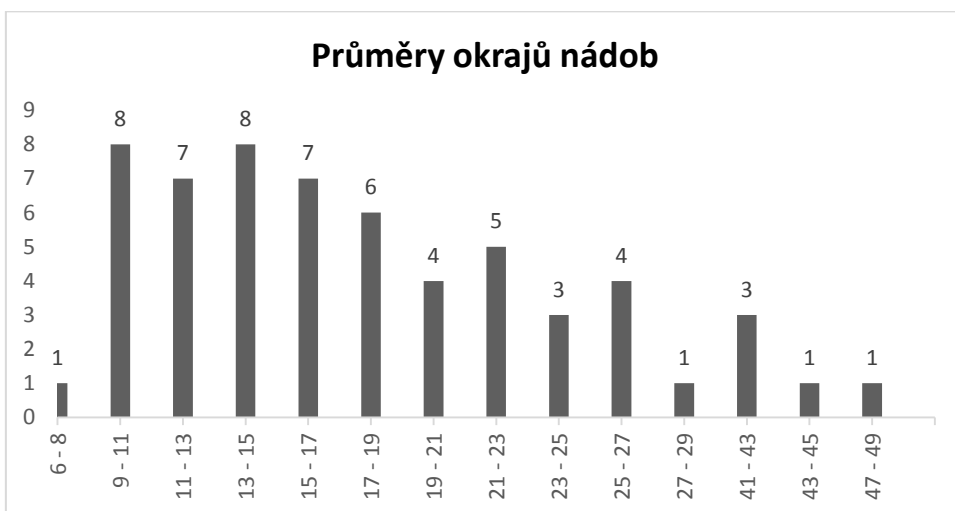
Sběr	S2	S5	S8	S10
Průměr	20	16	14	20
	20			
	24			
	20			
	11			
	15			
	15			
Průměr	18			
Medián	20			
Max	24			
Min	11			

Obr. 13 Průměry okrajů nádob z povrchových sběrů, vč. statistického vyhodnocení. Měřeno v cm.

S2 – po ploše, S5 – na hromadě hlíny, S8 - sběr na skryté ploše mezi Bystřicí a vrcholem, S10 – na skryté ploše

Do následujícího grafu 2 jsem zanesla naměřené hodnoty okrajů (viz výše) za pomoci 2 cm intervalů. Jedná se o hodnoty z objektů i ze sběrů. Grafy slouží k lepší orientaci ve velikostech.

Nejvíce okrajů nádob má velikost v rozmezí 13 – 15 cm a 11 – 13 cm, naopak nejméně se objevovaly fragmenty o velikosti 6 – 8 cm, 27 – 29 a ty největší – 43 – 45 cm, 47 – 49 cm.

Graf 2 Intervalové zobrazení průměrů zrekonstruovaných nádob. Vyjádřeno v počtu kusů.

Z celkového počtu 9 den mají 3 ks největší velikost - 11 – 13 cm. V počtu 1 ks se vyskytly dna v rozmezí velikost 5 – 7 cm, 13 – 15 cm, 17 – 19 cm a 33 – 35 cm.

Stejně jako jsem vytvořila tabulky průměrů okrajů nádob, v této části jsem sepsala jejich sílu (Obr. 14). Tabulka zahrnuje všechny hodnoty síly rekonstruovaných

okrajů nádob z objektů a povrchových sběrů. U každého objektu a sběru je statistické vyhodnocení – průměr, medián, maximální a minimální naměřená hodnota.

Počty týkající se největšího a nejmenšího množství naměřených nádob jsem již zmínila výše (kap. 8.2.2.1). V případě síly okrajů již není objekt 34 tak významný, jako u velikosti okrajů. Největší tloušťku v tomto případě má nádoba z objektu 19 – 20 mm, druhou největší naměřenou hodnotou je 16 mm, která pochází z objektů 20 a 43.

Naopak nejnižší hodnoty sahají hluboko pod 10 mm. V případě 2 nádob z objektů 21 a 27 jsem naměřila sílu pouhé 2 mm.

Objekt	19	19A	20	21	27	29	34	35	37	38	40	43	45	49	54
Síla	20	6	16	2	2	6	12	8	12	10	7	7	10	8	4
	10			5	5	4	12	14			10	5	8		
	10				6	3	8	10				3	6		
					6	10	12	8				16	14		
					6	10	5						7		
					7	5	12						4		
							4						5		
							7						4		
							6						3		
							6						3		
							8								
							6								
	Průměr	13	6	16	4	5	6	8	10	12	10	9	8	6	8
Medián	10	6	16	4	6	6	7	9	12	10	9	6	6	8	4
Max	20	6	16	5	6	10	12	14	12	10	10	16	14	8	4
Min	10	6	16	2	2	3	4	5	12	10	7	3	3	8	4

Obr. 14 Síla okrajů nádob z objektů, vč. statistického vyhodnocení. Měřeno v mm.

Následující tabulka (Obr. 15) zobrazují sílu okrajů u nálezů z povrchových sběrů. Nejbohatším sběrem je v tomto ohledu sběr na ploše – 7 ks (70 %). Z ostatní sběrů byl k rekonstrukci vhodný jen jeden zlomek. Nejvyšší i nejnižší naměřená hodnota pochází ze sběru na ploše – 14 mm a 5 mm.

Sběr	S2	S5	S8	S10
Síla	8	9	6	8
	10			
	14			
	8			
	5			
	8			
	13			
Průměr	9			
Medián	8			
Max	14			
Min	5			

Obr. 15 Síla okrajů nádob z povrchových sběrů, vč. statistického vyhodnocení. Měřeno v mm.

S2 – po ploše, S5 - z hromady hlíny, S8 - sběr na skryté ploše mezi Bystřicí a vrcholem, S10 – na skryté ploše

Dna a podstavy

Obecně je definice dna nádoby definována jako dolní zakončení těla. Podstava je část, na které nádoba stojí. Je to vnější strana, která bývá různě tvarována či zesílena. Podle typologie K. Sklenáře (1998) jsem vyčlenila 13 ks den a podstav, z toho pouze jeden typ dna (Obr. 16) a dva typy podstavy (Obr. 17). Jedná se o dno rovné, plynule nasazené (D1) a podstavu rovnou s hranou ostrou (P1) a zaoblenou (P2; Obr. 18).

Zatímco dna měla jednotný tvar – rovné, plynule nasazené (13 ks, 100 %), podstavy se lišily ve dvou typech. Rovnou s ostrou hranou mělo 8 ks (61,5 %) a zaoblená podstava se vyskytovala u 5 ks (38,5 %).

Viz Tab. 1, č. 17; Tab. 6, č. 108; Tab. 10, č. 155; Tab. 11, č. 172, 174; Tab. 12, č. 202; Tab. 13, č. 219, 220; Tab. 15, č. 254; Tab. 18, č. 301, 302, 306; Tab. 19, č. 316.

Objekt	Dno	Podstava	Celkem
19C	D1	P2	1
34	D1	P2	1
35	D1	P1	1
40	D1	P1	1
41	D1	P1	1
45	D1, D1, D1	P1, P1, P2	3
S1	D1	P1	1
S3	D1	P1	1
S4	D1	P1	1
S5	D1	P2	1
S10	D1	P2	1
Celkem	-	-	13

Obr. 17 Typ dna – D1.

Obr. 18 Typy podstav – P1, P2.

Obr. 16 Typy den a podstav.

S1 - na poli východně od skryté plochy; S3 - PS u železniční trati, parc. č. 346/2, 347/2, 352, 354; S4 - sběr J. Bočka, parc. č. 337/1; S5 - z hromady hlíny; S10 - ze skryté plochy

V rámci rekonstrukce den (Obr. 19) jsem naměřila nejvyšší hodnotu 34,8 cm, fragment se nacházel v objektu 35. Nejmenší dno měl zlomek z objektu 19C – 10 cm. Průměrně mají dna velikost 16,8 cm. Jiné statistické vyhodnocení jsem v tomto případě neprováděla.

Objekt	19C	34	35	40	41	45
Průměr	10	18	35	13	13	12

Obr. 19 Průměry den nádob z objektů. Měřeno v cm.

Dna nádob jsem zrekonstruovala jen ze tří sběrů (Obr. 20). Naměřené hodnoty jsou poměrně malé, nejnižší hodnota 5 cm je zároveň nejnižší naměřenou hodnotou v rámci celkového souboru zrekonstruovaných nádob. Největší průměr dna má nádoba ze sběru J. Bočka - 15 cm. Průměrně mají dna velikost 10 cm. Jiné statistické hodnoty nejsou v tomto případě potřeba.

Sběr	S1	S4	S5
Průměr	10	15	5

Obr. 20 Průměry den nádob z povrchových sběrů. Měřeno v cm.

S1 - pole V od skryté plochy; S4 - sběr J. Bočka, parc. č. 337/1; S5 - z hromady hlíny

Průměrně mají dna sílu 10,5 mm. Největší naměřená hodnota je 20 mm z nádoby pocházející z objektu 35. Nejmenší sílu měl okraj z objektu 34 – 5 mm (Obr. 21). Jiná statistická měření jsou v tomto případě nepotřebná.

Síla den	19C	34	35	40	41	45
Síla	9	5	20	12	10	7

Obr. 21 Síla den nádob z objektů. Měřeno v mm.

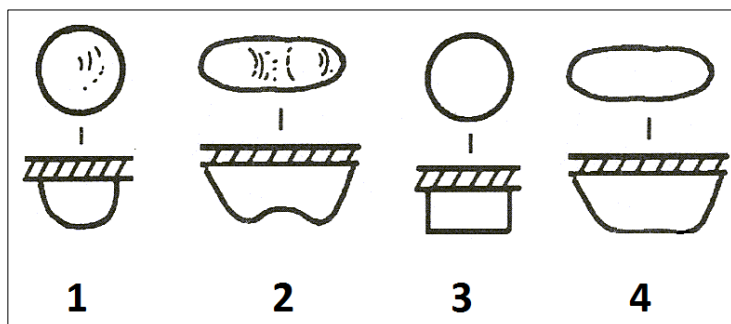
Dna jsem rekonstruovala jen ve třech sběrech, nejvyšší sílu má fragment ze sběru z hromady hlíny – 13 mm a nejmenší naměřená hodnota pochází ze sběru z pole východně od skryté plochy – 7 mm (Obr. 22). Průměrně tak mají dna sílu 11 mm. Jiné statistické měření jsem neprováděla.

Sběr	S1	S4	S5
Síla	12	7	13

Obr. 22 Síla den z povrchových sběrů. Měřeno v mm.

Plastické prvky

Plastické prvky (výčnělky) vystupují z povrchu nádoby a jejich funkce je určena především k nošení či ovázání. Podle tvaru se výčnělky dělí do několika kategorií – polokulovitý, kulovitý, knoflíkovitý a další (Sklenář 1998, 9). Já jsem vyčlenila 4 kategorie (Obr. 23) podle tvaru výčnělku - 1 – polokulovitý, 2 – prožlabený, 3 – válcovitý, 4 – oválný (upraveno podle Sklenář 1998, 9). Celkem jsem interpretovala 25 ks (Obr. 24, Graf 3).

Obr. 23 Zobrazení hlavních typů plastických prvků.

Nejvíce jsem v celém keramickém souboru interpretovala polokulovité výčnělky – 13 ks (52 %). Ve stejném množství 5 ks (20 %) se objevily válcovité

a prožlabené prvky a jeden fragment jsem určila jako oválný (4 %). Mezi těmito nálezy jsem vyčlenila také jeden jazykovitý výčnělek (4 %).

Typ Objekt	Válcovitý	Prožlabený	Polokulovitý	Oválný	Jazykovitý výčnělek	Celkem
19C	1					1
21			2			2
27			2			2
34	2			1		3
37		1				1
38		1			1	2
40			1			1
42			1			1
43	1		3			4
45	1	1	2			4
S1		1	1			2
Celkem	5	5	13	1	1	23

Obr. 24 Zobrazení typů plastických prvků. S2 – sběr na ploše.

Ucha

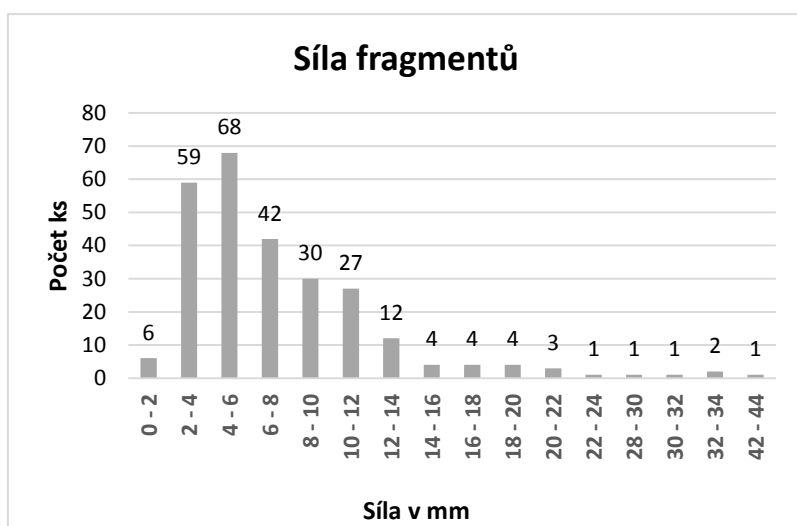
Z celého souboru jsem vyčlenila pouze 4 ks uch (Obr. 25). Všechna ucha jsem určila jako ucha z putny. Nálezy pocházejí z objektů (obj. 19C, 23, 42) „Pod Skalkou“ B a z jediného objektu č. 45 z lokality „Pod Skalkou“ C (Tab. 2, č. 21; Tab. 3, č. 44; Tab. 11, č. 177; Tab. 14, č. 238).

Objekt	Z putny
19C	1
23	1
42	1
45	1
Celkem	4

Obr. 25 Rozdělení typů uch.

8.1.1. Síla a velikost fragmentů

Síla 265 zdokumentovaných zlomků se pohybovala v rozmezí od 0,1 do 44 mm (Graf 5). Nejvíce fragmentů mělo tloušťku 4 - 6 mm (68 ks; 25,7 %). Hojně se objevovaly také zlomky o síle 2 – 4 mm (59 ks; 22,3 %), 6 – 8 mm (42 ks; 15,8 %), 8 – 10 mm (30 ks; 11,3 %), 10 – 12 mm (27 ks; 10,2 %) a 12 – 14 mm (12 ks; 4,5 %). Naopak nejméně se vyskytovaly fragmenty se silou stěny 0 - 2 mm (6 ks; 2,3 %), 14 – 16 mm (4 ks; 1,5 %), 16 – 18 mm a 18 – 20 mm (4 ks; 1,5 %) a 3 ks o síle 20 – 22 mm (1,1 %). Dva fragmenty měly sílu 32 – 34 mm (0,8 %) a v nejmenším počtu 1 ks se vyskytovaly intervaly síly 22 – 24 mm, 28 – 30 mm, 30 – 32 mm a 42 – 44 mm (0,4 %).

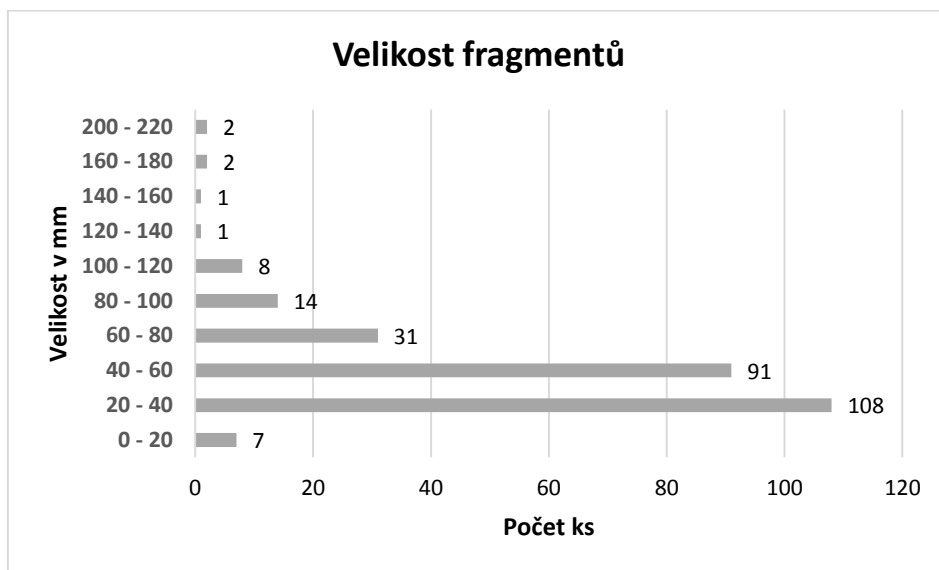

Graf 3 Zobrazení četnosti síly keramických fragmentů.

Velikost všech zdokumentovaných keramických fragmentů byla velmi rozmanitá (Graf 4). Z počtu 265 ks se nejčastěji vyskytovaly zlomky o velikosti od 20 do 40 mm (108 ks; 40,8 %). Následovaly zlomky ve velikosti od 40 do 60 mm (91 ks; 34,3 %), následně 60 – 80 mm (31 ks; %), 80 – 100 mm (14 ks; 5,3 %), 100 – 120 mm (8 ks; 3 %) a 0 – 20 mm (7 ks; 2,6 %) V počtu dvou kusů se vyskytla velikost 160 – 180 mm a 200 – 220 mm (0,7 %) a jeden fragment měl velikost 120 – 140 mm a 140 – 160 mm (0,4 %).

V souboru tak jednoznačně převažují menší fragmenty ve velikosti od 20 – 40 mm (108 ks), což by mohlo napovídat o delším osídlení lokalit. Skupina drobných

zlomků o velikosti 0 – 20 mm a 100 – 120 mm (7 a 8 ks) může být ovlivněna možností jejich dochování či jejich skartací.

Graf 4 Zobrazení četnosti velikostních kategorií s počtem kusů.

8.1.1. Výzdoba

Keramika ze sověticko – hněvčevského sídliště zahrnuje výzdobu kultur LBK a SBK. Z kultury LBK se objevuje na keramických zlomcích výzdoba od její nejstarší fáze až po pozdní IV. stupeň.

Lineární výzdoba

Z kultury LBK jsem zaznamenala lineární výzdobu u 109 ks (40,7 %). Výzdobu jsem rozdělila do jednotlivých výzdobných kategorií (Obr. 25, Tab. 78) podle objektů a povrchových sběrů. Zdobená keramika se vyskytovala ve 14 objektech a 3 sběrech. Zajímavé je, že se kultura v podobě charakteristické výzdoby vyskytovala kromě objektu č. 45 („Pod Skalkou“ C) jen na lokalitě „Pod Skalkou“ B.

Nejvíce se vyskytovala prostá rytá linie – 69 ks (63,3 %), v menším počtu se vyskytovaly noty na linii – 18 ks (16,5 %), vyplňovaná páska – 10 ks (9,2 %), žlábek 8 ks (7,3 %) a v počtu 4 ks (3,7 %) jsem vyčlenila hrubou notu na linii, tzv. šárecký stupeň charakteristický pro pozdní LBK (Tab. 3, č. 49, 51, 52; Tab. 4, č. 54).

Objekt	Prostá rytá linie (DELTA)	Vyplňovaná páska (ALFA)	Žlábek (GAMA)	Nota na linii (EPSILON)	Hrubá nota na linii (ZETA)	Celkem
18	1		1			2
19B	2					2
19C	2					2
20			1			1
21	8	1		1		10
27	6			10	4	20
29	10	1				11
34	25	3		6		34
35	1		2			3
36	1					1
38	1					1
42	1					1
43	3	2				5
45		1	1	1		3
S1	1	1				2
S2	7	1	2			10
S10			1			1
Celkem	69	10	8	18	4	109

Obr. 25 Rozdělení výzdoby keramických fragmentů kultury LBK. Značení výzdoby podle Pavlů – Rulf – Zápotocká 1986, 319 – 320.

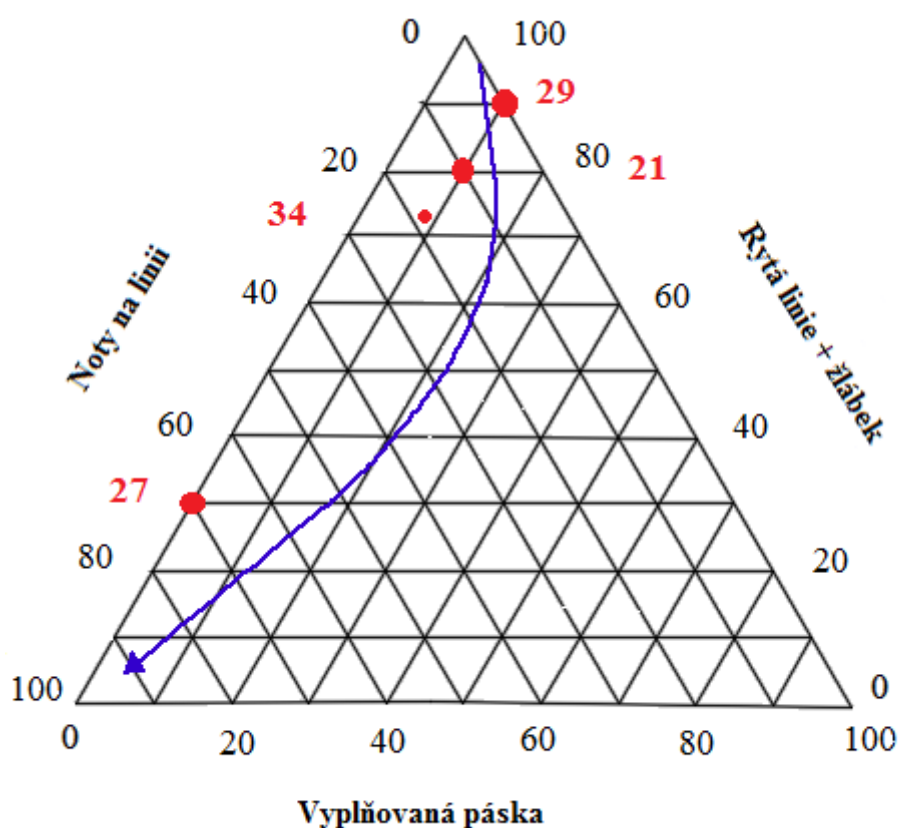
S1 – sběr na poli východně od skryté plochy; S2 – po ploše; S10 – ze skryté plochy

Následující tabulka (Obr. 26) slouží jako podklad pro trojúhelníkový (ternární) graf (Obr. 27), na kterém je zobrazen předpokládaný trend chronologického vývoje výzdobných technik. Tento graf slouží k zobrazení tří proměnných, jejichž součet je konstantní. Tato konstanta je většinou 1 nebo 100 %.

(https://en.wikipedia.org/wiki/Ternary_plot).

Objekt	Vyplňovaná páska	Rytá linie+žlábek	Noty na linii	Celkem
21	1	8	1	10
27	0	6	14	20
29	1	10	0	11
34	3	25	6	34
Objekt	Vyplňovaná páska	Rytá linie+žlábek	Noty na linii	Celkem
21	10%	80%	10%	100%
27	0%	30%	70%	100%
29	9%	91%	0%	100%
34	8,8%	73,6%	17,6%	100%

Obr. 26 Relativní četnosti lineární výzdoby.

Obr. 27 Předpokládaný trend chronologického vývoje výzdobných technik.

Z tabulky relativních četností vyplývá, že nejstarším je objekt 29, který je datován do nejstaršího stupně s prvky středního. Objekty 21 a 34 náleží do středního stupně a nejmladším objektem je č. 27 – mladší stupeň se zásahem pozdního šáreckého stupně.

Vypíchaná výzdoba

Výzdobu kultury SBK jsem podle kódové tabulky výzdobných technik (Zápotocká 1978) zařadila pod kód č. 23 a č. 28. V případě č. 23 se jedná o skupinu dvojvpichů, resp. o střední střídavý dvojvpich 3 – 5 mm, prováděný nástrojem se dvěma hroty a v keramickém souboru jsem ji objevila na všech fragmentech kultury SBK.

Kód č. 28 (Tab. 12, č. 210) je značen jako jednoduchý dvojvpich a je zastoupen pouze v jednom případě v objektu č. 45, kde se vyskytuje společně s kódem 23 (Zápotocká 1978, 522, 531).

Celkově jsem z 1 977 kusů keramiky objevila pouze 35 ks zdobených vpichy, takové množství představuje pouhé 1,8 % z celku a 13,1 % z počtu 265 ks sledovaných střepů.

Počet objektů na lokalitách „Pod Skalkou“ B a C je v případě keramiky zdobené vypíchanou výzdobou téměř vyrovnaný. Na ploše „B“ byly fragmenty objeveny v objektech č. 18 (Tab. 1, č. 8, 9) a č. 43 (Tab. 12, č. 196). Na ploše „C“ v objektech č. 45 (Tab. 12, 208 – 211; Tab. 13, č. 212 – 231; Tab. 14, č. 232 - 235), 49 (Tab. 15, č. 252). Z povrchových sběrů se podařilo najít zlomky keramiky jen při sběru na ploše (Tab. 16, č. 287 – 288; Tab. 17, č. 289).

Bez výzdoby

Bez jakékoliv výzdoby jsem vyčlenila 1833 keramických fragmentů. Tyto zlomky pocházejí z objektů 4 – 15, 19, 19A, 22 – 24, 26, 35A, 37, 40, 40A, 41, 46, 48, 50, 51, 53 – 55 a z objektu ŠVRF. Z povrchových sběrů jsou to - sběr z hromady hlíny, ze sběru J. Bočka na parc. č. 337/1, u železniční trati na parc. č. 346/2, 347/2, 352, 354; ze sběru jihovýchodně od skryté plochy, na skryté ploše mezi Bystřicí a vrcholem, ze sběru ze zničeného objektu v nivě Bystřice a v prostoru mostu přes Bystřici.

Ostatní

Mezi ostatní výzdobu řadím nehtování, které se objevilo na 6 zlomcích (2,2 %), dále prstování a důlky pouze na 2 fragmentech (0,7 %). Viz tab. 79.

8.1.2. Zvláštní pozorování na keramice

Do kategorie zvláštního pozorování na keramice jsem zařadila zlomek keramiky s reparačním otvorem (Tab. 6, č. 120), dva zlomky s vnitřní lineární (Tab. 7, č. 129) a vypíchanou (Tab. 1, č. 9) výzdobou, hladítko (Tab. 5, č. 83) a přeslen (Tab. 18, č. 303). V případě přeslenu jde o nález, který byl objeven v rámci sběru z hromady hlíny. Nález má vnější průměr 5,6 cm a vnitřní 2,0 cm a váží 20 g.

Zlomek s reparačním otvorem (ústní sdělení P. Burgerta) pochází z objektu 34. Nález je zdoben jednoduchou rytou linií kultury LBK, má hmotnost 58 g a průměr otvoru je 0,6 cm. Podle nálezů v Kosoři (okr. Praha – západ), jsou tyto malé otvory vytvořené vrtáním (broušením), mají většinou kónický tvar a vyskytují se v celém neolitu. Takové otvory vznikaly z důvodů opravy nádoby. Poté, co se jimi provlékla pevně utáhnutá šňůra, získala nádoba opět svoji alespoň částečnou funkčnost a původní celistvost. Po této opravě již nádoba nemohla být využívána spolu s tekutinami (Lička 2011, 132 – 133).

Fragment hladítka pochází z objektu č. 29. Jeho průvrt má průměr 0,6 cm, váží 8 g a je zdoben lineární výzdobou - vyplňovanou páskou.

8.1.3. Zoomorfní plastika

První umělecké projevy v podobě zoomorfní plastiky se v evropském měřítku objevují s nástupem aurignacienu v období 30 000 – 35 000 let. V té době vznikaly obrysy zvířat nebo ženské symboly. Nejvýznamnějším střediskem umění se tak staly jeskyně v jižním Německu, kde byly objeveny vyřezané figurky zvířat – např. tur, nosorožec nebo lidská postava se lví hlavou (Podborský 1993, 35). Asi nejvýznamnějším nálezem na našem území je soška Věstonické Venuše, která byla objevena v ohništi na ploše tzv. „sídliště v horní části“⁴⁹. Kromě Venuše se o pár metrů vedle našla podlouhlá rohatá plastika sovičky (Oliva 2005, 65). V sousedním Pavlově pak byly objeveny ploché předměty z lamel mamutích klů – silueta šelmy ve skoku či zoomorfní závěsky (Oliva 2005, 70).

⁴⁹ Soška byla objevena 13. 7. 1925 v Dolních Věstonicích, v ohništi o rozměrech 13 x 5 m a mocnosti 0,8 m., datace 25 – 26 000 B. P.

Na rozdíl od paleolitu, kdy se k výrobě různých plastik využívala celá škála materiálu, se v období neolitu vytvářely sošky pouze z hlíny (Marešová 1971, 70). Kromě plastik začali neolitičtí umělci vyrábět také tzv. zoomorfní nádoby, které spočívají v aplikaci znaků zvířecího těla na keramickou nádobu či výrobek z jiného materiálu (Podborský 1982, 13 – 14).

Kromě vytváření různých plastik a dalších způsobů vyjádření pocitů a tvarů, vznikalo i vnímání obrazu určitých přírodnin zahrnující i člověka. Už od samých počátků dokázali lidé rozpoznat podobu člověka či zvířete v kamenech nebo samorostech. Takové nálezy pak můžeme pozorovat na sídlištích starého a středního paleolitu, které ve vzácných případech nesly ještě stopy opracování (Oliva 2009, 14).

Sovětská zoomorfní plastika

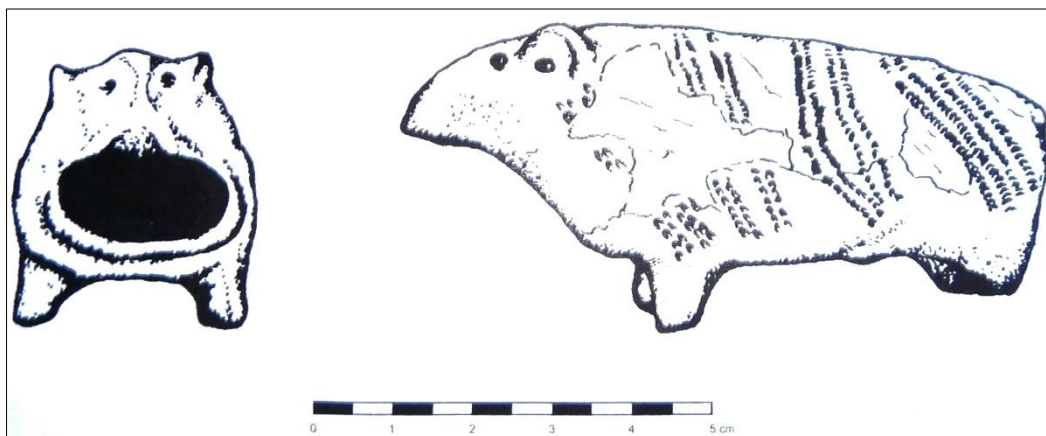
Významným nálezem výzkumu v roce 1987 byla terakotová zoomorfní plastika (Obr. 27, Foto 1, 2), objevena na katastru obce Sovětice. Plastika se našla v poloze „Pod Skalkou“ B (dnes „U Skalky“), ve východní části pozemku parc. č. 517/1⁵⁰. Nález byl učiněn v docela nevýrazném objektu č. 24, který se nacházel přímo na mechanicky skryté ploše. Objekt byl prokopán jen ve své hlubší západní části z důvodu porušení objektu buldozerem. Výplň zbylé části objektu byla jednotná černohnědá a hlinitá. Kromě několika atypických keramických zlomků pocházejících asi ze šesti nádob, zlomku bělavého jemnozrnného pískovce s ohlazenými ploškami a mazanice, se v objektu nenacházelo nic jiného. Keramika byla zřejmě do objektu neúmyslně druhotně uložena, což by dokládalo jejich tvar a velikost. Nález byl učiněn v nejhlubší části objektu, na severozápadní straně asi 0,45 m od nivelety skrývky. Rámcově byla soška datována do mladšího stupně kultury s vypíchanou keramikou (Kalferst 2004, 123 - 125).

Materiál, ze kterého byla plastika vytvořena, je plavený, kvalitně pálený, šedivé barvy bez mikroskopických příměsí. Stěny sošky jsou silné asi 4 - 6 mm. Zdobená

⁵⁰ V okolí bodu ZM 10: 13 - 22 - 11, 431:227 mm a v nadmořské výšce 263 m.

je na bocích čtyřmi šikmými pásy, které jsou tvořeny dvěma zhruba souběžnými liniemi drobného dvojvpichu - kód 23 (podle Zápotocká 1978, 531). Vpichy na liniích jsou spíše krátké a jejich kvalita je kolísavá, krajní pásy už jsou provedeny pečlivěji (popis dochovaných částí). Střední linie na plastice se zase vyznačují nepravidelností, ligaturami, zřejmě neúmyslným zalomením a navazováním linií. Soška prasete je dutá, má jasně tvarované nožky a odlomený ocásek. Hlava, pečlivě vymodelovaná, má velkou široce otevřenou tlamou a hrotitý rypák. Oči kance jsou naznačeny hlubokými kulatými vpichy, uši jsou propíchnuté a vytvarované do oblých ústupků souběžných s osou těla. Na nožkách není žádná výzdoba. Zadní část plastiky byla poškozena - ocásek a nožky (Kalferst 1988, 5; 2004, 125).

Zoomorfní plastika váží 224 g, je dlouhá 14,6 cm, široká 5,9 cm a vysoká 5,2 cm (výška až po nožky je 7,0 cm). Průměr tlamy je 3,9 cm na šířku a 3,7 cm na výšku. Soška je uložena v depozitáři MVČ HK.

Obr. 27 Terakotová soška kance ze Sovětic, okr. Hradec Králové (Kalferst, J. 2006, 126).

Nález je jedinečný tím, že se jedná o zoomorfní plastiku z období mladšího neolitu Čech, která je pro toto období vzácná. Její unikátnost podtrhuje i to, že se jí podařilo zrekonstruovat zcela v původní podobě a hlavně, že byla dutě modelovaná.

Samotná interpretace plastiky vychází z faktů, že „kanec byl symbolem, který se nachází již v sakrálních motivech svatyní nejstarších neolitických center Blízkého

Východu“. Vyskytuje se zde společně se ženou a kultem plodnosti - jako kořist, či znak hrozby nebo ochrany (Brentjes 1973, 59).

Interpretace V. Podborského na zoomorfní zobrazení kance vychází z toho, že plastika tohoto typu plnila spíše obětní funkci. J. G. Fraser o kanci uvažoval jako o „obilní svini“, ale zároveň se přikláněl i k verzi o oběti. Podle něj se do úst skutečné nebo zástupné „dožínkové“ oběti vkládal svazek obilných klasů. To však může značit i zkrmení či přímou konzumaci z posledního snopu z pole speciálně na to vybraným domácím zvířetem a jeho následné rituální zkonsumování. Dokládalo by to i fakt, že má soška tak velkou tlamu a je dutá.

Obecně platí, že zoomorfní plastiky nebývají úmyslně poškozeny. Mohlo by tedy jít o jakousi formu dodatečného rituálního „předání oběti“. Nebo může jít o nějakou jinou podobu „negativní magie“, pomocí které „se postižení pokoušeli zbýt možného společenského poškození prestiže, vzniklého na základě jejich předchozího nahodilého, či neobratného jednání“ (Kalferst 2006, 126).

Analogie neolitických zoomorfních plastik a nádob v ČR i v zahraničí

Čechy

Při výzkumu sídlištního areálu kultury SBK v roce 1995 v Jaroměři (okr. Hradec Králové) byla v první vrstvě objektu č. 17 objevena část zoomorfní nádoby (Obr. 28). Jelikož byla vrstva porušena skrývkou, z nádoby se zachovala pouze její polovina. I přesto má oválné ústí a kotlovité tělo s několika plastickými hrotitými pupky, mezi nimiž je zdobení v podobě krátkých skupin dvojvpichů. Na spodku nádoby se nachází pupek, který snad naznačuje ocas zvířete, a na jejím dně jsou dochovány dvě zčásti odlomené nožky. Z důvodu chybějící přední strany nádoby, není možné přesně určit druh zvířete, které by výzdoba mohla připomínat. Pravděpodobně však jde o ježka. Zlomek nádoby se datuje do období mezi III. a IV. fází kultury SBK. Takové množství výzdoby, jaké bylo objeveno na Jaroměřské nádobě, patří k velmi výjimečným. Velký význam podtrhuje také to, že svojí zoomorfní interpretací rozšiřuje neolitické nádoby o další variantu (Vokolek 2002, 314 – 317).

Za zcela výjimečnou a unikátní je pro prostředí kultury SBK považována antropomorfní plastika. Nemohu jinak, než se v rámci plastik východních Čech zmínit o antropomorfní plastice z Plotišť nad Labem a z Černožic – obojí okr. Hradec Králové (Vokolek 2000, 477; Vávra 1993, 212). První zmíněná byla objevena v roce 1964 při systematickém výzkumu pohřebiště z doby, při níž byly zkoumány i pravěké stopy osídlení. Při odkrytí půdorysu chaty č. 75 byla v objektu č. 71 objevena hliněná antropomorfní plastika. Jedná se o postavu muže s kulovitou hlavou a velkými ušními lalůčky, v nichž a také v týlu hlavy byly objeveny jamky. Plastika má vymodelovaný nos, ústa, oči a jsou naznačené i vlasy. Tělo bylo vytvořeno z tyčinky kruhovitého profilu a ruce připomínají také krátké tyčinky. Zajímavé je, že na plastice, která se vyznačuje mužskými pohlavními znaky, jsou také znaky ženské, v podobě plasticky zdůrazněných ženských nader (Obr. 29). Výzdoba je tvořena šikmými pásy dvojpíchů, mezi nimiž jsou dolíčky. Plastika má délku 71 mm a v průměru má 14 mm. I když je datována podle výzdoby do kultury SBK a podle okolí, ve kterém byla objevena (III. fáze SBK), její celkový vzhled spíše připomíná plastiky, které známe až z období lidu popelnicových polí z doby bronzové (Vokolek 2000, 477 – 479).

Černožická (okr. Hradec Králové) plastika byla nalezena v roce 1972 v rámci záchranného archeologického výzkumu, během kterého byla poškozena. Její povrch byl původně pokryt hlazenou načervenalou engobou, která je stále patrná na rameni. Soška je vysoká 58 mm, široká 66 mm a max. sílu má 26 mm (Obr. 30). Výjimečnost se projevuje v jejích pažích vztažených před tělo, což je pro české mladoneolitické antropomorfní plastiky neobvyklé. U sošky není jasné pohlaví. Podle členění V. Podborského (1985) lze nález zařadit do kategorie ženské plastiky, resp. do širšího mašůveckého typu lidských figurek s pažemi před tělem, které jsou typické pro fázi Ib – IIa kultury s moravskou malovanou keramikou (dále jen MMK). Antropomorfní soška je datována do mladšího stupně kultury SBK (Vávra 1993, 212, 215 – 218; Podborský 1985, 71 – 76).

V poloze „U cihelny“ v Libkovicích, okr. Most, byl v objektu č. 102/88 objeven soubor sedmi zoomorfních plastik (Obr. 31) ⁵¹ – šest neúplných, šest zlomků hliněných rohů, jedna celá plastika. Jedna z figurek má na boku naznačenou srst, což by mohlo připomínat divoké prase (Obr. 32 2a - c). U další (Obr. 34 – 4a -c) není jednoznačné, zda jde o berana podle tvaru čumáku, či o skot podle velkých rohů. Plastiky byly datovány do průběhu III. stupně kultury LBK (Káčerik 2008, 16 –18;

https://www.academia.edu/26379024/Archeologický_objev_zvířecích_figurek_z_Libkovic._Byly_to_pravěké_hračky_A_kdo_byl_jejich_tvůrcem).

V obci Ervěnice, okr. Chomutov ⁵², byla v roce 1955 objevena zoomorfní nádoba datovaná do kultury SBK (Obr. 33). Nádoba má nahoře oválný otvor a z původních čtyř válcovitých nožek se zachovala jen jedna. V přední části se zachovala stopa po odlomené hlavičce. Břicho zvířete je zaoblené. V zadní části se nachází hroditý ocas a hřbet zvířete tvoří ostrý lom, který se táhne od místa odlomené hlavy až po ocas. Celá nádoba se pak rozšiřuje směrem ke spodu. Výzdoba se nachází po celém povrchu nádoby a její funkce je čistě ornamentální. Nález se datuje do středního stupně kultury LBK. Určení typu zvířete je nejednoznačné - může připomínat jak vepře, tak býka či jiný skot (Mašek 1958, 708, 725 – 726).

Morava

Jisté analogie k Sovětické sošce vykazuje nález prasete z Kramolína, okr. Třebíč, datovaný do kultury MMK (Obr. 34). Soška měla přirozeně modelovaný rypák a svou významnost podtrhovala tím, že měla „plasticky modelovaný kančí pohlavní orgán“ ⁵³ (Podborský 1985, 126, 129).

Zoomorfní plastika prasete byla objevená na lokalitě Horákov (okr. Brno – venkov) – trať „Čtvrtky“. Zde v 80. letech 20. století proběhl archeologický

⁵¹ ZAV v letech 1988 – 1991 pod vedením M. Dobeše.

⁵² Katastrální území Ervěnice je od roku 1960 součástí obce Komořany, okr. Most. (podle <https://cs.wikipedia.org/wiki/Erv%C4%9Bnice>)

⁵³ Dochovala se jen jeho část.

výzkum sídliště⁵⁴. Figurka (Obr. 35) byla datovaná do staršího stupně kultury MMK (Podborský 1985, 45).

Z neolitického sídliště Žebětín, okr. Brno - město, v poloze „Na drti“ pochází nález pokličky se zdobenou zoomorfní rukojetí (Obr. 36). Zlomek je na bázi odlomen od spodní části a chybí i výzdobné zakončení zvířecími hlavičkami. Ve spodní části je malý otvor skrz celý předmět. Výzdoba v podobě ryté linie pokrývá celý povrch rukojeti. Na bocích a mezi hlavičkami jsou rovnoběžné čáry nad sebou a hlavní výzdobný motiv je na jedné straně odlišný od druhé (ostře ryté klikatky a ryté meandry). Hloubka rýh je nepravidelná. Rukojeť je datovaná do fáze Ib kultury MMK (Kuča 2005, 256).

Zástupcem moravské antropomorfní plastiky je např. soška nalezená při výzkumu v Brodku u Prostějova, v trati „Hůrka“. Plastika (Obr. 37) se dochovala v podobě hlavy s oválnýma očima a nosem vymodelovaným za pomoci vytažení keramického těsta prsty. Z důvodu nedochování spodní části nelze s jistotou říci, zda je jedná o volnou plastiku (sedící či stojící) nebo aplikaci, např. na nádobě. Plastika navíc nemá žádnou rytou nebo plastickou výzdobu. Pouze ve spodní části, kde by se jinak nacházel krk, je rytý žlábek. Ten zřejmě odděloval horní část od spodní. Určení pohlaví není jednoznačně možné z důvodu chybějící části. Díky propracovanému obličejí se ale dá předpokládat, že šlo o mužskou plastiku (Vostrovská 2008, 49 – 57).

Slovensko

Ze Slovenska známe např. zoomorfní plastiku z Nitranského Hrádku (okr. Nové Zámky). Povrchovým sběrem byly objeveny dvě sošky představující hlavy koně, nebo prasete. Figurky byly špatně vypálené, na povrchu se zachovala jemná hlinka. Obě plastiky mají na prodloužené hlavě naznačené uši. Ústa jsou na jedné sošce vyznačena linií a na druhé sošce je tlama naznačena propíchnutým výstupkem. Z obou plastik se zachovala také jedna noha s naznačeným chodidlem. Nálezy se

⁵⁴ Na výzkumu pracovali I. L. Červinka, J. Stávek a F. Černý.

datují do období lengyelské kultury, respektive do I. či II. stupně. Podle A. Točíka dosud neznáme ze Slovenska žádné podobné analogie (Točík 1977, 283).

Soubor několika zoomorfních plastik byl objeven v obci Santovka, na jihozápadním Slovensku. Jedná se o celé sošky či zlomky s jednou nebo dvěma válcovými nádržkami na hřbetě. Největší z plastik má dvě nádržky, nejmenší má jen jednu. Tři z figurek připomínají dokonale stylizovaného býčka. Některé figurky měly provrtané pupky, některé měly pro zavěšení provrtaný krk, jiné nebyly provrtané vůbec (Obr. 38). Tyto zoomorfní plastiky se vyskytují velmi vzácně. Náleží stupni Ib kultury MMK. Podobná zoomorfní soška s dvěma cylindrickými nádržkami na zádech pochází z Vyškovic nad Ipľom (Pavúk 1997, 65, 69 – 70, 75).

Mimo zoomorfní plastiky je ze Slovenska známá i zoomorfní nádoba, např. v podobě býka z lokality Bíňa, okr. Nové Zámky (Obr. 39). Nádobka byla datována do období staršího stupně kultury LBK. Býk je na bocích pomalován meandrovou výzdobou a ve hřbetu má vytvořený důlek. Podle všeho sem byla umístěna ještě další nádoba nebo figurka (Pavúk 1981, 67).

Německo

Německo bylo z hlediska období kultury SBK řadu let pokládáno badateli za oblast s nízkým výskytem uměleckých aktivit. Tento názor částečně přetrvává dodnes, i když za posledních několik let se situace výrazně zlepšila (Eibl 2009, 81).

Zoomorfní aplikace byla objevena na záchranném výzkumu na lokalitě Straubing Lerchenhaid. Soška je tvořena hlavičkou a krkem, který pokrývalo zdobení v podobě rýh. Zoomorfní plastika byla identifikována jako buď jako prase, nebo zvíře z čeledi jelenovitých (Obr. 40).

Další německé zoomorfní artefakty byly zaznamenány v bavorské skupině kultury Oberlauterbašské a SBK. Jedná se o část zoomorfní nádoby objevenou na lokalitě Haidlfing – „Heuweg“ – Obr. 41 (Eibl 2009, 89, 91).

Rakousko

Z kultury LBK jsou známé úlomky hlaviček zoomorfních plastik se zahnutými růžky. Pocházejí z lokalit Ösen či Knubben. Jelikož byly objeveny pouze zlomky hlaviček, je možné, že byly původně součástí nádob. V Draßburgu byla zase objevena antropomorfní plastika připomínající „venuši“. Soška byla datována do mladší fáze kultury (Urban 2000, 67, 76 – 77).

Zvířecí plastika koně byla nalezena ve Fronsburgu v Dolním Rakousku (Obr. 42). Toto zoomorfní určení je založeno na pravidelně uspořádaných rýhách na krku, které by zřejmě měly symbolizovat právě koňskou hřívu. Ústa plastiky jsou naznačená jemnými horizontálními drážkami (Eibl 2009, 89).

Polsko

Antropomorfní plastiky jsou v Polsku známé především z východního lengyelské skupiny. Vyskytují se zde formy silně schematizované a tvarově spíše válcovité plastiky, které se zase výrazně odlišují např. od moravské malované keramiky.

Na lokalitě Pleszów byla nalezena částečně poškozená, za to velmi realisticky vytvořená antropomorfní soška. Zajímavé je její pojetí břicha či zcela oddělené dolní končetiny. Figurka je datovaná do fáze II moravské malované keramiky. Plastika představuje zřejmě těhotnou ženu (Kaczanowska – Kozłowski 2002, 135). Bohatě naleziště jak antropomorfních, tak zoomorfních plastik se nachází na lokalitě Cło v Malopolsku. Při výzkumu, který zde probíhal, byly objeveny následující zoomorfní plastiky (Obr. 43). Z objektu č. 133/97 pochází 6 cm dlouhá soška kance nebo prasete. Z č. 135/97 pocházel zlomek malé figurky, které se zachovala zadní noha a pravděpodobně i ocas. Přední část však byla odlomena. Figurka měří pouhých 2, 7 cm. Mimo sošky, byly v objektech 123/97 a 436/98 objeveny dva výčnělky stylizované do tvaru zvířecí hlavy. V prvním zmíněném byl výčnělek malý, představující hlavu vytvarovanou do trojúhelníka s rohy a se zamračenými ústy. Pravděpodobně se jedná o hlavu býka. Ve druhém objektu (436/98) se nacházel výčnělek ve tvaru beraní hlavy s asymetrickými ústy

a význačnými rohy. Z naleziště pochází ještě zlomek kónické nádoby s výrazným dnem. Na její vnější straně se nachází plastická výzdoba, která představuje buď lidskou postavu, nebo zvíře, snad žábu (Kaczanowska – Kozłowski 2002, 133 – 135).

Maďarsko

Maďarské nálezy plastik a jiných výtvarných artefaktů jsou téměř srovnatelné s nálezovým materiálem z Moravy. Zajímavým nálezem je plastika z lokality Pityerdomb nedaleko obce Szentgyörgyvölgy (Obr. 44). Zde bylo při výzkumu zjištěno sídliště se dvěma domy, které mají vazby k dlouhým domům starší kultury LBK ve střední Evropě. V souvislosti s těmito domy, byly objeveny zoomorfí figurky, které mohou být spojeny s rituálním životem či s jiným speciálním významem. Datování plastik je řazeno do období přechodného horizontu kultury Starčevo – Körös a nejstarší kultury LBK v Transdanubii (Bánffy 2005, 74; Káčerik 2008, 22).

8.2. Mazanice

Mazanice, je materiál, který se skládá z vypálené hlíny a rostlinných příměsí. Využívala se k omazání dřevěných stavebních konstrukcí a konstrukcí pecí. Její funkce byla estetická a izolační (Vařeka 2012, 105).

Mazanice byla objevena v objektech na lokalitách „Skalka“ a „Pod Skalkou“ B, C⁵⁵. V rámci sběrů z plochy nebo z hromady, v kontrolním průkopu či byl objekt určen. Ve většině šlo o velmi malé kousky bez jakékoliv specifikace. Z tohoto důvodu jsem na vypálené hlíně sledovala jen hmotnost.

Celkově se v materiálu nachází 245 ks mazanice o váze 2 140 gramů (Obr. 45), z čehož nejvíce obsahoval objekt č. 53 – 482 gramů (22%). Nejméně pak objekty č. 19B a 4, kdy mazanice vážila u každého sotva 1 gram (0,1%).

Nejvíce kusů mazanice obsahoval objekt č. 27 – 31 kusů (12,7%). Naopak po 1 kusu mazanice obsahovaly objekty č. 14, 19B, 24 a 31 dále ze sběru ze zničeného objektu v nivě u Bystřice a ze sběru z hromady (0,4 %).

Mazanice se v povrchových sběrech (sběr z hromady, z plochy, ze zničeného objektu v nivě u Bystřice) a v kontrolním průkopu vyskytovala v množství 17 kusů (6,9 %) o hmotnosti 325 gramů (15,2 %).

Objekt	Hmotnost Objekt	Hmotnost Objekt	Hmotnost Objekt	Hmotnost Objekt	
4	1	34	89	50	48
10	200	35	9	51	96
11	26	40A	14	52	36
13	12	41	44	53	482
14	12	43	118	ŠVRF	38
19B	1	45	129		
24	26	46	20		
27	298	48	4		
31	5	49	24		

Obr. 45 Zobrazení množství mazanice. Hodnoty v gramech.

⁵⁵ Mazanice byla rozdělena do 53 sáčků a 24 beden s čísly 3000 - 3003, 3006, 3008 - 3013, 3016 - 3022, 3027, 3029 a 3032 - 3035. Z lokality „Pod Skalkou“ B pochází objekty č. 24, 27, 31, 34, 35, 41, 43. Z části „Pod Skalkou“ C objekty č. 45, 46, 48, 49, 50, 51, 52, 53 a ze „Skalky“ č. 10, 11, 13, 14 a objekt „ŠVRF“. Z lokality „Za Skalkou“ pochází z objektu č. 4.

8.3. Kamenná broušená industrie

Broušená kamenná industrie zahrnuje artefakty vytvořené broušením, hlazením, štípáním, otloukáním nebo řezáním. Konečný artefakt by pak měl mít povrch částečně vyhlazen a vyleštěn. Co se týče materiálu, ze kterého je industrie vytvořena, měla by mít dostatečnou tvrdost, štípatelnost, dobrou leštitelnost a také malou opotřebitelnost (Vokáč 2008, 50). Mezi významný předěl ve studiu broušených nástrojů představují především práce S. Vencla (počínaje rokem 1960), na které později navázali další badatelé (Lička – Švédová – Šreinová – Šrein 2014, 42).

V kultuře LBK se nejčastěji vyskytují nízké plankonvexní klíny či sekerky. Typickými nástroji jsou kopytovité klíny, fungující jako tesly a ploché kopytovité sekerky. Klíny jsou oproti sekerám také užší a vyšší, zatímco sekery jsou spíše širší a plošší. Z dalších tvarů se objevují v menším množství také klínky, jejichž interpretace je nejasná – buď se využívaly k jemným tesařským pracím, nebo jako hračky (Pavlů, ed. – Zápotocká 2007, 74). Kromě kopytovitých sekerek se v kultuře LBK vyskytují i sekery se svislým ostřím (zejména v I. až III. fázi), v menším množství dlátka a také sekeromlaty. Na základě relativní chronologie vypracované na největším neolitickém sídlišti v Bylanech (okr. Kutná Hora) lze zařadit další typické nástroje jako dvojramenné mlaty do I. a II. fáze LBK a diskovité mlaty do následujícího II. až III. stupně (Pavlů, ed. – Zápotocká 2007, 74; Pavlů – Rulf et al. 1991, 361).

Zatímco se v kultuře LBK vyskytují kopytovité klíny a sekerky, v kultuře SBK se kromě klínů vyskytují i sekerky s kopytovitým břitem a s oblými i hraněnými boky. Od střední fáze se objevují vrtané pracovní nástroje – motyky a kopytovité sekeromlaty. Pro následující mladší stupeň jsou typické vrtané kopytovité a symetrické sekeromlaty, vývrtky, sekerky trapézovitého tvaru či výstružníky sloužící k vyhlazování otvorů (Pavlů, ed. – Zápotocká 2007, 74).

Soubor kamenné broušené industrie sověticko – hněvčevského sídliště (včetně potenciální výrobní suroviny k její výrobě a výrobního odpadu) je velmi malý.

V depozitáři hradeckého muzea se industrie nachází ve 12 sáčkích a 10 krabicích s čísly 3004, 3010 – 3012, 3020, 3028 – 3029, 3032 - 3033 a 3036. Nálezy pocházejí z lokalit „Pod Skalkou“ B a C. Industrie byla objevena v objektech č. 18, 34 a 45. Dále ze sběru z hromady, z plochy, ze sběru JV od skryté plochy a východně od skryté plochy. Všechny pocházejí z oblasti lokality „Pod Skalkou“. Celkově se v souboru nachází 15 ks broušené industrie o hmotnosti 1956 gramů. Největší hmotnost artefaktů obsahoval objekt č. 34 – 735 gramů (37,6 %). Nejméně pak objekt č. 45, ve kterém se nacházela surovina MTP na výrobu broušené industrie o hmotnosti 8 g.

Objekt č. 34 obsahoval také největší množství industrie – 5 ks (33,3 %). Ostatní zmíněné objekty obsahovaly vždy po jednom kuse.

Z povrchových sběrů pochází 8 ks (53,3 %) industrie o hmotnosti 1193 g (44,3 %).

Hotové nástroje bez ohledu na jejich stav zachovalosti nepřevyšují v počtu nad polotovary, potenciální surovinou, úštěpy a výrobním odpadem. V souboru industrie se vyskytují v poměru 5:10 (33,3% : 66,7%). Stejně je tomu tak i u hmotnosti. Celková hmotnost hotových nástrojů je více jako 6 krát menší než u ostatních. To vyjadřuje poměr 372 g : 2319 g (13,8 % : 86,2 %).

Všechny nálezy jsou zdokumentované v tabulce v přílohách. Kódová označení korespondují s kódy v databázi keramiky (viz kapitola 8.2.6). Vše měřeno v milimetrech.

Surovina

Surovina MTP na výrobu kamenné broušené industrie se vyskytla ve dvou (13,3 %) případech. A to v objektech č. 18 a 45.

Kopytovitý klín

I přesto, že nejtypičtějším artefaktem pro broušenou industrii neolitu, resp. kultury LBK je kopytovitý klín (Pavlů, ed. – Zápotocká 2007, 74), nebyl v celém souboru

nálezů sověticko – hněvčevského sídliště nalezen ani jeden kus. Ze sběrů, které byly uskutečněny po ploše lokality „Pod Skalkou“, známe pouhý jeden menší kus – zlomek z MTP. Jeho rozměry jsou (d) 8, 0 x (š) 1, 9 x (v) 2, 1 cm a hmotnost je 35 g (Tab. 17, č. 297).

Zlomek sekery

Ze sběru z plochy pochází 18 g zlomek (týl) sekery, vyrobený ze suroviny MTP. Artefakt má rozměry (d) 4, 2 x (š) 3, 1 x (v) 0, 8 cm (Tab. 17, č. 290; Tab. 18, č. 309).

Polotovar sekery

Polotovary seker se v souboru broušených nástrojů objevovaly poměrně hojně. Byly získány v počtu 5 ks (33,3 %) z objektu 34, z povrchového sběru jihovýchodně od skryté plochy a ze sběru východně od skryté plochy. Všechny polotovary byly vytvořeny z MTP.

Dláto

Dva kusy (13,3 %) z MTP byly nalezeny v objektu 34 a v rámci povrchového sběru východně od skryté plochy. V případě dláta ze sběru, jde zřejmě původně o kopytovitý klín, který byl následně přepracován na dláto. Rozměry tohoto nálezu jsou (d) 14, 5 x (š) 3, 0 x (v) 2, 0 cm, hmotnost 206 g (Tab. 15, č. 259). Nález z objektu 34 váží 22 g a jeho rozměry jsou (d) 8, 4 x (š) 2, 1 x (v) 0, 7 cm (Tab. 8, č. 144).

Úštěp

V celém souboru broušené industrie jsem 1 ks (6,7 %) z objektů č. 34. Úštěp pocházejí ze suroviny MTP a zřejmě to byl původně valoun, ze kterého měl být vytvořen polotovar (ústní sdělení P. Šídy).

Výrobní odpad

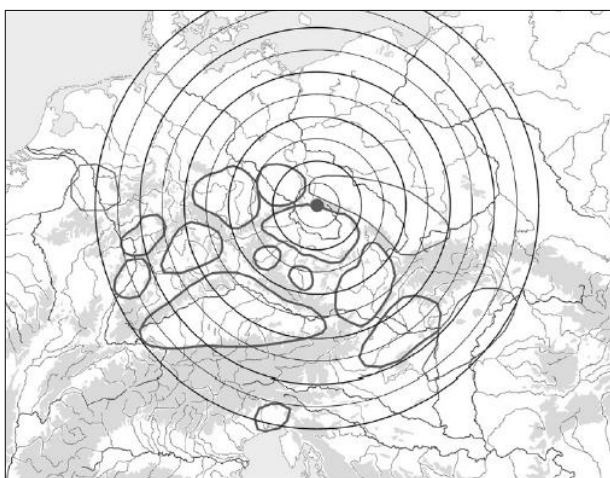
Jako výrobní odpad jsem určila zlomek sekery ze sběru z hromady (6,7 %). Ta nesla znaky o poškození ji během jejího zhotovení. Výrobní surovinou je MTP.

8.3.1. Metabazit typu Jizerské hory

Surovina zaujímá v archeologickém materiálu sověticko – hněvčevského sídliště maximální zastoupení (100 %).

Tyto metabazity jsou metamorfované bazické špinavě světle zelenošedé horniny. Na lomu jsou černozeleň až zelenočerné. Metabazity mají vysokou hustotu a nemají vyvinutou břidličnatost (Šída et al. 2012, 15). Horniny se člení podle složení a struktury na tři skupiny - jemnozrné metabazitu s drobnými porfyrickými výrostlicemi, porfyrické metabazity a kontaktně metamorfované tufitické fylity (Šída 2014, 45 – 49).

Hornina se vyskytuje především v období neolitu (Šída 2014, 29). V období kultury LBK se vyskytují na celém území jejího rozšíření po celou dobu a jsou hlavní surovinou pro výrobu broušené industrie. Ve starší fázi SBK se v hojném užívání suroviny pokračuje až do mladší fáze, kdy dochází k ukončení těžby, zřejmě z důvodu vyčerpání zdrojů. Těžba této suroviny probíhala skoro 500 let a vyskytovala se na ploše až 1000 km (Obr. 46). Tato oblast se tak stala největším distribučním areálem metabazitu vůbec (Šída – Prostředník – Raminnger 2013,80).

Obr. 46 Distribuční areál suroviny z Jizerských hor (podle Šída 2014a, 291).

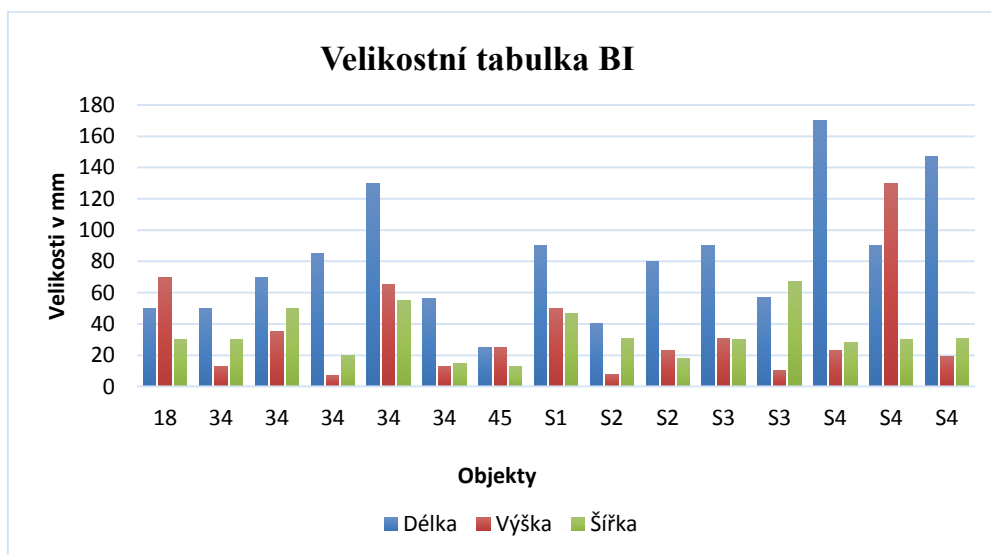
8.3.2. Přehled broušené industrie

Všechny uvedené typy jsou ze suroviny MTP. V největším množství se vyskytovaly polotovary sekery (5 ks, 33,3 %), zlomky sekery (2 ks, 13,3 %), surovina MTP (2 ks, 13,3 %) a dláta (2 ks, 13,3 %). V počtu 1 kus jsem vyčlenila úštěp MTP (6,7 %), polotovar (6,7 %), výrobní odpad (6,7 %) a kopytovitý klín (6,7 %) – Obr. 47. V grafu 5 jsem uvedla naměřené velikosti získané broušené industrie.

Objekt	Úštěp	Polotovar	Surovina	Výrobní odpad	Dláto	Kopytovitý klín	Zlomek sekery	Polotovar sekery	Celkem
18			1						1
34	1				1				3
45			1						1
Celkem	1	0	2	0	1	0	0	3	7
S1		1			1				3
S2						1	1		2
S5				1					1
S7							1	1	2
Celkem	0	1	0	1	1	1	2	2	8

Obr. 47 Zobrazení zastoupení typů kamenné broušené industrie v objektech a ze sběrů.

S1 – z hromady; S2 – z plochy; S7 - JV od skryté plochy; S1 – na poli východně od skryté plochy

Graf 5 Graf velikostí artefaktů v jednotlivých objektech.

8.4. Kamenná štípaná industrie

Kamenná štípaná industrie je od nejstaršího stupně kultury LBK spíše čepelovitá, vyrobená ze silicítů z glacienních sedimentů (dále jen SGS) v morénách. Kromě této suroviny se v Čechách využívaly v hojně míře také silicity krakovsko – čenstochovské jury. Tento podíl odpovídá i nálezům ze sídliště v Sověticích a Hněvčevsi. V kultuře převažuje úštěpovo – čepelová industrie s převládajícími úštěpy. Z nástrojů jsou typická škrabadla, která se využívala k více činnostem, např. k opracování kůže. Dalšími nástroji jsou vrtáky, čepele s otupenými boky, srpové čepelky s leskem na části ostří či rydla a trapézovité šipky (Pavlů, ed. – Zápotocká 2007, 70 - 74).

Následující kultura SBK se svojí typologií štípané industrie nijak moc neliší od předchozí LBK. Objevují se opět škrabadla a srpové čepelky. Ve starší fázi jsou doloženy vrtáky, škrabadla, rydla a trapézovité šipky. Nově nastupují srpové čepelky trapézovitěho tvaru nebo s vrubem a hroty se strmě retušovanými boky. Industrie je stejně jako u LBK úštěpovo – čepelová s převahou úštěpů. Neretušované artefakty se objevují ve větším množství. Ze surovin využívaných na výrobu je ve většinovém zastoupení opět SGS. Dalšími surovinami jsou opět silicity krakovsko – čenstochovské jury (krakovský pazourek) a čokoládové silicity, ojediněle obsidián či bavorský pruhovaný rohovec (Pavlů, ed. – Zápotocká 2007, 74, 76).

V nálezech sověticko – hněvčevského sídliště se kamenná štípaná industrie nacházela v 32 sáčcích a 22 krabicích s čísly 3002 – 3005, 3010 – 3014, 3018 – 3022, 3027 – 3029, 3031 – 3034, 3036.

Nálezy industrie tedy pochází z lokalit „Pod Skalkou B a C“, „Skalka“ a ze sběrů. Z lokality „Pod Skalkou B“ jsou to objekty č. 18, 19, 19A, 34, 35, 35A a 37. Z části C objekty č. 45 a 49. Industrie pochází také ze sběrů na ploše, povrchových sběrů, sběrů mezi polní cestou a říčkou Bystřicí a ze sběrů na skryté ploše. Ze „Skalky“ pochází nálezy z kontrolního průkopu.

Celkem jsem zdokumentovala 525 gramů a 73 kusů štípané industrie.

Objekt. č. 18 obsahoval materiál o hmotnosti 119 gramů (22,7 %), což je nejvíce ze všech. Nejmenší hmotnost materiálu (1 gram) obsahovaly objekty č. 19A, 35A a 49 (0,2 %).

Největší počet kusů industrie se nacházel v objektu č. 34 – 24 kusů (32,9 %). Po jednom kuse byly nálezy v objektech č. 19A, 35A, 37 a 49 (1,4 %).

Z povrchových sběrů a kontrolního průkopu se našlo celkem 22 kusů (29,7 %) o hmotnosti 210 gramů, což představuje 40 % hmotnosti celého souboru štípané industrie.

Hotové nástroje bez ohledu na jejich stav zachovalosti nepřevyšují v počtu nad čepelemi a úštěpy. Jsou však ve shodném počtu s jádry. V souboru industrie se vyskytují v poměru 42 : 23 : 3 : 5 (úštěpy, čepele, nástroje, jádra; 57,5 % : 31,5 % : 4,1 % : 6,9 %).

Stejně je tomu tak i u hmotnosti. Celková hmotnost hotových nástrojů k ostatním nálezům je v poměru 183 g : 49 g : 9 g : 284 g (34,9 % : 9,3 % : 1,7 % : 54,1 %).

Všechny nálezy jsou zdokumentované v tabulce v přílohách. Kódová označení korespondují s kódy v databázi keramiky (viz kapitola 8.2.6). Vše měřeno v milimetrech.

Úštěpy

V souboru štípané industrie se nacházelo 42 úštěpů (57,5 %).

Úštěpy byly objeveny v objektech č. 18, 19, 34, 35, 37, 45, v kontrolním průkopu a nalezeny byly i při povrchových sběrech na poli východně od skryté plochy a po ploše na lokalitě „Pod Skalkou“.

Největší zastoupení má SGS – 33 ks (78,6 %), dále 5 ks (11,9 %) nebylo možné kvůli silnému přepálení určit, 1 ks (2,4 %) nebyl určen, 2 ks (4,8 %) přepálený kvarcit a 1 ks (2,4 %) je zastoupen křemencem typu Tušimice.

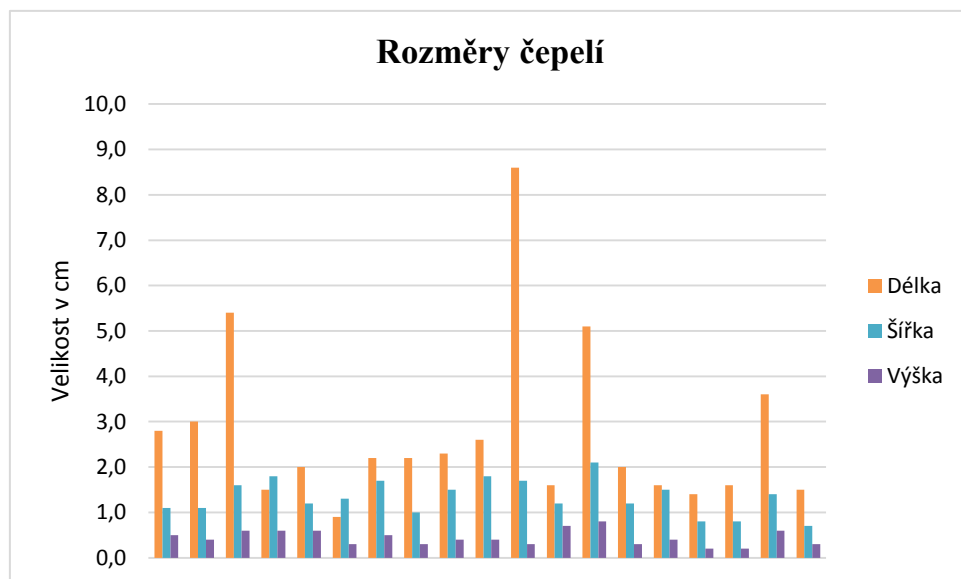
Čepele

Čepele se vyskytují ve druhém nejhojnějším množství. V počtu 19 ks zaujímají 26 % množství z celkového množství štípané industrie. Ve většině případů jde o zlomky. Čepele pocházejí z objektů 19A – 1 ks (5,3 %), 34 – 10 ks (52,6 %), 35 – 1 ks (5,3 %), 45 – 4 ks (21,1 %), 49 (5,3 %), z kontrolního průkopu (5,3 %) a ze sběrů po ploše (5,3 %). V tabulce 48 jsou zaznamenány rozměry všech čepelí. Délka čepelí je rozmanitá, pohybuje se v rozmezí téměř 8 cm. Šířkové rozměry se pohybují většinou okolo 1 cm. Za to výška nástroje v žádném případě nepřekročila hranici 1 cm. Průměrně délka čepelí nepřesáhla 3 cm. Pro lepší přehlednost jsem vytvořila graf 6 a na obrázku 48 jsou všechny rozměry čepelí.

Objekt	Délka	Šířka	Výška
19A	2,8	1,1	0,5
34	3,0	1,1	0,4
	5,4	1,6	0,6
	1,5	1,8	0,6
	2,0	1,2	0,6
	0,9	1,3	0,3
	2,2	1,7	0,5
	2,2	1,0	0,3
	2,3	1,5	0,4
	2,6	1,8	0,4
	8,6	1,7	0,3
35	1,6	1,2	0,7
KP	5,1	2,1	0,8
49	2,0	1,2	0,3
45	1,6	1,5	0,4
	1,4	0,8	0,2
	1,6	0,8	0,2
	3,6	1,4	0,6
S2	1,5	0,7	0,3
Průměr	2,7	1,3	0,4
Medián	2,2	1,3	0,4
Max	8,6	2,1	0,8
Min	0,9	0,7	0,2

Obr. 48 Tabulka velikostí čepelí. Měřeno v cm.

KP – kontrolní průkop; S2 – z plochy

Graf 6 Graf velikostních hodnot čepelí.

Významným nálezem je ve východních Čechách čepel vytvořená z jednodstavového jádra, které je od ostatních netypická svojí velikostí (ústní sdělení P. Burgerta). Čepel byla objevena v rozsáhlém objektu č. 34 na lokalitě „Pod Skalkou B“, její rozměry jsou 8, 6 x 1, 7 x 0, 3 cm, váha je 9 gramů. Nález je datován na základě keramiky do období středního a mladšího stupně kultury LBK s intruzí nejstaršího stupně (Tab. 8, č. 142). Ve srovnání s výsledkem dosavadního výzkumu P. Burgerta, který na základě studia čepelí ze sídliště kultury SBK v Jaroměři (okr. Hradec Králové) zjistil, že jejich délka nepřesahuje 3 cm, jde o velmi zajímavý nález (ústní sdělení P. Burgerta).

Surovinově je největší zastoupení čepelí SGS - 15 ks (75 %), další 2 ks (15 %) jsou díky přepálení surovinově nerozpoznatelné a v počtu 1 ks se vyskytují čepele ze silicitu krakovsko čenstochovské jury (5 %) a čokoládového či krakovského silicitu (5 %) ⁵⁶.

Čepele viz Tab. 7, č. 141 a Tab. 14, č. 242.

⁵⁶ V případě čokoládového či krakovského silicitu jde o předběžné pracovní určení.

Čepel s retuší

Z výzkumu pochází jedna čepel s retuší (1,4 %). Čepel je silně přepálená, proto není možná zjistit, o který silicit jde. Její rozměry jsou (d, š, v) 2,8 x 1,3 x 0,5 cm a byla objevena ze sběrů na ploše „Pod Skalkou“ (Tab. 17, č. 292).

Čepele se srpovým leskem

Tři srpové čepelky s leskem (4,1 %) pochází z objektů 34, 35A a 45. Surovinou první zmíněné je silicit krakovsko čenstochovské jury. Čepel má rozměry (d, š, v) 2,5 x 1,7 x 0,6 cm (Tab. 7, č. 139). Ostatní dvě jsou ze suroviny SGS, jejich rozměry jsou 3,7 x 1,3 x 0,4 cm a 2,3 x 1,3 x 0,3 cm (Tab. 14, č. 241 a Tab. 10, č. 159).

Škrabadla

Ze škradel se našly jen dva zástupci (2,7 %). Obě jsou ze suroviny SGS. Škrabadla byla objevena v objektu 34 (Tab. 7, č. 140) a při sběru na ploše „Pod Skalkou“ (Tab. 17, č. 294). Jejich rozměry jsou 2,7 x 2,1 x 0,9 cm a 2,2 x 1,5 x 0,6 cm.

Vrták

K velmi malým zástupcům celého souboru štípané industrie patří 1 ks vrtáku (1,4 %). Vrták byl objeven při začišťování severní části objektu č. 45, jeho rozměry jsou (d, š, v) 1,6 x 1,2 x 0,7 cm. Surovinu, ze které byl vrták vytvořen nelze určit z důvodu jejího silného přepálení.

Jádra

Z objektů 19 (Tab. 1, č. 13), 34 a 35 (Tab. 10, č. 157) z lokality „Pod Skalkou“ B a ze sběrů po ploše „Pod Skalkou“ (Tab. 17, č. 293. 295) pochází 5 ks jader (6,8 %). Všechny nálezy jsou ze suroviny SGS. Velikostně se liší – 2 ks 2 – 4 cm, 1 ks 6 – 8 cm a 4 – 6 cm. Jedno z jader, nalezené v objektu č. 34, je pokryto z velké

části kůrou. Podle P. Šídy (ústní sdělení) bylo snad sekundárně využíváno jako otloukač.

Zastoupení surovin

Z hlediska využívané suroviny má největší zastoupení SGS – 57 ks (78 %). Deset kusů (13,7 %), většinou malých zlomků, je přepálených a tudíž nelze určit, o jaký silicit se jedná. Po dvou kusech se našel kvarcit (2,7 %) a silicit krakovsko čenstochovské jury (2,7 %). Jeden kus zastupuje čokoládový či krakovský silicit (1,4 %) a křemenec typu Tušimice (1,4 %) ⁵⁷.

8.4.1. Silicit glacigenních sedimentů

Jak jsem již zmínila, nálezy vytvořené ze suroviny SGS patří v rámci zpracovávaného souboru k nejčastějším. Početné zastoupení (57 ks; 78 %) by mohlo vycházet z jeho pravděpodobného původu v oblasti předpolí ledovce v severních a severovýchodních Čechách. Jeho původ může vycházet také z lokalit severní Moravy nebo severní a severovýchodní oblasti střední Evropy. To je doloženo glacifluviálním materiálem, který se vyznačuje shodnými znaky na značném území dosahu zalednění (Burgert 2012, 21). Nejen na sověticko – hněvčevském sídlišti je využívání suroviny SGS pro štípanou industrii dominantní. V Olomouci, na sídlišti se starším stupněm kultury SBK, kde probíhal v letech 1995 – 1997 záchranný výzkum, byla přítomnost SGS taktéž velmi významná. Bylo zde objeveno 305 ks (78,2 %) štípané industrie ze suroviny SGS z celkového počtu 415 ks industrie (Kazdová - Peška - Mateciucová 1999, 5, 136 - 137).

8.4.2. Silicity krakovsko – čenstochovské jury

Druhé nejpočetnější zastoupení (nepočítám - li přepálené silicity) zastupují silicity krakovsko – čenstochovské jury, které patří ve střední Evropě k velmi významným surovinám využívaným právě k výrobě štípané industrie. Je to hlavně z důvodu jejich dobré kvality a také dostupnosti. Surovina má svůj původ v okolí Krakova, ve střední části řeky Krztynia a na severu v horním toku řeky Warty (Přichystal

⁵⁷ Suroviny určil P. Šída.

2009, 91 - 92). V souboru nálezů byla objevena čepel s množstvím kůry a čepel se srpovým leskem. Artefakty se nacházely v jižní části objektu č. 34. Ze sběrů po ploše na lokalitě „Pod Skalkou“ pochází další zajímavý nález - úštěp SGS, o hmotnosti 7 gramů a velikosti v intervalu 2 – 4 cm, na kterém jsou znatelné stopy po ledovcovém transportu. Na území severních Čech zasáhl kontinentální ledovec během elsterského zalednění až třikrát a dvakrát v období sálského zalednění. Podle A. Přichystala (2004) mají tyto stopy po sunutí tvar „parabolických trhlin uspořádaných do série za sebou, případně srpovitých či trojúhelníkovitých zálomů“. Surovina SGS byla v pravěku využívána od paleolitu po eneolit. V konkrétních případech však není snadné rozhodnout, zda byla získána v severních Čechách, nebo jestli pochází z jiné části zaledněné střední Evropy (Sasko či jižní Polsko). Ve většině případů se dá předpokládat zdrojová oblast v nejbližší dostupné části zaledněného území (Přichystal 2004, 12 – 13).

8.4.3. Přehled štípané industrie

Do tabulky 49 jsem přehledně zaznamenala všechny nálezy štípané industrie a rozdělila je pro přehlednost na nálezy z objektů a ze sběrů. Celkově jsem zaznamenala nejvíce úštěpů – 42 ks (57,5 %) a čepelí – 19 ks (26 %). Dále se vyskytovala jádra v počtu 5 ks (6,8 %), srpové čepele 3 ks (4,1 %), škrabadla 2 ks (2,7 %), jeden vrták (1,4 %) a retušovaná čepel (1,4 %).

Objekt	Čepele	Čepel s retuší	Srpové čepele	Škrabadla	Vrták	Úštěpy	Jádra	Celkem
18						1	1	2
19						3		3
19A	1							1
34	10		1	1		11	1	24
35	1					3	1	5
35A			1					1
37						1		1
45	4		1		1	7		13
49	1							1
KP	1					1		2
Celkem	18	0	3	1	1	27	3	53
S1						4		4
S2	1	1		1		11	2	16
Celkem	1	1	0	1	0	15	2	20

Obr. 49 Zobrazení typů štípané industrie.

S1 – pole východně od skryté plochy; 2 – na ploše; KP – kontrolní průkop

8.5. Ostatní kamenná industrie

V této podkapitole se zabývám ostatní kamennou industrií (dále jen OKI), která zahrnuje nástroje vhodné pro výrobu jiných typů artefaktů či pro úpravu jiných surovin (Pavlů, ed. – Zápotocká 2007, 77). Tato kategorie zahrnuje artefakty s různou mírou opotřebení a stavem zachovalosti, v různých stádiích výroby a také úštěpy surovin (Řídký – Půlpán - Šreinová – Šrein – Drnovský – Květina 2014, 272).

Typické pro období neolitu jsou dvoudílné ruční mlýnky. Dále se objevují např. brousky, otloukače či drtiče. Do této kategorie spadají i nástroje používané pro zpracování dřeva, jako jsou např. sekery, klíny apod. V neposlední řadě se zde objevují i artefakty sloužící k úpravě potravin – dvoudílné ruční mlýny (drtidla, zmotěrky), tlouky a další (Řídký et al. 2012, 660).

Materiál pochází z lokalit „Skalka“, „Pod Skalkou“ B a C ⁵⁸.

Industrie se nacházela v objektech č. 11, 15, 19C, 21, 27, 29, 31, 34, 35, 38, 40, 42, 43, 45 a 52. Nálezy pocházejí i ze sběrů na ploše, z pole na východě od skryté plochy, na severovýchodě od skryté plochy, na skryté ploše, na jihovýchodě od skryté plochy nebo ze sběru z hromady.

Celkově jsem zdokumentovala 58 kusů industrie o hmotnosti 25 057 gramů. Největší množství obsahoval objekt č. 45 – 10 kusů, což je 17,2 % z celkového množství. Nejméně nálezů – 1 ks (1,7 %) - se objevilo v objektech č. 11, 15, 21, 29, 31, 38, 42, 52 a ve sběru severovýchodně od skryté plochy.

Největší hmotnost nálezů obsahoval objekt č. 19C, jehož obsah vážil 4528 g (18,1 %). Nejméně pak obsahoval objekt č. 38, ve kterém se objevil zlomek drtidla o hmotnosti 22 g. Celkově se pak v objektech nacházela industrie o hmotnosti 11 164 g.

⁵⁸ Industrii jsem zpracovala ze 45 sáčků a z 28 krabic s čísly 3001 - 3002, 3004 - 3005, 3007 – 3009, 3011 – 3021, 3023, 3027 – 3030, 3033 – 3036.

Ze všech povrchových sběrů pochází 22 ks kamenné industrie (36,9 %) o hmotnosti 13 893 g.

Kódová označení korespondují s kódy v databázi keramiky (viz kapitola 8.2.6).

Vše měřeno v milimetrech.

Otloukač

Otloukač je zastoupen v počtu 7 ks (12,1 %). Tyto artefakty se využívaly při výrobě kamenných nástrojů - od odlomení kusu suroviny až po jeho zformování do požadovaného tvaru polotovaru a následně konečného nástroje (Lička – Švédová – Šreinová – Šrein 2014, 34). Otloukač byl vyráběn většinou z pevné a tvrdé suroviny, využíval se jak k opracování kamenné či štípané industrie, ale také k drcení či roztloukání organických i anorganických materiálů (Benková 2001, 114). Viz Tab. 2, č. 26; Tab. 8, č. 145; Tab. 14, č. 247; Tab. 17, č. 291; Tab. 19, č. 310 – 312.

Drtidlo

Zlomky drtidel se v rámci výzkumu sídliště našly v počtu 28 ks (48,3 %). Maximální zastoupení mají jemnozrnné pískovce – 22 ks, hrubozrnný pískovec je zastoupen 2 kusy a po jednom nálezů jsou zastoupeny suroviny slídovec, kvarcít (přepálený), hrubozrnný křemenec, křemenný porfyr a slepenec. Viz Tab. 2, č. 24; Tab. 4, č. 72 - 73; Tab. 5, č. 88; Tab. 14, č. 246; Tab. 15, č. 249; Tab. 3, č. 32; Tab. 8, č. 143; Tab. 18, č. 308.

Mlecí kameny

Každý mlecí kámen se skládá ze spodní a horní části. Artefakty měly mnoho možností využití – od mletí obilí na mouku až po mletí masa. Krom toho se mohly využívat také k mletí jiných materiálů používaných jako příměs do keramického těsta, nebo i barviv pro kultovní předměty (Pavlů, ed. – Zápotocká 2007, 77). V oblasti střední Evropy se objevují poprvé s nástupem neolitické kultury LBK.

Mezi největší soubory mlecích kamenů patří nálezy z Bylan u Kutné Hory, z Mohelnice a Vedrovic (Přichystal 2009, 228).

Mlecí kameny mají nejen velmi pestré funkční využití, ale i velmi rozmanitou terminologii. V české literatuře se pro mlecí zařízení setkáme s pojmy zrnotěrky, drtidla, třecí kameny či dvojdílné ruční mlýnky. Pro aktivní část jsou používány termíny horní kámen, drtič nebo běhoun a pro pasivní se využívají termíny spodní kámen či zrnotěrky (Řídký – Půlpán - Šreinová – Šrein – Drnovský – Květina 2014, 275).

Spodní mlecí kámen

Spodní části mohou mít hrany upravené nahrubo do pravidelnějšího tvaru (Pavlů, ed. – Zápotocká 2007, 77). Ze všech mlecích kamenů jsem určila 9 ks (15,5 %) jako spodní část. Dva kusy z hrubozrnného pískovce, jeden ze slepence a 6 ks z jemnozrnného pískovce.

Viz Tab. 9, č. 149; Tab. 10, č. 158; Tab. 15, č. 260; Tab. 17, č. 296, 298; Tab. 18, č. 299, 300; Tab. 19, č. 317, 318.

Horní mlecí kámen

Tvar horních mlecích kamenů je většinou upraven podle potřeby, pro lepší uchopení do rukou (Pavlů, ed. – Zápotocká 2007, 77). V nálezovém souboru se vyskytovaly jen v počtu 4 kusů (6,9 %). Dva z jemnozrnného pískovce, jeden ze slepence a hrubozrnného pískovce. Viz Tab. 2, č. 25; Tab. 14, č. 248; Tab. 15, č. 258; Tab. 18, č. 307.

Brousek

Funkce brouseků byla rozmanitá a často mohly být využívány až do úplného rozpadu. Jejich velikost je obecně malá. Pracovní (aktivní) strany bývají většinou zdrsněné v důsledku vlastností suroviny, ze které byly vytvořeny. Primární funkcí

bylo dotvářet předměty organického i neorganického původu broušením (Lička – Švédová – Šreinová – Šrein 2014, 39).

Zlomky brousku z jemnozrnného pískovce byly objeveny v počtu 5 ks (8, 3 %). Všechny jsou zlomky a pocházejí z jednoho objektu – č. 45 (Tab. 14, č. 243 – 245) a jednoho sběru z hromady hlíny, u kterého můžeme předpokládat stejnou lokalizaci. Rozměry brousků se pohybují v rozmezí (d) 3, 5 – 7 cm, (š) 4 – 5 cm, (v) 2 – 4 cm.

Drtič

Jako drtič jsem určila 3 ks z ortoruly (Tab. 9, č. 146, 147) a jeden z kvarcitu (Tab. 9, č. 148; 6,9 %).

Surovina

Jako surovinu po výrobu OKI jsem určila 1 kus (1,6 %) z jemnozrnného pískovce.

8.5.1. Přehled ostatní kamenné industrie

V případě ostatní kamenné industrie se nejvíce vyskytovaly nálezy z jemnozrnného pískovce 35 ks (60, 3 %). Dále se objevilo 5 ks z MTP (8,6 %), z hrubozrnného pískovce 5 ks (8,6 %), z ortoruly 4 ks (6,9 %) a ze slepence 3 ks (5,2 %). Po jednom kuse (1, 7 %) se objevil slídovec, hrubozrnný křemenec, křemen, křemenný porfyr, kvarcit a přepálený kvarcit ⁵⁹.

V následující tabulce 50 je patrné, že v největším počtu se vyskytuje drtidlo - 28 ks; 48,3 %. Dále jsem vyhodnotila 7 ks otloukačů (12,1 %), 9 ks spodních mlecích kamenů (15,5 %). Brousek se v souboru kamenné industrie objevil v množství 5 ks (8,6 %), horní mlecí kámen a drtič – každý 4 ks (6,9 %), surovina 1 ks (1,7 %).

⁵⁹ Surovinové určení provedl P. Šída.

Objekt	Otloukač	Drtidlo	SMK	HMK	Brousek	Drtič	Surovina	Celkem
11		1						1
15		1						1
19C	1	1		1				3
21		1						1
27		3						3
29		1						1
31		1						1
34	1	2	1			3		7
35		2	1					3
38		1						1
40		2						2
42		1						1
43		2					1	3
45	1	3		1	4			9
52		1						1
Celkem	3	23	2	2	4	3	1	38
S1			1	1				2
S2	1	3	4					10
S5				1	1	1		3
S6								1
S7	3	1						3
S10		1	2					3
Celkem	4	5	7	2	1	1	0	20

Obr. 50 Zobrazení zastoupení typů ostatní kamenné industrie v objektech a ze sběrů.

S1 – pole východně od skryté plochy, S2 – z plochy, S5 – z hromady hlíny, S6 – SV od skryté plochy, S7 – JV od skryté plochy, S10 – ze skryté plochy

SMK – spodní mlecí kámen, HMK – horní mlecí kámen

8.6. Osteologický materiál

Veškeré nálezy pocházejí z lokalit „Pod Skalkou“ B – objekty č. 27, 25, 34, 40, 43, z části C č. 48, 49, 52 a z jednoho sběru na ploše „Pod Skalkou“⁶⁰. Celkově jde o soubor 69 kusů kostí. Počet nelze určit z objektů 25, 40 a 52, jelikož jde o soubor velmi malých kousků či rozdrčenou kost či kosti.

Hmotnost celkového souboru kostí je 838 gramů. Největší množství osteologického materiálu - 577 gramů (68,9 %) pochází z objektu č. 34, z části jižní a ze dna. Nejméně pak z objektu č. 52, kdy hmotnost nedosahovala více než 1 gram (0,1 %). Viz graf 6.

Nejvíce kusů kostí obsahoval objekt č. 43 – 24 kusů (34,8 %). Po jednom kusu (1,5 %) měly objekty č. 27, 48 a 49.

Osteologický materiál není ve většině případů určen z důvodu špatného zachování (rozdrčení, přepálení, velmi malé množství). Určení kosti se podařilo jen v případě objektu č. 27 - zub z tura a v objektu č. 34 – 3 ks kostí, zub a blíže neurčený kloub zřejmě také z tura⁶¹.

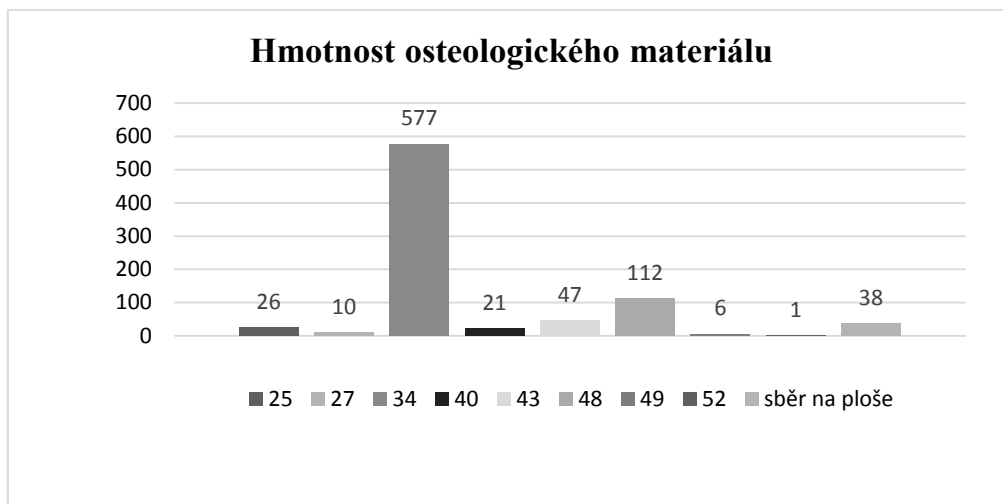
V rámci dokumentace jsem zaznamenávala hmotnost i délku (pokud to bylo možné). Z důvodu velmi špatného dochování jsem žádné jiné vlastnosti nesledovala. Délka zubu tura v objektu 27 byla 38 mm, v objektu 34 jsem naměřila hodnoty u zubu tura 56 mm, u kloubu (blíže neurčený) 135 mm a u neurčené delší kosti 135 mm. Další dvě neurčené delší kosti jsem změřila v objektech č. 49 – 66 mm a č. 48 – 45 mm.

Ze sběru na ploše pochází 33 velmi malých kusů⁶², což je téměř polovina (47,8 %) z celkového množství. Hmotnost tohoto souboru je 38 g (4,5 %).

⁶⁰ Osteologický materiál se nacházel v 11 sáčcích a v 8 krabicích s čísly 3007, 3008, 3010, 3017, 3018, 3022, 3034 a 3035.

⁶¹ Z důvodu špatného dochování nebyly kosti dále analyzovány. U kostí tura neuvádím druhové jméno.

⁶² Počet je orientační, z důvodu špatně zachovalého materiálu nelze přesně určit počet.

Graf 6 Zobrazení hmotnosti osteologického materiálu. Hodnoty jsou vyjádřené v gramech.

8.7. Nálezy hornin

Součástí výzkumu sídliště v Sověticích a Hněvčevsi jsou také početné nálezy hornin⁶³.

Z lokality „Skalka“ se horniny nacházely v objektech č. 14, 15, „ŠVRF“ a v kontrolním průkopu. Na lokalitě „Pod Skalkou“ B se nacházely v objektech č. 18 - 19C, 24, 25, 27, 29 - 31, 34 - 38, 40 - 43. Z části C pochází z objektů 45, 46 a 54. Dále byl materiál nalezen v rámci povrchových sběrů v prostoru mostu přes Bystřici, sběrů z hromady hlíny, z plochy a ze skryté plochy, z povrchového sběru východně od skryté plochy a na poli východně od skryté plochy.

Z celého souboru jsem vyhodnotila 187 kusů hornin. Nejvíce se jich nacházelo v objektu č. 34 – 43 kusů (23 %). Po jednom kuse (0,5 %) se horniny vyskytovaly v objektech č. 18, 24, 25, 29 - 31, 36, 38, 41. Hmotnost všech zaznamenaných je 13 096 g. Nejvíce nálezů pocházelo z objektu 34, jejichž hmotnost byla 2557 g (19,5 %). Naopak nejmenší množství (1 gram) obsahoval objekt č. 29. Z povrchových sběrů pochází 44 kusů (23,5 %) o hmotnosti 2446 g (18,7 %).

⁶³ Soubor byl rozdělen do 86 sáčků a 29 krabic s čísly 3000, 3002 – 3020, 3027 – 3029, 3031 – 3036. Nálezy pocházejí z lokalit „Skalka“, „Pod Skalkou“ B a C a „Za Skalkou“. V krabici č. 3009 se nacházel sáček č. 70 z objektu 30, který obsahoval materiál z V. lokality Hněvčevs „Staveniště“.

8.7.1. Přehled

Největší zastoupení má jemnozrnný pískovec, který se v souboru objevil v počtu 103 ks (55,1 %). Křemen a MTP se vyskytoval v 5 ks (13,4 %) a tvoří tak společně druhou nejčastější surovinu v této kategorii. Ve výrazně menším množství se objevila ortorula 6 ks (3,2 %), křemenec 5 ks (2,7 %), rula po 4 ks (2,1 %).

Třemi kusy je zastoupen slepenec a hrubozrnný pískovec (1, 6 %), stébelnatá rula a hrubozrnný amfibolit 2 kusy (1, 1 %) a po 1 ks (0, 5 %) slída, úštěp z valounu buližníku a čedič s kalcitovou výplní. Neurčeny byly 4 suroviny, u jedné se jedná o vyvřelinu (2,1 %) ⁶⁴. Viz tabulka 51.

Objekt	Jemnozrnný pískovec	Hrubozrnný pískovec	MTP	Křemen	Ortorula	Rula	Stébelnatá rula	Hrubozrnný amfibolit	Slepenec	Křemenec	Slída	Buližník	Čedič	Neurčeno	Celkem
15	8														8
18			1												1
19	6		1												5
19A	2														2
19B	3		1		1								1		6
19C	3	1	1	1											6
21	2		1												3
24	1														1
25	1														1
27	3			1											4
29										1					1
30	1														1
31									1						1
34	21	1	6	11	2							1		1	43
35	8						1		1						10
36	1														1
37	2		2							1					5
38	1														1
40	2	1	1			2									6
41	1														1
42	2														2
43	2						1								3
45	9		1	3		1				1	1				16
46	1		1											1	3
54	6														6
SVRF				4											4
Celkem	86	3	16	20	3	3	2	0	2	3	1	1	1	2	143
S1			1					2							4
S2	16		5	5	2				1	2				2	33
S5			1												1
S9			1			1									1
S10	3		1		1										4
Celkem	19	0	9	5	3	1	0	2	1	2	0	0	0	2	44

Obr. 51 Zobrazení zastoupení hornin v objektech a ve sběrech (MTP – metabazit typu Jizerské hory).

S1 – na poli východně od skryté plochy S2 – po ploše; S5 – z hromady hlíny; S9 – v prostoru mostu přes Bystřici; S10 – ze skryté plochy

⁶⁴ Suroviny určoval P. Šída.

8.8. Minerály

Do kategorie minerálů jsem zařadila porcelanit (+ typ Kunětická hora), jaspis a kvarcit⁶⁵. Nacházely se v objektech č. 4 „Za Skalkou“; 14, ŠVRF a v kontrolním průkopu na lokalitě „Skalka“. Dále byly objeveny v části „Pod Skalkou“ B – obj. č. 19, 34, 35 a „Pod Skalkou“ C – obj. č. 45 (Obr. 52). Kus porcelanity byl objeven také při sběru po ploše.

Objekt	Porcelanit KH	Porcelanit	Jaspis	Kvarcit	Celkem
4		1			1
14	1				1
19				2	2
34				1	1
35		1			1
45				1	1
ŠVRF	1		1		2
KP	2				2
S2		1			1
Celkem	4	3	1	4	12

Obr. 52 Zobrazení druhů minerálů v objektech a ve sběru po ploše.

Porcelanity se během výzkumu v rámci minerálů vyskytovaly nejhojněji. Jsou definovány jako „kontaktně metamorfované jemnozrnné sedimenty s celistvým (porcelánovým) vzhledem a lasturnatým lomem“ (Přichystal 2009, 160).

Na sídlišti v Sověticích a Hněvčevsi byly nalezeny pouze ve formě minerálů. Neznamená to však, že z nich nebyly vyráběny artefakty. Například v rámci výzkumu neolitické lokality v Úhřeticích, okr. Chrudim, byly porcelanity objeveny ve formě štípané kamenné industrie. Další nálezy z celého období pravěku se vyskytují hojně na Královéhradecku a Pardubicku (Vokolek – Vencel 1961, 464, 470). Z Pardubicka pak známe porcelanit typu Kunětická hora, který se jeví jako šedě nažloutle zelený až světle namodrale šedý (Přichystal 2009, 162).

⁶⁵ Suroviny určoval PhDr. Mgr. P. Šída, Ph. D

8.9. Databáze nálezů

Součástí práce je databáze nalezeného materiálu. Ta obsahuje popisnou soustavu, což je vlastně „smluvený seznam nebo heslář pojmů, které jsme předem nebo na základě předběžné analýzy daného souboru zvolili“ (Pavlů 1977, 149). Každému nálezu jsem přiřadila vlastní kód složený z písmen, čísel či jejich kombinace. Podle I. Pavlů (2011) je praktické dělit znaky na evidenční, které slouží k evidenci artefaktů při práci v terénu i při jejich dalším zpracování či uložení a na znaky diagnostické. To jsou všechny ostatní, které popisují kvantitu a jiné kvality artefaktů. Tyto znaky jsou většinou definovány odlišně, a to podle druhů artefaktů i časových období (Pavlů 2011, 28). Databáze obsahuje základní údaje o každém fragmentu (či souboru fragmentů), který byl během záchranného výzkumu roku 1987 v Sověticích a Hněvčevsi nalezen. Soubor obsahuje pouze nálezy datované do období neolitu – LBK, SBK. Fragmenty z jiných období nebyly do analýzy zahrnuty.

Jelikož je každý keramický fragment jedinečný, je snáze rozpoznatelný díky identifikačním údajům. „Identifikační popis využívá nejnápadnější vlastnosti a vede k odlišení jednotlivých artefaktů v rámci velké skupiny předmětů“ (Pavlů 2011, 25).

Následující popis nám udává informace o základním umístění nálezů v rámci depozitáře a umístění na lokalitě:

KR_C – číslo krabice – číslo papírové krabice, ve které je artefakt v současné době v depozitáři MVČ HK uložen.

SAC_C – číslo sáčku – číslo papírového sáčku, ve kterém je nález v rámci konkrétní krabice uložen.

OBJ – objekt – číslo nebo název objektu/sběru (Obr. 53)⁶⁶.

OBJ	Popis
KP	kontrolní průkop
S1	na poli východně od skryté plochy
S2	z plochy
S3	u žel. Trati, parc. Č. 346/2, 347/2, 352, 354
S4	sběr J. Bočka, parc.č. 337/1
S5	hromady hlíny
S6	severovýchodně od skryté plochy
S7	jihovýchodně od skryté plochy
S8	sběr na skryté ploše mezi Bystřicí a vrcholem
S9	v prostoru mostu přes Bystřici
S10	ze skryté plochy
S11	ze zničeného objektu v nivě Bystřice

Obr. 53 Kód pro popis sběrů + kontrolní průkop.

CAST – část (Obr. 54) – jedná se o část/úsek objektu

CAST	Popis	CAST	Popis
S	sever	VYH	výhoz
J	jih	REZ	řez
V	východ	A, B	úsek A, B
Z	západ	O	obsah
JV	jihovýchod	ZL_J	žlab, jižní část
SV	severovýchod	STR	střední
JZ	jihozápad	POL	polovina
V_POL	východní polovina	Z_VYH	západní výhoz
Z_PROF	západní profil	S_PROF	sběr z profilu
ZAC	začištění		

Obr. 54 Kód pro definici části objektu.

VRST – vrstva (Obr. 55) – údaj podávající informaci o vrstvě, ve které byl nález objeven.

VRST	Popis
SK	skrývka
ZC	začištění
ZCD	začištění dna

Obr. 55 Kód pro definici vrstvy.

⁶⁶ Zde jde o případ objektu ŠVRF a kontrolního průkopu.

Další skupiny identifikačních údajů jsou kvantitativního charakteru, jsou zapsány v číselné podobě či pomocí písmene a udávají nám informace o počtu nálezů a jejich fyzických proporcích, výzdobě či datování.

POCET – počet – počet kusů fragmentů v sáčku.

HMOT – hmotnost – hmotnost daného artefaktu (souboru), uváděno v gramech.

KRES_C – číslo kresby – číslo nálezu zakresleného v rámci dokumentace.

TAB_C – číslo tabulky – číslo tabulky kresebné dokumentace nálezů.

V_FRA – velikost fragmentu – udává velikost nálezu. Měřeno ve velikostních intervalech (např. 0 – 20, 20 – 40, ...) pomocí čtvercové tabulky o daných průměrech. Uvedené hodnoty jsou v milimetrech.

S_FRA – síla fragmentu – udává sílu nálezu. Měřeno ve velikostních intervalech, není třeba vypočítávat průměr mezních hodnot. Uvedené hodnoty jsou v milimetrech.

T_FRA – typ fragmentu (Obr. 56) – jedná se o definici, ze které části nádoby nalezený fragment pochází. Následující kódy se vztahují pouze ke zdokumentovaným nálezům, s vypovídající hodnotou. Do této kategorie jsem zařadila i hladítka a přeslen.

T_FRA	Popis
T	tělo
O_N	okraj nerekonstruovaný
O_R	okraj rekonstruovaný
D_N	dno nerekonstruované
D_R	dno rekonstruované
U	ucho
H	hladítka
P	přeslen
PP	plastický prvek

Obr. 56 Kód pro definici typu fragmentů, vč. hladítka a přeslenu.

T_NAD – typ nádoby (Obr. 57) - definuje o jaký typ nádoby se jedná. Pro lineární keramiku byly rozlišeny základní tvary keramiky, a to polokulovité, misky a lahve (Pavlů 2011, 36). Touto definicí jsem se při interpretaci nádob také řídila a doplnila ji ještě o tvar hruškovité nádoby, typický pro kulturu SBK.

T_NAD	Popis
M_N	miskovitý neurčený
M_H	mísa hluboká
M_S	mísa s esovitou profilací
POK	polokulovitá
POK_V	polokulovitá s vytaženým okrajem
H_N	hruškovitá nízká
H_V	hruškovitá vysoká
LAH	lahvovitá (putna)
NEU	neurčeno

Obr. 57 Kód pro definici typu nádob.

\emptyset_O – průměr okraje – kategorie udává průměr rekonstruovaného okraje. U ostatních nebylo možné hodnotu naměřit, a to z důvodu jejich velmi malé velikosti. Měřeno v centimetrech.

\emptyset_D – průměr dna – průměr dna je měřený pouze u fragmentů, u nichž byla možná rekonstrukce. U ostatních nebylo možné hodnotu naměřit pro jejich malou velikost. Měřeno v centimetrech.

TS_O – typ a sklon okraje (Obr. 58) – udává informaci o typu a sklonu okraje.

TS_O	Popis
J	jednoduchý
ZZ	zesílený zevně
ZŘ	zesílení zevnitř
S	esovitě prohnutý
>45	více než 45°
90	90°± 5°
<135	méně než 135°

Obr. 58 Kód pro definici typu a sklonu okraje.

T_D/P – typ dna a podstavy (Obr. 59) – udává popis tvaru dna a profilaci podstavy.

T_D/P	Popis
D1	dno rovné, plynule nasazené
P1	rovná s ostrou hranou
P2	rovná se zaoblenou hranou

Obr. 59 Kód pro definice tvaru dna a podstavy.

T_U – typ ucha (Obr. 60) – kategorie popisující typ ucha.

T_U	Popis
PUT	z putny

Obr. 60 Kód pro definici typu ucha.

T_PP – typ plastického prvku (Obr. 61) – udává informaci o typu plastického prvku.

T_PP	Popis
VAL	válcovitý
PŽ	prožlabený
PK	polokulivitý
OVA	oválný
JAZV	jazykovitý výčnělek

Obr. 61 Kód pro definici typu plastického výčnělku.

V_VH – vhloubená výzdoba (Obr. 62) – udává kód pro různé typy vhloubené výzdoby.

V_VH	Popis
VH1	prostá rytá linie (DELTA)
VH2	vypĺňovaná páska (ALFA)
VH3	žlábek (GAMA)
VH4	nota na linii (EPSILON)
VH5	hrubá nota na linii (ZETA)
VH6	nehtování
VH7	prstování
VH8	důlky

Obr. 62 Kód pro definici vhloubené výzdoby.

V_VP – vypíchaná výzdoba (Obr. 63) – udává kód pro typy výzdoby keramických fragmentů kultury SBK.

V_VP	Popis
K23	střední střídavý dvojpích
K28	jednoduchý dvojpích

Obr. 63 Kód pro definici vypíchané výzdoby.

ZRN – zrnitost (Obr. 64) – kód pro zrnitost zobrazuje informaci o vizuálním zhodnocení povrchu nádoby. Do kategorie „jemný“ (Obr. 65) jsem zařadila všechny jemně plavené zlomky, u kterých jsem nepozorovala žádnou příměs. Dále

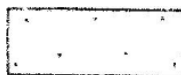
jsem vyčlenila „středně zrnité“ (Obr. 66) fragmenty, u nichž byla viditelná zrnitá příměs do velikosti 3 mm a „neurčeno“ jsem zvolila v případech, kdy byl fragment velmi poškozen, a proto jsem zvolila tuto kategorii (určeno podle Květina – Pavlů 2007, obr. 1)

ZRN	Popis
Z1	jemný
Z2	středně zrnitý
NEU	neurčeno

Obr. 64 Kód pro definici zrnitosti.

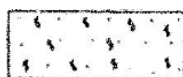
Obr. 66 Středně zrnitý.

Obr. 65 Jemně zrnitý.

PRIM – příměs (Obr. 67) – tato kategorie určuje druh příměsi v keramickém těstě (značení pro organickou příměs – Obr. 68, použito z Květina – Pavlů 2007, obr. 1).

PRIM	Popis
P_1	organická příměs
P_2	drobné kamínky
P_3	drobné šupiny slídy

Obr. 68 Organická příměs.

Obr. 67 Kód pro definici příměsi v keramickém těstě.

DAT – datace – kategorie (Obr. 69) je rozčleněna na základě datování keramického materiálu.

DAT	Popis
LBK1	nejstarší LBK
LBK2	střední LBK
LBK3	mladší LBK
LBK4	pozdní LBK
LBK	lineární, blíže neurčeno
SBK1	starší III fáze SBK
SBK2	mladší IV fáze SBK

Obr. 69 Kód pro dataci kultur LBK a SBK.

POZN – poznámky – udává doplňující informace k nálezům.

9. Nálezy z jiných archeologických období

V této kapitole jsem zaznamenala všechny nálezy, které nespádají do sledovaného období kultur LBK a SBK. Jedná se o paleolit, mezolit, eneolit, dobu laténskou a středověk, resp. 13. a 15. století⁶⁷. Tyto nálezy nebyly zahrnuty do analýzy.

9.1. Mladý paleolit

Mezi nejstarší nálezy, v kategorii štípané industrie, které jsem v celém nálezovém souboru objevila, patří jednoznačně dvojité bíle patinované rydlo, vytvořené z nejhodněji využívané suroviny na sídlišti - SGS. Datování tohoto nálezu sahá do období mladšího paleolitu - gravettienu. K velké škodě nebylo určeno místo přesnější nálezu. Podle krabice, ve které byl nález uložen, mohu s jistotou říci, že se jedná o sběr v oblasti lokality „Pod Skalkou“ (Tab. 20, č. 1A).

Mezi další pazourková gravettienská rydla na našem území patří např. 29 ks nástrojů s bílou patinou z lokality Lubná III na okr. Rakovník (Šída ed. 2009, 196 – 200) nebo v moravských Dolních Věstonicích III „Rajny“, kde byly objeveny 4 kusy (Oliva 2007, 38).

9.2. Mezolit

Dalším zajímavým nálezem je mezolitický úštěp eolisovaného východočeského křídového rohovce. Jedná se o velmi malý kus vážící 1 g o velikosti 0 – 2 cm a tloušťce 0 – 2 mm. I v tomto případě se jedná o sběr, tentokrát mezi polní cestou a říčkou Bystřicí v oblasti lokality „Pod Skalkou“. Ze stejné lokality, tentokrát ze sběru na skryté ploše, pochází také úštěp křídového rohovce datovaný do období mezolitu.

⁶⁷ Suroviny období paleolitu, mezolitu a eneolitu určil P. Šída, dobu laténskou T. Jošková a středověk R. Bláha.

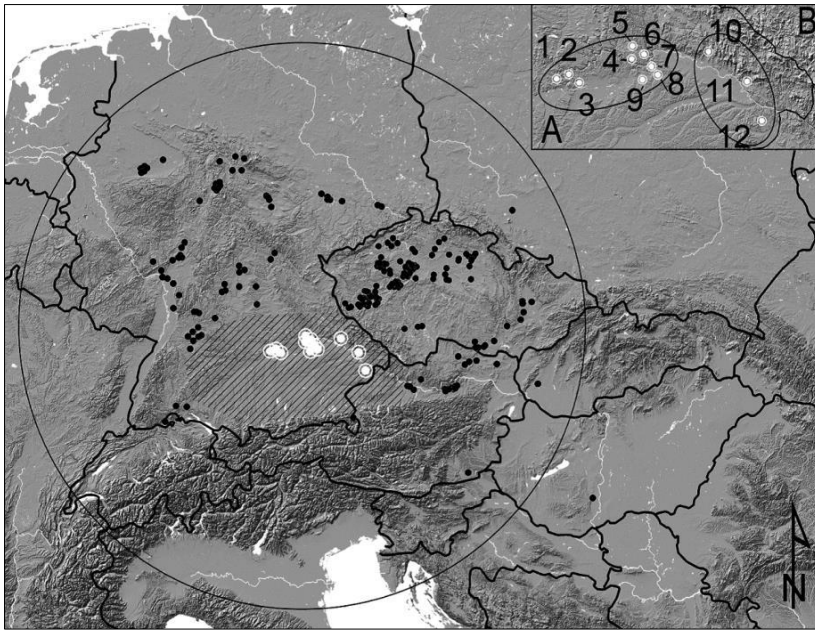
9.3. Eneolit

V rámci eneolitických nálezů byl objeven jeden retušovaný ústěp z čokoládového silicitu ⁶⁸. Nález pochází ze sběru na poli východně od skryté plochy „Pod Skalkou“. Délka artefaktu je 5,8 cm a hmotnost 3 gramy (Tab. 20, č. 2B).

Dalším nálezem datovaným do období eneolitu je oboustranně retušovaný zlomek nože ze skupiny jurských rohovců Franské Alby, deskovitá forma typu Baiersdorf (dále jen BJR). Jedná se o zlomek deskovité varianty plattensilex, který je z větší části pokrytý kůrou. Největší rozšíření tohoto typu jurského rohovce se projevilo ve starším a středním eneolitu, kdy nahrazuje ustupující variantu Arnhofen. Objevuje se ve Švýcarsku, na jihu Dolního Saska, na našem území v Brně – Líšni či v Jevišovicích a většinou se vyskytuje v podobě určitého artefaktu, např. srpů (Obr. 70; Burgert 2016, 92 – 95).

Fragment nože byl objeven během povrchových sběrů po ploše na lokalitě „Pod Skalkou“. Bohužel není možné zjistit přesnější lokalizaci. Rozměry zlomku jsou (d) 2, 8 x (š) 2, 0 x (t) 0, 4 cm a hmotnost je 3 gramy (Tab. 20, č. 3C). Datování artefaktu sahá podle P. Šídy (slovní určení) do období kultury nálevkovitých pohárů (dále jen KNP). Významnost a ojedinělost artefaktu podtrhuje i zjištění P. Burgerta (2016), který ve své stati vytvořil soupis nálezů BJR v Čechách. Na území okresu Hradec Králové se podle publikovaných i nepublikovaných nálezů nachází pouze 1 kus BJR typu Beiersdorf objevený na lokalitě Benátky se stejnou datací - eneolit KNP. Z tohoto zjištění vyplývá, že v rámci sověticko – hněvčevského sídliště by šlo o další nález tohoto typu v okrese Hradec Králové. V rámci východních Čech, se krom již zmíněných Benátek našel i jeden artefakt v podobě srpů v Chrudimi (Burgert 2016, 96).

⁶⁸ Jde o pracovní určení suroviny a datování P. Šídou.

Obr. 70 Oblasti distribuce BJR v období neolitu a eneolitu střední Evropy. Bílé jsou zdrojové lokality (ve výřezu A: oblast Franské Alby, B: ortenburská jura). Šrafována je oblast s vysokým výskytem rohovců v sídlištních souborech. Kruh značí oblast 500 km od zdrojů (P. Burgert 2016, 93).

9.4. Doba laténská

Dobu laténskou charakterizuje zlomek okraje nádoby datované do období C – D1 (Tab. 20, č. 4D).

9.5. Vrcholný a pozdní středověk

Dobu vrcholného a pozdního středověku reprezentují zlomky, resp. okraj nádoby z 15. století (Tab. 20, č. 5E) a tělo nádoby ze 13. století.

10. Popis objektů

10.1. Hněvčeves „Pod kostelem“

Obj. 1

TVAR: Sídlištní jáma podlouhlého tvaru. Viz Tab. 21.

STRATIGRAFIE: Nadloží tvoří šedohnědá hlinitá vrstva, výplň černohnědá hlinitá a podloží je sprašové.

ORIENTACE OSY: Z - V

POPIS NÁLEZŮ: Bez nálezů

DATOVÁNÍ: Nedatováno.

DATUM: 14. 7. 1987

VEDOUCÍ VÝZKUMU: J. Kalferst

ULOŽENÍ NÁLEZŮ: AO MVČ HK

CITACE: Terénní dokumentace AO MVČ HK.

10.2. Hněvčeves - „Staveniště“

Obj. 2

TVAR: Kúlová jáma. Viz Tab. 22.

STRATIGRAFIE: Výplň je šedočerná hlinitá, promíšená s podložím. Podloží tvoří žlutá spraš.

ORIENTACE: SV - JZ

POPIS NÁLEZŮ: Bez nálezů.

DATOVÁNÍ: Nedatováno.

DATUM: 16. 7. 1987

VEDOUCÍ VÝZKUMU: J. Kalferst

ULOŽENÍ NÁLEZŮ: AO MVČ HK

CITACE: Terénní dokumentace AO MVČ HK.

Obj. 30

TVAR: Zásobní jáma kruhového tvaru. Viz Tab. 43.

STRATIGRAFIE: Výplň objektu je černošedá s občasnými žlutavými proplástkami a zřícenými sprašovými bloky.

ORIENTACE OSY: SV - SZ

POPIS NÁLEZŮ: Zlomek jemnozrnného pískovce.

DATOVÁNÍ: Nedatováno.

DATUM: 16. 6. 1987

VEDOUCÍ VÝZKUMU: J. Kalferst

ULOŽENÍ NÁLEZŮ: AO MVČ HK

CITACE: Terénní dokumentace AO MVČ HK.

POZNÁMKA: Kosti zaznamenané v terénní dokumentaci nejsou v archeologickém materiálu v depozitáři MVČ.

10.3. Sovětice „Za Skalkou“

Obj. 3

TVAR: Kúlová jáma oválného tvaru. Viz Tab. 23.

STRATIGRAFIE: Výplň je černá hlinitá, podloží je tvořeno přeplavenou spraší.

ORIENTACE: SZ - SV

POPIS NÁLEZŮ: Keramika.

DATOVÁNÍ: Keramický pravěk.

DATUM: 18. 8. 1987

VEDOUCÍ VÝZKUMU: J. Kalferst

ULOŽENÍ NÁLEZŮ: AO MVČ HK

CITACE: Terénní dokumentace AO MVČ HK.

Obj. 4

TVAR: Sídlištní jáma má oválný tvar. Viz Tab. 24.

STRATIGRAFIE: Vrstvy černohnědé hrubě promíšené hlinité a černé hlinité.

Podloží je tvořeno přeplavenou spraší.

ORIENTACE OSY: SZ - SV

POPIS NÁLEZŮ: Zlomek keramiky, mazanice.

DATOVÁNÍ: Keramický pravěk.

DATUM: 18. 7. 1987

VEDOUCÍ VÝZKUMU: J. Kalferst

ULOŽENÍ NÁLEZŮ: AO MVČ HK

CITACE: Terénní dokumentace AO MVČ HK.

Obj. 5

TVAR: Sídlištní jáma kruhového tvaru. Viz Tab. 25.

STRATIGRAFIE: Černohnědá hlinitá s uhlíky, žlutohnědá promíšená a tmavohnědá promíšená s uhlíky.

ORIENTACE: SZ - SV

POPIS NÁLEZŮ: Bez nálezů.

DATOVÁNÍ: Nedatováno.

DATUM: 21. 8. 1987

VEDOUCÍ VÝZKUMU: J. Kalferst

ULOŽENÍ NÁLEZŮ: AO MVČ HK

CITACE: Terénní dokumentace AO MVČ HK.

Obj. 6

TVAR: Jáma má polokruhovitý tvar.

STRATIGRAFIE: Výplň na povrchu šedohnědá, hlinitá při začišťování.

ORIENTACE OSY: S – J.

POPIS NÁLEZŮ: Bez nálezů

DATOVÁNÍ: Nedatováno.

DATUM: srpen 1987

VEDOUCÍ VÝZKUMU: J. Kalferst

ULOŽENÍ NÁLEZŮ: AO MVČ HK

CITACE: Terénní dokumentace AO MVČ HK.

POZNÁMKA: Objekt nemá terénní kresebnou dokumentaci, pouze slovní popis⁶⁹.

Obj. 7

TVAR: Jáma má oválný tvar.

STRATIGRAFIE: Výplň je světle šedá.

ORIENTACE OSY: Z - V

POPIS NÁLEZŮ: Bez nálezů při začišťování.

DATOVÁNÍ: Nedatováno.

DATUM: srpen 1987

VEDOUCÍ VÝZKUMU: J. Kalferst

ULOŽENÍ NÁLEZŮ: AO MVČ HK

CITACE: Terénní dokumentace AO MVČ HK.

POZNÁMKA: Objekt nemá terénní kresebnou dokumentaci, pouze slovní popis.

⁶⁹ Jedná se o tvar, orientaci, stratigrafii a popis nálezů. To platí taktéž u objektů 7, 8 a 9.

Obj. 8

TVAR: Jáma má zhruba kruhový tvar.

STRATIGRAFIE: Výplň objektu je tmavě hnědá – černá.

ORIENTACE OSY: Z - V

POPIS NÁLEZŮ: Bez nálezů.

DATOVÁNÍ: Nedatováno.

DATUM: srpen 1987

VEDOUCÍ VÝZKUMU: J. Kalferst

ULOŽENÍ NÁLEZŮ: AO MVČ HK

CITACE: Terénní dokumentace AO MVČ HK.

POZNÁMKA: Jáma poničená skrývkou. Objekt nemá terénní kresebnou dokumentaci, pouze slovní popis.

Obj. 9

TVAR: Jáma má oválný tvar.

STRATIGRAFIE: Výplň objektu je hnědá.

ORIENTACE: Delší osa orientovaná Z - V

POPIS NÁLEZŮ: Bez nálezů.

DATOVÁNÍ: Nedatováno.

DATUM: srpen 1987

VEDOUCÍ VÝZKUMU: J. Kalferst

ULOŽENÍ NÁLEZŮ: AO MVČ HK

CITACE: Terénní dokumentace AO MVČ HK.

POZNÁMKA: Objekt nemá terénní kresebnou dokumentaci, pouze slovní popis.

10.4. Sovětice „Skalka“

Obj. 10

TVAR: Sídlištní jáma má kruhový tvar. Viz Tab. 26.

STRATIGRAFIE: Výplň tvoří žlutohnědá hlinitá a šedohnědá hlinitá. Podloží je z přeplavené spraše.

ORIENTACE OSY: SZ - SV

POPIS NÁLEZŮ: Hornina, zlomky drtidla a keramika.

DATOVÁNÍ: Keramický pravěk.

DATUM: 23. 8. 1987

VEDOUCÍ VÝZKUMU: J. Kalferst

ULOŽENÍ NÁLEZŮ: AO MVČ HK

CITACE: Terénní dokumentace AO MVČ HK.

Obj. 11

TVAR: Sídlištní jáma má oválný tvar. Viz Tab. 27.

STRATIGRAFIE: Výplň je složena z šedookrové hlinité a šedé hlinité vrstvy s uhlíky. Podloží je tvořeno přeplavenou spraší.

ORIENTACE OSY: S - J

POPIS NÁLEZŮ: Keramika a mazanice. Viz Tab. 1.

DATOVÁNÍ: Keramický pravěk.

DATUM: 23. 8. 1987

VEDOUCÍ VÝZKUMU: J. Kalferst

ULOŽENÍ NÁLEZŮ: AO MVČ HK

CITACE: Terénní dokumentace AO MVČ HK.

Obj. 12

TVAR: Sídlištní jáma téměř oválného tvaru. Viz Tab. 28.

STRATIGRAFIE: Výplň je šedožlutá hlinitá.

ORIENTACE OSY: SZ - SV

POPIS NÁLEZŮ: Keramika.

DATOVÁNÍ: Keramický pravěk.

DATUM: 27. 8. 1987

VEDOUcí VÝZKUMU: J. Kalferst

ULOŽENÍ NÁLEZŮ: AO MVČ HK

CITACE: Terénní dokumentace AO MVČ HK.

Obj. 13

TVAR: Sídlištní jáma má oválný tvar. Viz Tab. 29.

STRATIGRAFIE: Výplň je složena z černošedé hlinité vrstvy s uhlíky a bročky mazanice.

ORIENTACE OSY: JZ - SV

POPIS NÁLEZŮ: Mazanice.

DATOVÁNÍ: Nedatováno.

DATUM: 27. 8. 1987

VEDOUcí VÝZKUMU: J. Kalferst

ULOŽENÍ NÁLEZŮ: AO MVČ HK

CITACE: Terénní dokumentace AO MVČ HK.

Obj. 14

TVAR: Sídlištní jáma má oválný tvar. Viz Tab. 30.

STRATIGRAFIE: Výplň je tvořena vrstvou černošedé a hlinité s výrazným podílem štěrku.

ORIENTACE OSY: Z - V

POPIS NÁLEZŮ: Mazanice, keramika a zlomek porcelanitu.

DATOVÁNÍ: Keramický pravěk.

DATUM: 27. 8. 1987

VEDOUcí VÝZKUMU: J. Kalferst

ULOŽENÍ NÁLEZŮ: AO MVČ HK

CITACE: Terénní dokumentace AO MVČ HK.

POZNÁMKA: V terénní dokumentaci jsou zaznamenané uhlíky, které nejsou součástí archeologických nálezů depozitáře MVČ.

Obj. 15

TVAR: Sídlištní jáma má oválný tvar. Viz Tab. 31.

STRATIGRAFIE: Výplň tvořena žlutošedou promíšenou vrstvou s uhlíky.

ORIENTACE OSY: JZ - SV

POPIS NÁLEZŮ: Keramika a zlomek jemnozrnného pískovce.

DATOVÁNÍ: Keramický pravěk.

DATUM: 28. 8. 1987

VEDOUcí VÝZKUMU: J. Kalferst

ULOŽENÍ NÁLEZŮ: AO MVČ HK

CITACE: Terénní dokumentace AO MVČ HK.

POZNÁMKA: Ve východní části objektu, u okraje, byla objevena výrazná kumulace uhlíků. Nejsou součástí archeologických nálezů depozitáře MVČ.

Obj. ŠVRF

TVAR: Řez objektem. Viz Tab. 69.

STRATIGRAFIE: Výplň tvoří šedá šterkovitá, šedožlutá hlinitá a šedobílá hlinitá s kamínky, mazanicovými bročky a uhlíky.

ORIENTACE OSY: JV - SZ

POPIS NÁLEZŮ: Mazanice, zlomek jaspisu, křemene a porcelanitu typu Kunětická hora.

DATOVÁNÍ: Nedatováno.

DATUM: Nedatováno.

VEDOUCÍ VÝZKUMU: J. Kalferst

ULOŽENÍ NÁLEZŮ: AO MVČ HK

CITACE: Terénní dokumentace AO MVČ HK.

Objekty 16, 17

Objekty nemají terénní dokumentaci a jsou bez nálezů. Objekty nedatovány. Výkop proběhl v srpnu 1987.

Kontrolní průkop

TVAR: Neurčeno.

STRATIGRAFIE: Neurčeno.

ORIENTACE OSY: Neurčeno.

POPIS NÁLEZŮ: Zlomek porcelanitu typu Kunětická hora, mazanice, kamenná štípaná industrie.

DATOVÁNÍ: Nedatováno.

DATUM: 25. 8. 1987

VEDOUCÍ VÝZKUMU: J. Kalferst

ULOŽENÍ NÁLEZŮ: AO MVČ HK

CITACE: Terénní dokumentace AO MVČ HK.

POZNÁMKA: Objekt nemá terénní kresebnou dokumentaci.

10.5. Sovětice „Pod Skalkou A“

Obj. 26

TVAR: Neurčeno.

STRATIGRAFIE: Neurčeno.

ORIENTACE: Neurčeno.

POPIS NÁLEZŮ: Zlomek keramiky.

DATOVÁNÍ: Nedatováno.

DATUM: 14. 9. 1987.

VEDOUCÍ VÝZKUMU: J. Kalferst

ULOŽENÍ NÁLEZŮ: AO MVČ HK

CITACE: Terénní dokumentace AO MVČ HK.

POZNÁMKA: Objekt nemá terénní kresebnou dokumentaci.

10.6. Sovětice „Pod Skalkou B“

Obj. 18

TVAR: Neurčeno.

STRATIGRAFIE: Neurčeno.

ORIENTACE: Neurčeno.

POPIS NÁLEZŮ: Keramika, broušená a štípaná industrie a zlomek MTP⁷⁰. Viz Tab. 1.

DATOVÁNÍ: Smíšený inventář kultur LBK a SBK.

DATUM: 31. 8. 1987

VEDOUCÍ VÝZKUMU: J. Kalferst

ULOŽENÍ NÁLEZŮ: AO MVČ HK

CITACE: Terénní dokumentace AO MVČ HK.

⁷⁰ Metabazit typu Jizerské hory

POZNÁMKA: Objekt nemá terénní kresebnou dokumentaci.

Obj. 19

TVAR: Neurčeno.

STRATIGRAFIE: Neurčeno.

ORIENTACE: Neurčeno.

POPIS NÁLEZŮ: Keramika, kamenná štípaná industrie. Viz Tab. 1.

DATOVÁNÍ: Keramický pravěk.

DATUM: září 1987

VEDOUCÍ VÝZKUMU: J. Kalferst

ULOŽENÍ NÁLEZŮ: AO MVČ HK

CITACE: Terénní dokumentace AO MVČ HK.

POZNÁMKA: Objekt nemá terénní kresebnou dokumentaci.

Obj. 19A

TVAR: Soujámí. Viz Tab. 32.

STRATIGRAFIE: Výplň tvoří světlá jemně promíšená, černošedá promíšená a hnědočerná hrubě promíšená.

ORIENTACE: JZ - SV

POPIS NÁLEZŮ: Keramika, štípaná industrie a zlomek jemnozrnného pískovce.
Viz Tab. 1.

DATOVÁNÍ: Keramický pravěk.

DATUM: 2. 9. 1987

VEDOUCÍ VÝZKUMU: J. Kalferst

ULOŽENÍ NÁLEZŮ: AO MVČ HK

CITACE: Terénní dokumentace AO MVČ HK.

POZNÁMKA: Řezem prochází průkop.

Obj. 19B

TVAR: Sídlištní jáma. Viz Tab. 33.

STRATIGRAFIE: Výplň tvoří hnědočerná hlinitá, černožlutá hrubě promíšená, žlutohnědá jemně promíšená a podloží tvořené spraší.

ORIENTACE OSY: SV - JZ

POPIS NÁLEZŮ: Keramika, mazanice, zlomek čediče, MTP a jemnozrnný pískovec. Viz Tab. 1.

DATOVÁNÍ: Kultura LBK.

DATUM: 2. 9. 1987

VEDOUcí VÝZKUMU: J. Kalferst

ULOŽENÍ NÁLEZŮ: AO MVČ HK

CITACE: Terénní dokumentace AO MVČ HK.

Obj. 19C

TVAR: Soujámí. Viz Tab. 34.

STRATIGRAFIE: Výplň tvoří černošedá hlinitá, žlutohnědá jemně promíšená, šedožlutá hrubě promíšená vrstva.

ORIENTACE OSY: SV - JZ

POPIS NÁLEZŮ: Keramika, broušená a ostatní kamenná industrie, zlomky křemene a pískovce. Viz Tab. 1, 2.

DATOVÁNÍ: Kultura LBK.

DATUM: 3. 9. 1987

VEDOUcí VÝZKUMU: J. Kalferst

ULOŽENÍ NÁLEZŮ: AO MVČ HK

CITACE: Terénní dokumentace AO MVČ HK.

Obj. 20

TVAR: Neurčeno.

STRATIGRAFIE: Neurčeno.

ORIENTACE OSY: Neurčeno.

POPIS NÁLEZŮ: Zlomky keramiky. Viz Tab. 2.

DATOVÁNÍ: Kultura LBK.

DATUM: září 1987

VEDOUcí VÝZKUMU: J. Kalferst

ULOŽENÍ NÁLEZŮ: AO MVČ HK

CITACE: Terénní dokumentace AO MVČ HK.

POZNÁMKA: Objekt nemá terénní kresebnou dokumentaci.

Obj. 21

TVAR: Soujámí nepravidelně oválné, objekt jakoby složený ze dvou laloků.
Viz Tab. 35.

STRATIGRAFIE: Výplň tvořena černošedou hlinitou a hnědošedou promíšenou vrstvou.

ORIENTACE: JZ - SV

POPIS NÁLEZŮ: Keramika a zlomek MTP, jemnozrnného pískovce a drtidla. Viz Tab. 2, 3.

DATOVÁNÍ: Střední stupeň kultury LBK

DATUM: 31. 8.1987

VEDOUcí VÝZKUMU: J. Kalferst

ULOŽENÍ NÁLEZŮ: AO MVČ HK

CITACE: Terénní dokumentace AO MVČ HK.

Obj. 22

TVAR: Kúlová jáma má kruhový tvar. Viz Tab. 36.

STRATIGRAFIE: Výplň objektu je tvořena černošedou hlinitou vrstvou.

ORIENTACE OSY: JZ - SV

POPIS NÁLEZŮ: Keramika.

DATOVÁNÍ: Keramický pravěk.

DATUM: 31. 8. 19787

VEDOUCÍ VÝZKUMU: J. Kalferst

ULOŽENÍ NÁLEZŮ: AO MVČ HK

CITACE: Terénní dokumentace AO MVČ HK

Obj. 23

TVAR: Objekt má protáhlý tvar – půdorys chaty. Viz tab. 37.

STRATIGRAFIE: Výplň části s osou AB – vrstvy černohnědá, hnědožlutá silně promíšená, černohnědá hrubě ale slabě promíšená. Výplň o části s osou DE – šedočerná, hnědošedá a hnědošedá promíšená. Výplň části s osou CA tvoří vrstvy – šedohnědá promíšená, černošedá, žlutohnědá promíšená, černohnědá a šedočerná.

ORIENTACE OSY: J - S

POPIS NÁLEZŮ: Keramika. Viz Tab. 3.

DATOVÁNÍ: Neolit.

DATUM: 14. 9. 1987

VEDOUCÍ VÝZKUMU: J. Kalferst

ULOŽENÍ NÁLEZŮ: AO MVČ HK

CITACE: Terénní dokumentace AO MVČ HK; Kalferst 1988, 5.

Obj. 24

TVAR: Velmi členité soujámí. Viz Tab. 38.

STRATIGRAFIE: Výplň objektu tvoří jediná černohnědá vrstva.

ORIENTACE OSY: SV - JZ

POPIS NÁLEZŮ: Keramické střepy, zoomorfní plastika vepře, mazanice a zlomek pískovce.

DATOVÁNÍ: Mladší stupeň kultury SBK.

DATUM: 14. 9. 1987

VEDOUCÍ VÝZKUMU: J. Kalferst

ULOŽENÍ NÁLEZŮ: AO MVČ HK

CITACE: Terénní dokumentace AO MVČ HK.

POZNÁMKA: Datace je uvedena na základě zoomorfní plastiky. Keramické střepy nenesou žádné stopy po výzdobě ani jiné chronologické znaky.

Obj. 25

TVAR: Sídlištní jáma má oválný tvar. Viz Tab. 39.

STRATIGRAFIE: Výplň objektu je šedohnědá silně promíšená, žlutohnědá slabě promíšená a černošedá.

ORIENTACE OSY: SV - JZ

POPIS NÁLEZŮ: Keramika, fragment pískovce a rozdrčené zlomky kostí. Viz Tab. 3.

DATOVÁNÍ: Keramický pravěk.

DATUM: 10. 9. 1987

VEDOUCÍ VÝZKUMU: J. Kalferst

ULOŽENÍ NÁLEZŮ: AO MVČ HK

CITACE: Terénní dokumentace AO MVČ HK.

Obj. 27

TVAR: Sídlištní jáma je téměř kruhového tvaru. Viz Tab. 40.

STRATIGRAFIE: Výplň je tvořena šedočernou hlinitou vrstvou.

ORIENTACE OSY: SV - JZ

POPIS NÁLEZŮ: Keramika, zlomek pískovce a křemenem, mazanice a drtidlo.
Viz Tab. 3, 4.

DATOVÁNÍ: Pozdní stupeň kultury LBK.

DATUM: 3. 9. 1987

VEDOUCÍ VÝZKUMU: J. Kalferst

ULOŽENÍ NÁLEZŮ: AO MVČ HK

CITACE: Terénní dokumentace AO MVČ HK.

Obj. 28

TVAR: Sídlištní jáma má oválný tvar. Viz Tab. 41.

STRATIGRAFIE: Výplň je tvořena šedočernou hlinitou vrstvou.

ORIENTACE OSY: SV - JZ

POPIS NÁLEZŮ: Bez nálezů.

DATOVÁNÍ: Nedatováno.

DATUM: září 1987

VEDOUCÍ VÝZKUMU: J. Kalferst

ULOŽENÍ NÁLEZŮ: AO MVČ HK.

CITACE: Terénní dokumentace AO MVČ HK.

Obj. 29

TVAR: Sídlištní jáma má podlouhlý oválný tvar. Viz Tab. 42.

STRATIGRAFIE: Výplň tvořena černošedou, žlutočernou silně promíšenou a žlutohnědou slabě promíšenou vrstvou.

ORIENTACE OSY: J - S

POPIS NÁLEZŮ: Keramika, zlomek křemene a fragment drtidla. Viz Tab. 5.

DATOVÁNÍ: Střední (IIa – II d) až mladší (IIIa až IIIb) stupeň kultury LBK

DATUM: 14. 9. 1987

VEDOUCÍ VÝZKUMU: J. Kalferst

ULOŽENÍ NÁLEZŮ: AO MVČ HK

CITACE: Terénní dokumentace AO MVČ HK.

Obj. 31

TVAR: Sídlištní jáma má oválný tvar. Viz Tab. 44.

STRATIGRAFIE: Výplň tvoří šest vrstev - černošedá hlinitá, šedohnědá hlinitá, hnědookrová hlinitá, černošedá hlinitá, šedohnědá hlinitá a šedohnědá hlinitá.

ORIENTACE OSY: SV - JZ

POPIS NÁLEZŮ: Keramika, mazanice, zlomek drtidla a slepence.

DATOVÁNÍ: Keramický pravěk.

DATUM: 16. 9. 1987

VEDOUCÍ VÝZKUMU: J. Kalferst

ULOŽENÍ NÁLEZŮ: AO MVČ HK

CITACE: Terénní dokumentace AO MVČ HK.

POZNÁMKA: Objektem prochází drenáž.

Obj. 32

TVAR: Sídlištní jamka má kruhový tvar. Viz Tab. 45.

STRATIGRAFIE: Nedatováno.

ORIENTACE: SV - JZ

POPIS NÁLEZŮ: Keramika.

DATOVÁNÍ: Keramický pravěk.

DATUM: 16. 9. 1987

VEDOUCÍ VÝZKUMU: J. Kalferst

ULOŽENÍ NÁLEZŮ: AO MVČ HK

CITACE: Terénní dokumentace AO MVČ HK.

Obj. 33

TVAR: Kúlová jamka kruhového tvaru. Viz Tab. 46.

STRATIGRAFIE: Výplň objektu tvoří vrstvy tmavohnědá s rozmočenou, slabě vypálenou mazanicí a uhlíky a žlutá do hněda probarvená vrstva.

ORIENTACE OSY: JV - SZ

POPIS NÁLEZŮ: Keramika.

DATOVÁNÍ: Keramický pravěk.

DATUM: 21. 9. 1987

VEDOUCÍ VÝZKUMU: J. Kalferst

ULOŽENÍ NÁLEZŮ: AO MVČ HK

CITACE: Terénní dokumentace AO MVČ HK.

POZNÁMKA: Nálezy z terénní dokumentace v podobě mazanice a uhlíků se v archeologickém materiálu nevyskytovaly.

Obj. 34

TVAR: Soujámí. Viz Tab. 47.

STRATIGRAFIE: Výplň na ose AB je tvořena 10 vrstvami, všechny jsou promíšené – světle hnědá, šedohnědá, hnědošedá, šedohnědá, černošedá, šedočerná, černošedá, šedohnědá, světle hnědá a hnědošedá.

Výplň na ose CD je tvořena 9 vrstvami – okrovošedá, černošedá, žlutohnědá promíšená, žlutohnědá promíšená, žlutohnědá promíšená, šedohnědá promíšená, okrovošedá, žlutošedá promíšená a šedočerná hrubě promíšená.

ORIENTACE OSY: AB - JZ – SV; CD - JZ – SV

POPIS NÁLEZŮ: Keramika, mazanice, štípaná a broušená industrie, kámen a osteologický materiál. Viz Tab. 5 – 9.

DATOVÁNÍ: Střední (IIa – IIc) a mladší (IIIa a IIIb) stupeň kultury LBK zřejmě s intruzí nejstaršího stupně Ia – Ic.

DATUM: 25. 9.1987

VEDOUCÍ VÝZKUMU: J. Kalferst

ULOŽENÍ NÁLEZŮ: AO MVČ HK

CITACE: Terénní dokumentace AO MVČ HK.

POZNÁMKY: Objektem prochází drenáž.

Obj. 35

TVAR: Žlab. Viz Tab. 48.

STRATIGRAFIE: Nedatováno.

ORIENTACE OSY: SV - JZ

POPIS NÁLEZŮ: Keramika, zlomek MTP, ostatní kamenná industrie, štípaná industrie, mazanice, zlomky pískovce, slepence, ruly a porcelanitu. Viz Tab. 9, 10.

DATOVÁNÍ: Nejstarší stupeň kultury LBK.

DATUM: 23. 10. 1987

VEDOUCÍ VÝZKUMU: J. Kalferst

ULOŽENÍ NÁLEZŮ: AO MVČ HK

CITACE: Terénní dokumentace AO MVČ HK.

POZNÁMKA: Objektem prochází drenáž.

Obj. 35A, 35B

TVAR: Žlab. Viz Tab. 48.

STRATIGRAFIE: Nedatováno.

ORIENTACE OSY: SV - JZ

POPIS NÁLEZŮ: 35A – Keramika a štípaná industrie, viz Tab. 10. 35B – Bez nálezů.

DATOVÁNÍ: Nedatováno.

DATUM: 15. 10. 1987

VEDOUCÍ VÝZKUMU: J. Kalferst

ULOŽENÍ NÁLEZŮ: AO MVČ HK

CITACE: Terénní dokumentace AO MVČ HK.

POZNÁMKA: Objektem 35A prochází drenáž.

Obj. 36

TVAR: Soujámí oválného tvaru. Viz Tab. 49.

STRATIGRAFIE: Výplň objektu tvoří vrstvy žlutošedá promíšená, černošedá, šedohnědá silně promíšená, žlutošedá promíšená a černošedá.

ORIENTACE OSY: SZ - JV

POPIS NÁLEZŮ: Keramika a fragment pískovce. Viz Tab. 10.

DATOVÁNÍ: Kultura LBK.

DATUM: 13. 10. 1987

VEDOUCÍ VÝZKUMU: J. Kalferst

ULOŽENÍ NÁLEZŮ: AO MVČ HK

CITACE: Terénní dokumentace AO MVČ HK.

Obj. 37

TVAR: Zásobní jáma téměř kruhového tvaru. Viz Tab. 50.

STRATIGRAFIE: Výplň objektu se skládá ze žlutošedé promíšené a černošedé vrstvy.

ORIENTACE OSY: JZ - SV

POPIS NÁLEZŮ: Keramika, štípaná industrie, zlomky pískovce, MTP a křemene. Viz Tab. 10.

DATOVÁNÍ: Keramický pravěk.

DATUM: 9. 10. 1987

VEDOUcí VÝZKUMU: J. Kalferst

ULOŽENÍ NÁLEZŮ: AO MVČ HK

CITACE: Terénní dokumentace AO MVČ HK.

Obj. 38

TVAR: Soujámí je nepravidelně oválné, jakoby složené ze dvou laloků. Viz Tab. 51.

STRATIGRAFIE: Výplň tvoří pět střídajících se vrstev – žlutočerná promíšená a černošedá. V jamce 2 je pouze jedna vrstva – černožlutá promíšená.

ORIENTACE OSY: AB - SV – JZ; CD – SZ – JV; jamka 2 – SV - JZ

POPIS NÁLEZŮ: Keramika, fragment drtidla a zlomek pískovce. Viz Tab. 11.

DATOVÁNÍ: Kultura LBK.

DATUM: 13. 10. 1987

VEDOUcí VÝZKUMU: J. Kalferst

ULOŽENÍ NÁLEZŮ: AO MVČ HK

CITACE: Terénní dokumentace AO MVČ HK.

Obj. 39

TVAR: Kúlová jáma kruhového tvaru. Viz Tab. 52.

STRATIGRAFIE: Objekt tvořily vrstvy černošedá a žlutošedá promíšená.

ORIENTACE OSY: JV - SZ

POPIS NÁLEZŮ: Bez nálezů.

DATOVÁNÍ: Nedatováno.

DATUM: říjen 1987

VEDOUcí VÝZKUMU: J. Kalferst

ULOŽENÍ NÁLEZŮ: AO MVČ HK

CITACE: Terénní dokumentace AO MVČ HK.

Obj. 40

TVAR: Žlab protáhlého tvaru. Viz Tab. 53.

STRATIGRAFIE: Výplň objektu tvoří černá hlinitá vrstva.

ORIENTACE OSY: Z - V

POPIS NÁLEZŮ: Zlomky pískovce MTP a ruly, osteologický materiál, zlomky drtidla a keramika. Viz Tab. 11.

DATOVÁNÍ: Keramický pravěk.

DATUM: 18. 10. 1987

VEDOUcí VÝZKUMU: J. Kalferst

ULOŽENÍ NÁLEZŮ: AO MVČ HK

CITACE: Terénní dokumentace AO MVČ HK.

Obj. 40A

TVAR: Žlab protáhlého tvaru. Viz Tab. 53.

STRATIGRAFIE: Výplň je tvořena černou hlinitou a hnědou až černou, hrubě promíšenou vrstvou.

ORIENTACE OSY: Z - V

POPIS NÁLEZŮ: Mazanice a keramika.

DATOVÁNÍ: Keramický pravěk.

DATUM: 19. 10. 1987

VEDOUcí VÝZKUMU: J. Kalferst

ULOŽENÍ NÁLEZŮ: AO MVČ HK

CITACE: Terénní dokumentace AO MVČ HK.

Obj. 41

TVAR: Sídlištní jáma kruhového tvaru. Viz Tab. 54.

STRATIGRAFIE: Výplň je tvořena černou hlinitou a šedohnědou silně promíšenou vrstvou.

ORIENTACE OSY: SV - JZ

POPIS NÁLEZŮ: Keramika, zlomek pískovce a mazanice. Viz Tab. 11.

DATOVÁNÍ: Keramický pravěk.

DATUM: 17. 10. 1987

VEDOUcí VÝZKUMU: J. Kalferst

ULOŽENÍ NÁLEZŮ: AO MVČ HK

CITACE: Terénní dokumentace AO MVČ HK.

Obj. 42

TVAR: Sídlištní jáma má oválný tvar. Viz Tab. 55.

STRATIGRAFIE: Výplň tvoří černá hlinitá a šedohnědá silně promíšená vrstva.

ORIENTACE OSY: JZ - SV

POPIS NÁLEZŮ: Keramika, kámen. Viz Tab. 11.

DATOVÁNÍ: Kultura LBK.

DATUM: 17. 10. 1987

VEDOUCÍ VÝZKUMU: J. Kalferst

ULOŽENÍ NÁLEZŮ: AO MVČ HK

CITACE: Terénní dokumentace AO MVČ HK.

Obj. 43

TVAR: Sídlištní jáma protáhlého tvaru. Viz Tab. 56.

STRATIGRAFIE: Výplň tvoří černošedá, šedohnědá a černošedá vrstva.

ORIENTACE OSY: V - Z

POPIS NÁLEZŮ: Keramika, ostatní kamenná industrie, mazanice, zlomek pískovce a ruly a osteologický materiál. Viz Tab. 11, 12.

DATOVÁNÍ: Střední stupeň (IIa – IIc) kultury LBK a zřejmě intruze keramického střepu kultury SBK.

DATUM: 26. 10. 1987

VEDOUCÍ VÝZKUMU: J. Kalferst

ULOŽENÍ NÁLEZŮ: AO MVČ HK

CITACE: Terénní dokumentace AO MVČ HK.

POZNÁMKA: Část objektu – severní sektor.

Obj. 43, 43A, B

TVAR: Sídlištní jáma protáhlého tvaru. Viz Tab. 57.

STRATIGRAFIE: AB – černá hlinitá, zásah meliorace; EF – černá hlinitá, šedohnědá silně promíšená; černá hlinitá, šedohnědá silně promíšená.

ORIENTACE OSY: V - Z

POPIS NÁLEZŮ: Bez nálezů.

DATOVÁNÍ: Neurčeno.

DATUM: říjen 1987

VEDOUCÍ VÝZKUMU: J. Kalferst

ULOŽENÍ NÁLEZŮ: AO MVČ HK

CITACE: Terénní dokumentace AO MVČ HK.

Obj. 44 a 44A

TVAR: Soujámí nepravidelného kruhového tvaru. Viz Tab. 58.

STRATIGRAFIE: Výplň tvoří černá hlinitá a černohnědá slabě promíšená hlína.

ORIENTACE OSY: SV - JZ

POPIS NÁLEZŮ: Bez nálezů.

DATOVÁNÍ: Nedatováno.

DATUM: říjen 1987

VEDOUCÍ VÝZKUMU: J. Kalferst

ULOŽENÍ NÁLEZŮ: AO MVČ HK

CITACE: Terénní dokumentace AO MVČ HK.

10.1. Sovětice „Pod Skalkou C“

Obj. 45

TVAR: Profil zřejmě členitého soujámí. Viz Tab. 59.

STRATIGRAFIE: Objekt je tvořen vrstvami černožlutá promíšená, černošedá, žlutošedá slabě promíšená, černožlutá promíšená, žlutošedá slabě promíšená, černohnědá hrubě promíšená, černohnědá hrubě promíšená a černohnědá jemně promíšená.

ORIENTACE OSY: JZ - SV

POPIS NÁLEZŮ: Keramika, zlomek MTP, ostatní kamenná industrie, štípaná industrie, mazanice a kámen. Viz Tab. 12 – 15.

DATOVÁNÍ: Kultura SBK - III. fáze staršího stupně, střední stupeň (IIa – IIc) kultury LBK s intruzí její nejstarší fáze (Ia – Ic).

DATUM: 24. 10. 1987

VEDOUCÍ VÝZKUMU: J. Kalferst

ULOŽENÍ NÁLEZŮ: AO MVČ HK

CITACE: Terénní dokumentace AO MVČ HK.

Obj. 46

TVAR: Sídlištní jáma má oválný tvar. Viz Tab. 60.

STRATIGRAFIE: Výplň je tvořena černou hlinitou vrstvou.

ORIENTACE OSY: SZ - JV

POPIS NÁLEZŮ: Keramika, mazanice, zlomek MTP a pískovce.

DATOVÁNÍ: Keramický pravěk.

DATUM: 21. 10. 1987

VEDOUCÍ VÝZKUMU: J. Kalferst

ULOŽENÍ NÁLEZŮ: AO MVČ HK

CITACE: Terénní dokumentace AO MVČ HK.

Obj. 47

TVAR: Sídlištní jáma je menší oválná. Viz Tab. 61.

STRATIGRAFIE: Výplň je hnědá s mazanicí.

ORIENTACE OSY: SZ - JV

POPIS NÁLEZŮ: Bez nálezů

DATOVÁNÍ: Nedatováno.

DATUM: říjen 1987

VEDOUCÍ VÝZKUMU: J. Kalferst

ULOŽENÍ NÁLEZŮ: AO MVČ HK

CITACE: Terénní dokumentace AO MVČ HK.

POZNÁMKY: Mazance není v archeologických nálezech depozitáře MVČ.

Obj. 48

TVAR: Sídlištní jáma větších rozměrů má oválný tvar. Viz Tab. 62.

STRATIGRAFIE: Výplň tvoří vrstvy šedohnědá promíšená, černošedá a černošedá.

ORIENTACE OSY: SV - JZ

POPIS NÁLEZŮ: Keramika, mazanice a osteologický materiál.

DATOVÁNÍ: Keramický pravěk.

DATUM: 24. 10. 1987

VEDOUCÍ VÝZKUMU: J. Kalferst

ULOŽENÍ NÁLEZŮ: AO MVČ HK

CITACE: Terénní dokumentace AO MVČ HK.

Obj. 49 Řez

TVAR: Soujámí. Viz Tab. 63.

STRATIGRAFIE: Výplň tvoří vrstvy - černožlutá promíšená, šedočerná slabě promíšená, černošedá, žlutohnědá slabě promíšená, šedočerná slabě promíšená, černošedá, žlutohnědá slabě promíšená, žlutohnědá slabě promíšená, černošedá a šedočerná slabě promíšená vrstva a podorničí.

ORIENTACE OSY: SV - JZ

POPIS NÁLEZŮ: Keramika, štípaná industrie, mazanice a osteologický materiál. Viz Tab. 15.

DATOVÁNÍ: Fáze IV mladšího stupně kultury SBK.

DATUM: 24. 10. 1987

VEDOUCÍ VÝZKUMU: J. Kalferst

ULOŽENÍ NÁLEZŮ: AO MVČ HK

CITACE: Terénní dokumentace AO MVČ HK.

Obj. 50

TVAR: Sídlištní jáma kruhového tvaru s výběžkem na jedné straně. Viz Tab. 64.

STRATIGRAFIE: Výplň tvoří černohnědou hrubě promíšenou a černošedou vrstvou.

ORIENTACE OSY: SV - JZ

POPIS NÁLEZŮ: Keramika a mazanice.

DATOVÁNÍ: Keramický pravěk.

DATUM: 24. 10. 1987

VEDOUCÍ VÝZKUMU: J. Kalferst

ULOŽENÍ NÁLEZŮ: AO MVČ HK

CITACE: Terénní dokumentace AO MVČ HK.

Obj. 51

TVAR: Sídlištní členitá jáma. Viz Tab. 65.

STRATIGRAFIE: Výplň tvoří vrstvy černá, černohnědá hrubě promíšená a žlutohnědá.

ORIENTACE OSY: SZ - JV

POPIS NÁLEZŮ: Keramika a mazanice.

DATOVÁNÍ: Keramický pravěk.

DATUM: 24. 10. 1987

VEDOUCÍ VÝZKUMU: J. Kalferst

ULOŽENÍ NÁLEZŮ: AO MVČ HK

CITACE: Terénní dokumentace AO MVČ HK.

Obj. 52

TVAR: Sídlištní jáma má téměř kruhový tvar. Viz Tab. 66.

STRATIGRAFIE: Výplň tvoří jedna černošedá vrstva.

ORIENTACE OSY: JZ - SV

POPIS NÁLEZŮ: Zlomek drtidla, mazanice a osteologický materiál.

DATOVÁNÍ: Nedatováno.

DATUM: 24. 10. 1987

VEDOUCÍ VÝZKUMU: J. Kalferst

ULOŽENÍ NÁLEZŮ: AO MVČ HK

CITACE: Terénní dokumentace AO MVČ HK.

Obj. 53

TVAR: Sídlištní jáma má kruhový tvar. Viz Tab. 67.

STRATIGRAFIE: Výplň tvoří černošedá hlinitá vrstva.

ORIENTACE OSY: SV - JZ

POPIS NÁLEZŮ: Keramika, mazanice.

DATOVÁNÍ: Keramický pravěk.

DATUM: 24. 10. 1987

VEDOUCÍ VÝZKUMU: J. Kalferst

ULOŽENÍ NÁLEZŮ: AO MVČ HK

CITACE: Terénní dokumentace AO MVČ HK

Obj. 54

TVAR: Sídlištní jáma má oválný tvar. Viz Tab. 68.

STRATIGRAFIE: Výplň tvoří podorničí, šedohnědá promíšená a černošedá vrstva.

ORIENTACE OSY: SV - JZ

POPIS NÁLEZŮ: Kámen, zlomky drtidla, keramika. Viz Tab. 15.

DATOVÁNÍ: Keramický pravěk.

DATUM: 2. 11. 1987

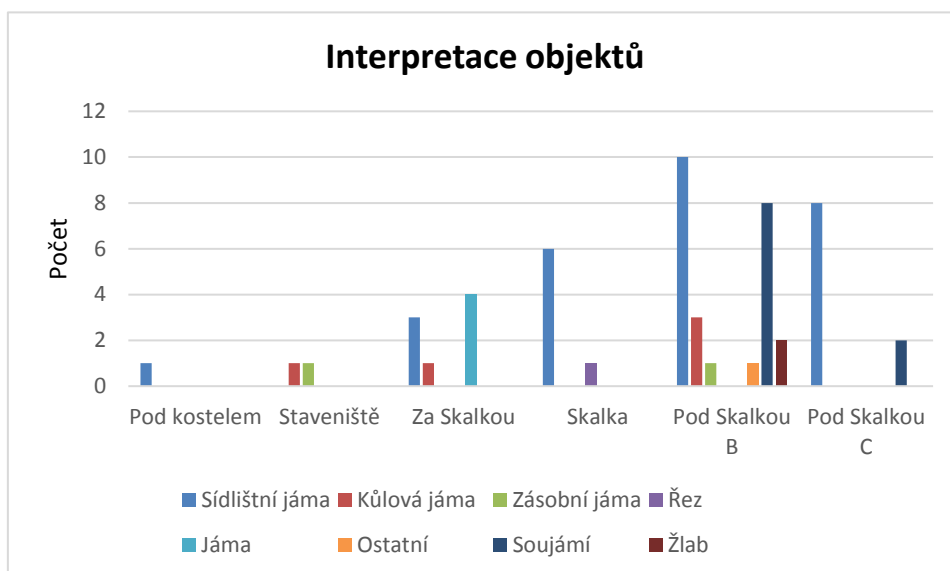
VEDOUCÍ VÝZKUMU: J. Kalferst

ULOŽENÍ NÁLEZŮ: AO MVČ HK

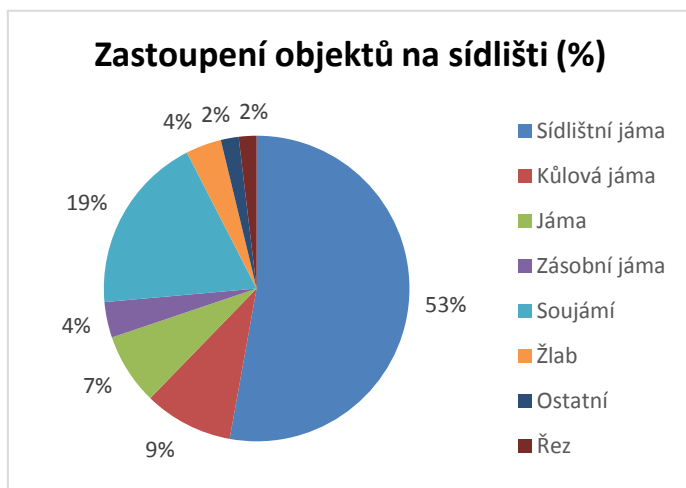
CITACE: Terénní dokumentace AO MVČ HK.

10.2. Přehled

V následujících grafech (graf 7, 8) jsem zobrazila počet objektů identifikovaných na základě jeho interpretace. Nejvíce se na sídlišti vyskytují sídlištní jámy – 28 objektů. Druhý nejčastější objekt je soujámí – 10 objektů. Do popisu „Ostatní“ jsem zařadila půdorys chaty – obj. 23 a jako jáma jsou interpretované objekty, které nemají terénní dokumentaci, ale byly popsány slovně. Do grafu byly zaneseny jen objekty s terénní dokumentací či s popisem. Objekty např. 40 a 40A či 35, 35A a 35B jsou zahrnuty jako jeden objekt. Celkem jsem interpretovala 53 objektů.

Graf 7 Vyjádření počtů objektů různých interpretací s ohledem na lokalitu.

Graf 8 Vyjádření zastoupení různých typů objektů na sídlišti.

11. Datace

Při řešení otázky relativně chronologického zařazení nálezového souboru vyvstává problém v podobě nízkého počtu datovatelného materiálu. Většina z keramického souboru, podle něhož je možné datovat, nebyla kvůli svému špatnému stavu dochování použitelná. Na základě relativně chronologického rozboru se podařilo datovat 12 objektů z lokality „Pod Skalkou“ B (č. 18, 19C, 21, 24, 27, 29, 34 - 36, 38, 42, 43) a dva z polohy C (č. 45 a 49). Z následujících lokalit nebyly objekty z důvodu absence materiálu datovány: „Pod Skalkou“ A obj. č. 26; „Pod Skalkou“ B obj. č. 28, 35A, B, 39, 44 a 44A; „Pod Skalkou“ C obj. č. 47 a 52; „Za Skalkou“ obj. č. 5, 6, 7, 8 a 9; „Skalka“ obj. č. 13, 16 a 17, ŠVRF a kontrolní průkop; „Staveniště“ obj. č. 2 a 30; „Pod kostelem“ obj. č. 1. Objekty, které nebyly možné chronologicky zařadit, jsem datovala jako keramický pravěk: „Pod Skalkou“ B obj. č. 19A, 20, 22, 25, 31, 32, 33, 37, 40, 40A, a 41; „Za Skalkou“ obj. č. 3 a 4; „Skalka“ obj. č. 10, 11, 12, 14 a 15. Viz obr. 71.

V rámci výzkumu docházelo také k početným povrchovým sběrům. Následující výčet sběrů byl datován na základě keramického materiálu – sběr z pole východně od skryté plochy, sběr ze skryté plochy, na ploše a sběr z hromady hlíny. Další skupinou jsou sběry, které sice obsahovaly archeologické nálezy, ale nestačily k tomu, aby je datovaly – sběr severovýchodně od skryté plochy; sběr J. Bočka na parc. č. 337/1; u železniční trati parc. č. 346/2, 347/2, 352, 354; jihovýchodně od skryté plochy; na skryté ploše mezi Bystřicí a vrcholem; v prostoru mostu přes Bystřici; povrchový sběr (blíže neurčený) a sběr ze zničeného objektu v nivě Bystřice.

Ve východních Čechách se na 126 nalezištích (35 %) vyskytuje současně kultura LBK s vypíchanou. Jenom na okrese Hradec Králové se nachází 43 lokalit (30 %), u kterých byla prokázána návaznost SBK na LBK (Vokolek 1993, 17; Končelová 2005, 671). Stejně je tomu tak i v případě lokality „Pod Skalkou“ B a C v Sověticích. V části „B“ se kultura SBK vyskytovala společně s LBK v objektech

18 (objekt datován jako smíšený) a 43⁷¹. V případě objektu 45⁷² jde o nálezy ze starší III fáze SBK s intruzí 3 ks z nejstaršího a středního stupně LBK. Z objektu 49 byl vyzvednut pouze 1 zlomek SBK, spolu s dalšími fragmenty keramiky se nacházel v krajní vrstvě 1.

Objekt 24 byl datován do mladší IV fáze SBK na základě nálezu zoomorfní plastiky. Jiné nálezy nejsou známy. Číslo 29 náleží do nejstaršího stupně s prvky středního. Objekty 21 a 34 náleží do středního stupně (v případě č. 34 s přechodem k mladší LBK) a nejmladším objektem je č. 27 – mladší stupeň se zásahem pozdního šareckého stupně. V případě povrchových sběrů šlo o nálezy pouze z kultury LBK. Objekty 36, 38, 42 jsem datovala obecně do kultury LBK. Bližší datování nálezy neumožňovaly.

Objekt	Nejstarší		Střední		Mladší		Starší III		Mladší IV	
	LBK	SBK	LBK	LBK	LBK	LBK	fáze SBK	fáze SBK		
18	x	x								
19C	x									
21				x						
24									x	
27					x	x				
29			x	x						
34				x	x					
35			x							
36	x									
38	x									
42	x									
43				x						
45							x			
49									x	
S1	x			x						
S2		x	x	x						
S5	x									
S10		x								

Obr. 71 Objekty a sběry datované na základě relativně chronologického rozboru keramiky. „Pod Skalkou“ B - obj. č. 18 – 43, „Pod Skalkou“ C – obj. č. 45 a 49. Sběry pocházejí z lokality „Pod Skalkou“.

S1 – z pole východně od skryté plochy; S2 – po ploše; S5 – z hromady hlíny; S10- ze skryté plochy

⁷¹ V případě nálezů SBK nebyla určena vrstva, ve které se fragmenty v objektu nacházely. Jde tak zřejmě o intruzi.

⁷² Fragmenty LBK se našly při začišťení dna a ve vrstvách 3 až 5 (jedná se o rozpětí určené při výzkumu).

Datování objektů bylo provedeno s ohledem na umístění typických chronologických keramických fragmentů v jejich vrstvách (Tab. 78).

Následující lokality nebylo možné datovat buď z důvodu, že v objektech nebyly žádné nálezy, nebo svým stavem dochování dataci neumožňovaly: Hněvčeves „Pod kostelem“, Hněvčeves „Staveniště“, Sovětice „Za Skalkou“, „Skalka“ a „Pod Skalkou“ A. Lokalita „Pod Skalkou“ B je datována na základě nálezů do kultury LBK – nejstarší až pozdní stupeň s občasnými intruzemi kultury SBK a lokalita „Pod Skalkou“ C již plně náleží kultuře SBK – starší III a mladší IV fázi s intruzí nejstaršího a středního stupně LBK.

12. Kritika pramenů

Významnou součástí práce bylo studium a digitalizace kresebné terénní dokumentace. Kvalita terénní dokumentace odpovídá stáří výzkumu a zřejmě i ztíženějším podmínkám. U všech výkresů chybí jméno autora kreseb či autora měření. Za zvláštní považuji objekt ŠVRF z lokality „Skalka“, u něhož není jasné, co tato zkratka znamená.

V rámci výzkumu nebyla pořízena žádná fotografická dokumentace, což je vzhledem k době konání výzkumu pochopitelné.

Za velkou škodu považuji absenci terénní dokumentace jediného objektu z lokality „Pod Skalkou“ A – č. 26. Chybí také dokumentace z lokality „Za Skalkou“, konkrétně objekty č. 6 – 9. Pro svoji práci jsem ocenila alespoň jejich slovní popis. Z lokality „Skalka“ chybí výkresy objektů 16, 17 a kontrolního průkopu, ve kterém byly objeveny nálezy v podobě štípané kamenné industrie, mazanice a porcelanitu typu Kunětická hora. Z lokality „Pod Skalkou“ B chybí dokumentace objektů 18 a 20. Za zmatenou situaci považuji také objekt 19. Ze skrývky tohoto objektu byly zaznamenány nálezy v podobě keramiky a kamenné štípané industrie. V rámci celkové dokumentace lokality „Pod Skalkou“ B však tento objekt není zaznamenán.

Samozřejmě za největší škodu považuji velkou zlomkovitost keramických nálezů. Jejich horší dochování bohužel neumožňovalo v mnoha případech určit datování jak nálezů a objektů, tak celých lokalit.

13. Diskuze výsledků

Výsledky vyplývající ze studia artefaktů, které byly získány výzkumem neolitického sídliště v Sověticích a Hněvčevsi v sezóně 1987, je možné shrnout do několika bodů. V první řadě bych se věnovala datování (viz kap. 11), která byla provedena na základě relativně chronologického určení keramického materiálu. Na sledované ploše byla identifikována jen sídlištní komponenta z období neolitu. Ze všech zdokumentovaných objektů jich bylo možné datovat pouze 14 - z lokality IV „Pod Skalkou“ B a C. Kultura LBK značně svými nálezy převažovala nad kulturou SBK, která se na sídlišti vyskytovala jen v podobě několika keramických střepů. V případě kultury LBK jde o osídlení, které lze na základě rozboru keramického souboru datovat do období celé kultury. Nejčastěji se však objevovaly nálezy ze středního a mladšího stupně. V nálezech se ve zlomcích objevil i zásah nejstaršího a pozdního šareckého. Nálezy kultury SBK se vyskytovaly jen v 5 objektech v počtu 35 kusů. Z celého sídliště je čistě do SBK datován jen objekt 45 - III. fáze staršího stupně. Z mladšího stupně SBK pocházejí nepočtené nálezy ze dvou objektů.

Podstatnou část práce tvoří analýza archeologického materiálu. Nejpočetnější soubor tvořila keramika – 1977 ks. Z tohoto počtu jich 265 ks bylo charakteristických a proto byly zahrnuty do analýzy - okraje, plastické prvky, ucha, přeslen, fragmenty s výzdobou (kap. 8.1). Největší podíl zaujímaly okraje (41 %) a zlomky z těla nádob (43 %).

Z měření síly fragmentů vyplývá, že soubor sověticko – hněvčevského sídliště obsahoval keramiku spíše tenkostěnnou s nejčastějšími hodnotami 4 – 6 mm (68 ks).

Z celkového počtu 1977 keramických střepů jich 109 náleželo do období kultury LBK. Výzdoba lineární keramiky byla poněkud lépe čitelná. Nejčastěji se vyskytovala prostá rytá linie, což se dá přikládat velké zlomkovitosti a horšímu stavu dochování.

Do kultury SBK jsem zařadila jen 35 ks fragmentů. Jejich výzdoba byla poněkud hůře viditelná. Podle kódové tabulky výzdobných technik od M. Zápotocké (1978) byla v naprosté většině případů zastoupena technika dvojpíchů – střední střídavý dvojpích - kód č. 23 a v jednom případě jednoduchý dvojpích - kód 28 společně s kódem 23.

Zřejmě nejvýznamnějším nálezem keramického souboru je dutá zoomorfní plastika prasete. Byla objevena v celkem nenápadném objektu č. 24 na ploše „Pod Skalkou“ B a datovaná do mladšího stupně kultury SBK. Podle J. Kalfersta byla do objektu zřejmě druhotně uložena (Kalferst 2004, 123 - 125).

V souboru nálezů se vyskytlo také 245 ks mazanice. Ve všech případech se jedná o velmi malé kousky bez dalších viditelných stop (otisky, profilace).

Při výzkumu bylo objeveno také nemalé množství kamenné industrie. Štípaná industrie byla na sídlišti zastoupena 73 kusy, z toho 57 ks ze suroviny SGS. Ostatní suroviny jsou zastoupeny většinou po několika málo kusech (viz kap. 8.4.1). Zajímavým nálezem je čepel, která je netypická svojí délkou a je pro oblast východních Čech netradiční⁷³.

Oproti kamenné štípané industrii je broušené téměř 5 krát méně. Z 15 kusů (všechny z MTP) jich bylo 8 objeveno v rámci sběrů. Broušená industrie je nejvíce zastoupena v podobě polotovarů seker (5 ks) a zlomků seker (2 ks). Po 2 kusech se dále vyskytuje surovina MTP a dláto. Nejvíce nálezů pochází z objektu 35 „Pod Skalkou“ B. Přítomnost polotovarů na lokalitě by mohla nasvědčovat o místní výrobě broušených nástrojů.

Následující kategorie ostatní kamenné industrie zahrnuje artefakty jako mlecí kameny, brousky či drtiče. Ve všech objektech a sběrech je zastoupeno 60 ks nálezů. Nejvyšší počet surovinového zastoupení zaujímá jednoznačně jemnozrnný pískovec (35 ks). Obsahově byl v tomto případě nejbohatší objekt 45 z lokality „Pod Skalkou“ C.

⁷³ Za informaci děkuji P. Burgertovi.

Součástí nálezů byly také zvířecí kosti. Ty se ve velké většině nacházely ve velmi špatné stavu. Z toho důvodu nebyla možná důkladnější osteologická analýza. Soubor kostí vážil 838 g, z toho nejvíce se jich nacházelo v objektu 34 - 577 g. Ze zachovalého materiálu bylo určeno, že se jedná o kosti tura (domácího).

Téměř na konec analýzy archeologického materiálu jsem zařadila horniny (nálezy kamenů). Tato kategorie je celkem početná. Ze 187 ks různých surovin se nejčastěji vyskytoval jemnozrný pískovec, MTP a křemen.

Poslední kategorií jsou minerály, které se objevily v počtu 12 ks. Největší množství zaujímá porcelanit typu Kunětická hora a kvarcit – 4 ks, porcelanit – 3 ks a a jaspis pouze v 1 případě. Největší množství (2 ks) se nacházelo v objektech ŠVRF, 19 a v kontrolním průkopu.

Jelikož jsem v rámci všech nálezů objevila i několik kusů z jiných archeologických období, vytvořila jsem kapitolu, kde tyto nálezy popisují. Jsou to artefakty z kultury gravettienu z mladšího paleolitu, mezolitu, z eneolitické kultury s nálevkovitými poháry a z doby laténské (LT C – D1). Vrcholný středověk je v souboru nálezů zastoupen zlomky střepů ze 13. století z povrchového sběru u železniční trati a z 15. století z objektu č. 34.

Součástí popisu objektů je také jejich interpretace. V největším počtu (28 ks) se vyskytují sídlištní jámy, soujámí (10 ks) či kulové jámy (4 ks). Zásobní jámy a žlaby je vyskytují ve 2 ks, půdorys chaty a řez objektem byl zaznamenán jednou. Nakonec byly jen slovně popsány čtyři jámy, které zároveň nemají ani kresebnou terénní dokumentaci ⁷⁴.

Největší počet objektů bylo zkoumáno na lokalitě „Pod Skalkou“ B, odkud pochází také půdorys chaty, dva žlaby či jedna zásobní jáma.

Nejbohatším objektem celého výzkumu je bez pochyby objekt č. 34 z lokality „Pod Skalkou“ B, který obsahuje velké a hlavně rozmanité množství nálezů. Celkově se dá říct, že ze všech sedmi lokalit je právě část B nejbohatší. Jak do počtu prokopaných objektů, tak do počtu nálezů.

⁷⁴ Jedná se o objekty 6 – 9.

14. Závěr

Při výzkumu sověticko – hněvčevského sídliště bylo prozkoumáno pět lokalit, z čehož čtyři byly objeveny nově. Dvě na katastru Hněvčevsi - I „Pod kostelem“ a V „Staveniště“, dvě na katastru Sovětic – lokality II „Za Skalkou“ a III „Skalka“ (Kalferst 1988, 3 – 4, 6; Kalferst 1987, 2).

Podle nálezové zprávy J. Kalfersta (1987) bylo během výzkumu prozkoumáno 54 neolitických objektů. Jeden objekt se nacházel na lokalitě „Pod kostelem“ a „Pod Skalkou“ A, dva na „Staveništi“, sedm „Za Skalkou“ a deset na lokalitě „Skalka“. Nejvíce objektů (27) bylo objeveno na nalezišti „Pod Skalkou“ B. V oblasti „Pod Skalkou“ C se prokopalo deset objektů. Bez terénní kresebné dokumentace jsou objekty č. 6 – 9, 16 – 18, 20, 26 a kontrolní průkop, ve kterém bylo objeveno několik nálezů. U objektů 6 – 9 z lokality „Za Skalkou“ byl pouze slovní popis.

Sídliště v Sověticích a Hněvčevsi je spíše lineárního charakteru s přesahem do kultury s vypíchanou keramikou. To potvrzuje také již zmíněný fakt, že na 30 % lokalitách na okrese Hradec Králové byla zjištěna návaznost SBK na kulturu lineární (Končelová 2005, 671). Na úseku celého výzkumu, dlouhém asi 2 km, byla kultura SBK datována na lokalitách „Pod Skalkou“ B (případ objektu 24 se zoomorfí plastikou) a hlavně v části C – objekt 45. V rámci umístění na ploše se tak jedná o střední část sídliště s tím, že severní a jižní část nebyla datována z důvodu nedostatečného množství nálezů.

Na lokalitě „Pod Skalkou“ B bylo objeveno nejvíce objektů, především to jsou sídlištní jámy a soujámí. Největší koncentrace nálezů se vyskytovala v objektech v severnější části naleziště. Ty umožňují datování od nejstaršího po mladší stupeň LBK. Objekt č. 19C, 36, 38, 42 náleží obecně do kultury LBK, č. 35 obsahoval nálezy z nejstaršího stupně a č. 29 taktéž, ale s přesahem do střední fáze kultury lineární. Do středního stupně náleží objekty 21, 43 a 34, u kterého byly nalezeny fragmenty i z mladší LBK. Z tohoto stupně a s fragmenty pozdní lineární kultury pochází objekt 27. Smíšený s kulturou vypíchanou je objekt 18. Jediný č. 24 náleží

mladší IV. fázi kultury SBK, a to díky nálezu zoomorfní plastiky. Zatímco se zde objekty vyskytovaly rovnoměrně po celé ploše výzkumu, „Pod Skalkou“ C se objekty koncentrovaly spíše v jižní části plochy a objekty zde byly rozptýlenější. Stejně jako v části „B“ zde byly objeveny sídlištní jámy a soujámí. Z nálezů na lokalitě „Pod Skalkou“ C, které se datují do starší III. a mladší IV. fáze SBK vyplývá zřejmě kontinuální osídlení obou lokalit, a to od nejstarší lineární po mladší vypíchanou kulturu. Z plánů výzkumu, jednotlivých lokalit, je zřejmé hustější osídlení na lokalitě „Pod Skalkou“ B s přesahem do asi první třetiny „Pod Skalkou“ C. Další oblasti sídliště, lokality „Pod Skalkou“ A, Skalka, Za Skalkou, „Staveniště“ a „Pod kostelem“, byly osídleny zřejmě jen sporadicky. Jiné vztahy mezi lokalitami není možné určit, a to hlavně z důvodu chybějících nálezů, či malého počtu definovaných objektů.

Výjimečným nálezem výzkumu je jistě zoomorfní plastika z objektu 24 na ploše „Pod Skalkou“ B, datovaná do mladšího stupně kultury SBK. Zoomorfní plastiky z tohoto období jsou v Čechách vzácné, což podtrhuje i fakt, že je zcela zrekonstruovaná a hlavně, že byla dutě modelovaná (srovnání viz kap. 8.1.3, str. 52). Funkčních interpretací je pro takovou plastiku bezpočet. Mohlo by jít o dodatečné rituální „předání oběti“, či nějakou podobu „negativní magie“ (Kalferst 2006, 126). Ať tak, nebo jinak, je nanejvýš zajímavá její neporušenost, umístění v objektu i vícečetná interpretace.

Výzkum v Sověticích a Hněvčevsi přinesl v rámci bystrického mikroregionu nová zjištění a nálezy. Bylo potvrzeno osídlení jak kulturou lineární, tak vypíchanou, jejichž sídelní pozůstatky mají právě v okolí toku řeky Bystřice velkou koncentraci. Proto bylo sídliště mnohokrát zkoumáno také několika povrchovými sběry v různých polohách.

15. Literatura

Anýž, R. – Končelová, M. – Thér, R. – Tichý, R. a kol. 2006: Pravěké osídlení krajiny východních Čech. Rekonstrukce a experiment v archeologii. *Živá archeologie* 7/2006. 25 - 34.

Bánffy, E. 2005: Mesolithic-Neolithic Contacts as Reflected in Ritual Finds. *Documenta Praehistorica* 32. 73-86.

Beková, M. 2013: Odešel archeolog Jiří Kalferst. Orlické hory a Podorlicko: sborník vlastivědných prací: přírodou, dějinami, současností. Rychnov nad Kněžnou: Muzeum a galerie Orlických hor sv. 19 (2012). 285.

Beneš, J. 1991: Neolitické sídliště v Hrdlovce - Lipticích. Předběžná zpráva o výzkumu v letech 1987 – 1989. *Archeologické rozhledy* 43. 29-46.

Benková, I. 2001: Kamenná industrie z Loděnic. Výzkum 1978-1980. *Archeologie ve středních Čechách* 5/1. 107-128.

Bláha, R. – Hejhal, P. – Květina, P. 1999: Objekt vypíchané kultury v Dohaličkách a problematika získávání surovin štípané industrie. *Zpravodaj muzea v Hradci Králové* 25. 77 – 82.

Bláha, R. - Kalferst, J. - Sigl, J. 2004: Přírůstky archeologické sbírky hradeckého muzea v letech 2000 - 2003. *Zpravodaj muzea v Hradci Králové*, 30 - Supplementum. Hradec Králové. 21, 113.

Boček, J. 1989: Výzkumy v Čechách 1986 - 1987. AÚ ČSAV Praha. 47.

Bouzek, J. 2011: Pravěk českých zemí v evropském kontextu. Praha.

Burgert, P. 2012: Sídliště kultury s vypíchanou keramikou v Jaroměři ve světle osídlení východních Čech v mladším neolitu. Nepublikovaná diplomová práce.

Burgert, P. 2016: Bavorské jurské rohovce Franské Alby v neolitu a eneolitu Čech. *Archeologické rozhledy* 68. 91 – 108.

Brentjes, B. 1973: Zlatý věk lidstva. Praha.

Demek, J. (ed.) 1987: Zeměpisný lexikon ČSR. Hory a nížiny. Praha.

- Domečka, L. 1925: Žárové hroby hradištní u Stéblové, Lhoty Stračovské, Sadové a Lodína. In: Schráníl, J.: Niederlův sborník. Obzor prehistorický IV. Praha. 42 - 43.
- Drnovský, P. 2007: Životní jubileum Jana Bočka - *12. 12. 1947. Zpravodaj Muzea v Hradci Králové 33. Hradec Králové. 3 - 30.
- Dungel, J. – Gaisler, J. 2002: Atlas savců České a Slovenské republiky. Praha.
- Eibl, F. 2009: Zur anthropomorphen und zoomorphen Plastik der Bayerischen Gruppe der Stichbandkeramik und der Gruppe Oberlauterbach. In: Becker, V. – Thomas, M. – Wolf-Schuler, A. (eds.): Zeiten – Kulturen - Systeme, Gedenkschrift für Jan Lichardus, Langenweißbach. 81 – 101.
- Faltysová, H. - Mackovčín, P. - Sedláček, M. a kol. 2002: Královéhradecko. In: Mackovčín, P. - Sedláček, M. (eds.): Chráněná území ČR. sv. V - Královéhradecko. Praha.
- Chlupáč, I. a kol. 2002: Geologická minulost České republiky. Praha.
- Kaczanowska, M. - Kozłowski, J. K. 2002: Anthropomorphic and zoomorphic clay figurines from the Middle Phase of the Lengyel culture in Southern Poland. Archeologické rozhledy 54. 129 - 136.
- Káčerik, A. 2008: Neolitické zoomorfní plastiky z Libkovic u Mostu a možnosti jejich relevantní interpretace. In: Černa, E. - Hlavova Kuljaceva, J. (eds.): Archeologické výzkumy v severozápadních Čechách v letech 2003 - 2007. Most. 15 - 31.
- Kalandřík, M. 2005: Přírodní prostředí neolitického a eneolitického osídlení východních Čech. In: Pavlů, I. (ed.): Bylany Varia 3. 119 – 128.
- Kalferst, J. – Prostředník, J. 1966: Zpravodaj MVČ 22. Hradec Králové. 3.
- Kalferst, J. - Sigl, J. - Vokolek, V. 1993: Archeologické přírůstky v muzeu východních Čech v Hradci Králové v letech 1990 a 1991. Zpravodaj Muzea v Hradci Králové 18/1991 - 1992. Hradec Králové. 11, 26.
- Kalferst, J. - Sigl, J. - Vokolek, V. 1989: Archeologické nálezy získané v letech 1987 – 1988. Zpravodaj KMVČ XVI/1. Hradec Králové. 9 - 10, 17.

Kalferst, J. - Sigl, J. 1985: Archeologické nálezy v roce 1984, Zpravodaj KMVČ XII/1. Hradec Králové. 9, 16 - 17.

Kuna, M. 1989: Výzkumy v Čechách 1990/2. 82. Praha.

Kalferst, J. 1987: Zpráva vedoucího výzkumu za období 6. 7. - 3. 11. 1987. Hradec Králové.

- 1988: Třetí sezóna výzkumu na stavbě k. p. Benzina v Cerekvici nad Bystřicí. Zpravodaj KMVČ XV/1. Hradec Králové, 3-18.
- 1989: Výzkumy v Čechách. 184. Praha.
- 1986 – 1987: Výzkumy v Čechách AÚ ČSAV Praha 1989, 47 - 48.
- 2006: Neolitická plastika kance ze Sovětic, okr. Hradec Králové. In: Vita Archaeologica, sborník Víta Vokolka, 123 - 127. Hradec Králové - Pardubice.

Kazdová, E. – Peška, J. – Mateiciucová, I. 1999: Olomouc – Slavonín (I). Sídliště kultury s vypíchanou keramikou. Olomouc.

Kazdová, E. 2008: Kultura s vypíchanou keramikou. In: Čižmář, Z. (ed.): Život a smrt v mladší době kamenné. 67 – 75.

Končelová, M. 2005: Struktura osídlení lidu s lineární keramikou ve východních Čechách. Archeologické rozhledy 57. 651 – 706.

Kuča, M. 2005: Nalez pokličky se zdobenou zoomorfní rukojetí ze Žebětína, okr. Brno-město. Sborník prací filozofické fakulty brněnské univerzity 52 – 53. řada M. 256 – 257

Kuna, M. (ed.) a kol. 2007: Archeologie pravěkých Čech /1. Pravěký svět a jeho poznání. Praha.

Květina, P. 2001: Neolitické osídlení Chrudimska, Archeologické rozhledy 53. 682 – 703.

Květina, P. – Pavlů, I. 2007: Neolitické sídliště v Bylanech, základní databáze. Praha.

Lička, M. 2011: Otvory ve stěnách nádob kultury s lineární keramikou v Kosoři, okr. Praha – západ. Sborník prací filozofické fakulty brněnské univerzity M 14 – 15. 131 – 148.

- Lička, M. – Švédová, J. – Šreinová, B. – Šrein, V. 2014: Makrolitické artefakty ze sídliště kultury s lineární keramikou v Kosoři u Prahy. Praha.
- Ložek, V. 2007: Zrcadlo minulosti. Česká a slovenská krajina v kvartéru. Praha.
- Marešová, K. 1971: Neolitická plastika na Moravě, Časopis Moravského muzea 61. 53 - 78.
- Mašek, N. 1958: Volutová zoomorfní nádobka z Ervěnic, Archeologické rozhledy 10. 708, 725 - 726.
- Mateiciucová, I. 2008: Neolitizace střední Evropy a vznik kultury s lineární keramikou. In: Čižmář, Z. (ed.): Život a smrt v mladší době kamenné. Znojmo – Brno. 30 - 37.
- Miko, L. – Hošek, M. (eds.) 2009: Příroda a krajina České republiky. Zpráva o stavu 2009. 1. vydání. Praha.
- Neústupný, E. 1956: K relativní chronologii volutové keramiky. Archeologické rozhledy 8, 386 – 407.
- Oliva, M. 2005: Civilizace moravského paleolitu a mezolitu. Brno.
- Oliva, M. 2009: Fakta a úvahy o nejstarším umění. In: Valoch, K. – Lázničková Galetová, M. edd: Nejstarší umění střední Evropy. Brno.
- Pavlu, I. – Rulf, J. - Zápotocká, M. 1987: Thesis on the neolithic site of Bylany. Památky archeologické 77/2. 288 – 412.
- Pavlu, I. – Zápotocká, M. – Soudský, B. 1987: Bylany, katalog: sekce B, F, výzkum 1953 – 1967. 192. Praha.
- Pavlu, I. – Rulf, J. – Hoffmanová, A. – Hoffman, V. – Popelka, M. – Přichystal, A. 1991: Stone industry from the Neolithic site of Bylany. Památky archeologické 82/2. 277 - 365.
- Pavlu, I. 1977: Význam jednotlivých vlastností české lineární keramiky. In: Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity. E 20. 149 - 156.
- Pavlu, I. 1998: Dům v neolitu a jeho význam pro pravěkou archeologii. Archeologické rozhledy 50. 778-783.
- Pavlu, I. 2005: Neolitizace střední Evropy, Archeologické rozhledy 57, 293 - 302.

- Pavlu, I. (ed.) – Zápotocká, M. 2007: Archeologie pravěkých Čech 3. Neolit. Praha.
- Pavlu, I. 2011: Analýza artefaktů. Archeologické studie Univerzity Hradec Králové, svazek 2. Hradec Králové.
- Pavúk, J. 1981: Umenie a život doby kamennej. Bratislava.
- Pavúk, J. 1997: Kockovite a zoomorfne dozičky lengyelskej kultury zo Santovky. In: Sborník prací filozofické fakulty brněnské univerzity. M 46. 65 - 78.
- Pleiner, R. – Rybová, A. 1978: Pravěké dějiny Čech. Praha.
- Podborský, V. 1982: Keramické zoomorfní nádoby středoevropského pravěku. Sborník prací filozofické fakulty brněnské univerzity 31. řada E. 9-64.
- 1985: Těšetice-Kyjovice 2. Figurální plastika lidu s moravskou malovanou keramikou. Brno.
- Podborský, V. a kol. 1993: Pravěké dějiny Moravy. Vlastivěda moravská. Země a lid. Nová řada. sv. 3. Brno.
- Podborský, V. 2008: Dějiny pravěku a rané doby dějinné. Brno.
- Podborský, V. 2011: Fenomén neolitického domu. Sborník prací filozofické fakulty Brněnské univerzity. M 14 – 15. 17 – 45.
- Přichystal, A. 2004: Česká naleziště surovin na výrobu kamenných štípaných artefaktů v pravěku. Památky archeologické 95. 5 – 30.
- Přichystal, A. 2009: Kamenné suroviny v pravěku východní části střední Evropy. Brno.
- Rulf, J. 1983: Přírodní prostředí a kultury českého neolitu a eneolitu. Památky archeologické 74. 35 – 95.
- Řídký, J. – Květina, P. – Půlpán, M. – Kovačiková, L. – Stolz, D. – Brejcha, R. – Řídký, J. – Půlpán, M. – Šreinová, B. – Šrein, V. – Drnovský, V. – Květina, P. 2014: „Životní cyklus“ mlecích nástrojů z mladoneolitického sídelního areálu s rondelem ve Vchynicích, okr. Litoměřice. Archeologické rozhledy 66. 271 – 309.
- Sigl, J. 2006: Vít Vokolek sedmdesátníkem. Zpravodaj MVČ 32. Hradec Králové. 3.
- Sklenář, K. 1998: Archeologický slovník. Část 3 – Keramika a sklo. Praha.

- Sklenář, K. 2005: Biografický slovník českých, moravských a slezských archeologů a jejich spolupracovníků z příbuzných oborů. Praha.
- Šída, P. a kol. 2012: Neolitický těžební a zpracovatelský areál ve Velkých Hamrech I: Pojizerské archeologické studie 1. Trutnov.
- Šída, P. – Prostředník, J. – Raminnger, B. 2013: Neolitická těžba na Jistebsku v Jizerských horách a možnosti její detekce pomocí leteckého laserového skenování. In: Gojda, M. – John, J. a kol. 2013: Archeologie a letecké laserové skenování krajiny. Plzeň. 80 - 86.
- Šída, P. 2014: Metabazit typu Jizerské hory v mezolitických kolekcích Českého ráje. *Živá archeologie – REA* 16. 29 – 31.
- Šída, P. 2014a: Neolitická těžba v Jizerských horách a její význam pro neolitizaci Čech. In: Popelka, M. – Šmidtová, R. (eds.). *Neolitizace aneb setkání generací*. 287 – 300.
- Šída, P. a kol. 2014: Neolitická těžba metabazitů v Jizerských horách. Plzeň.
- Šreinová, B. – Šrein, V. 2012: Analýzy a interpretace nálezů z příkopu neolitického rondelu ve Vchynicích (okr. Litoměřice) – Analysis and Interpretation of finds from the Neolithic rondel ditch in Vchynice (Northern Bohemia). *Archeologické rozhledy* 64. 628 – 694.
- Tichý, R. a kol. 2006: *Pravěk Evropy I. Starší až pozdní doba kamenná*. Hradec Králové.
- Urban, J. – Vávra, M. 1987: Výzkumy v Čechách 1984 – 85. 49, 195.
- Urban, O. H. 2000: *Der lange Weg zur Geschichte. Die Urgeschichte Osterreichs*. Wien.
- Vařeka, P. 2012: Mazanice. In: Kuna, M. – Němcová, A. a kol: *Výpověď sídlištního odpadu: nálezy z pozdní doby bronzové v Roztokách a otázky depoziční analýzy archeologického kontextu*. Praha: Archeologický ústav AV ČR. 105-111.
- Točík, A. 1977: Zjišťovací výskum v Nitranskom Hrádku v roku 1976, *Archeologické výskumy a nálezy na Slovensku v roku 1976*, 281-291.

- Vávra, M. 1993: Neolitická plastika z Černožic. Archeologické rozhledy 45. 212 – 220.
- Vencl, S. 1960: Kamenné nástroje prvních zemědělců ve střední Evropě. Sborník Národního muzea A – 14. 1 – 91.
- 1978: Stopy nejstarší lidské práce ve východních Čechách. Zpravodaj K MVČ. Hradec Králové.
- Vích, D. - Vokolek, V. 1997: Nálezy získané do sbírek AO MVČ v letech 1996 - 7. Zpravodaj Muzea v Hradci Králové 23. Hradec Králové. 10.
- Vokáč, M. 2008: Broušená a ostatní kamenná industrie z neolitu a eneolitu na jižní Moravě se zvláštním zřetelem na lokalitu Těšetice - Kyjovice. Nepublikovaná disertační práce MU v Brně. Brno.
- Vokolek, V. 1973: BZO 1969-1970. Praha. 143 - 144.
- 1978: BZO 1975. Praha. 13, 25.
 - 1993: Počátky osídlení východních Čech. Muzeum východních Čech Hradec Králové.
 - 2000: Neolitická plastika z Plotiště nad Labem. In: In memoriam Jan Rulf. Památky archeologické – Supplementum 13. 477-479.
 - 2002: Neolitická zoomorfní nádoba z Jaroměře. Archeologické rozhledy 54. 314 – 318.
- Vokolek, V. – Vencl, S. 1961: Štípaná industrie z porcelanitu v Čechách. Archeologické rozhledy 13. 464 – 472.
- Vostrovská, I. 2008: Antropomorfní plastika kultury s lineární keramikou z Brodku u Prostějova (okr. Prostějov). SPFFBU M12 - 13 2007 - 2008. 49 – 59.
- Zápotocká, M. 1978: Ornamentace neolitické vypíchané keramiky: technika, terminologie a způsob dokumentace. Archeologické rozhledy 30. 504 - 534.

15.1. Internetové zdroje

<http://sgi.nahlizenidokn.cuzk.cz/marushka/default.aspx?themeid=3>

<http://www.hnevceves.cz/categ.php?id=3>; <https://www.czso.cz/documents/10180/32853387/1300721603.pdf/cba78096-1cf5-4fde-b20a074b2f135f9?version=1.0>

<http://sgi.nahlizenidokn.cuzk.cz/marushka/default.aspx?themeid=3>

<https://cs.wikipedia.org/wiki/Sov%C4%9Btice>

<https://www.czso.cz/documents/10180/32853387/1300721603.pdf/cba78096-1cf5-4fde-b20a-074b2f135f9?version=1.0>

<https://cs.wikipedia.org/wiki/Erv%C4%9Bnice>

<http://www.muzeumhk.cz/jiri-kalferst.html>

<http://www.pribehynasichsousedu.cz/getFile.aspx?itemID=4419>

http://gis.kr-kralovehradecky.cz/assets/GIS/projekty/ziv-prostredi/priloha_6.pdf

<https://mapy.geology.cz/pudy/>

https://www.academia.edu/26379024/Archeologický_objev_zvířecích_figurek_z_Libkovic._Byly_to_pravěké_hračky_A_kdo_byl_jejich_tvůrcem

https://en.wikipedia.org/wiki/Ternary_plot

16. Seznam grafů a obrázků v textu a příloh

Obrázky

Obr. 1 Osídlení východních Čech kulturou LBK včetně výřezu oblasti toku řeky Bystřice.

Obr. 2 Katastrální mapa okolí obcí Sovětice a Hněvčevsi s datováním okolních nalezišť.

Obr. 3 Zobrazení počtu charakteristických zlomků keramiky.

Obr. 4 Lahve.

Obr. 5 Hluboké misky.

Obr. 6 Vysoké hruškovité nádoby.

Obr. 7 Nízké hruškovité nádoby.

Obr. 8 Typy keramických nádob kultury LBK.

Obr. 9 Typy keramických nádob kultury SBK.

Obr. 10 Typy okrajů.

Obr. 11 Zobrazení typů okrajů a rozčlenění podle sklonu.

Obr. 12 Průměry okrajů nádob z objektů, vč. statistického vyhodnocení

Obr. 13 Průměry okrajů nádob z povrchových sběrů, vč. statistického vyhodnocení.

Obr. 14 Síla okrajů nádob z objektů, vč. statistického vyhodnocení.

Obr. 15 Síla okrajů nádob z povrchových sběrů, vč. statistického vyhodnocení

Obr. 16 Typy den a podstav.

Obr. 17 Typ dna – D1.

Obr. 18 Typy podstav – P1, P2.

Obr. 19 Průměry den nádob z objektů.

Obr. 20 Průměry den nádob z povrchových sběrů.

Obr. 21 Síla den nádob z objektů.

- Obr. 22** Síla den z povrchových sběrů.
- Obr. 23** Zobrazení hlavních typů plastických prvků
- Obr. 24** Zobrazení typů plastických prvků.
- Obr. 25** Rozdělení výzdoby keramických fragmentů kultury LBK.
- Obr. 26** Relativní četnosti lineární výzdoby.
- Obr. 27** Terakotová soška kance ze Sovětic, okr. Hradec Králové.
- Obr. 28** Část zoomorfní nádoby z Jaroměře, okr. Hradec Králové.
- Obr. 29** Antropomorfní plastika z Plotišť nad Labem, okr. Hradec Králové.
- Obr. 30** Torzo plastiky z Černožic, okr. Hradec Králové.
- Obr. 31** Kompletní soubor zoomorfních plastik z Libkovic, okr. Most.
- Obr. 32** Zoomorfní plastiky z Libkovic, okr. Most.
- Obr. 33** Zoomorfní nádoba z Ervěnic, okr. Chomutov.
- Obr. 34** Zoomorfní plastika z Kramolína, okr. Třebíč.
- Obr. 35** Zoomorfní plastika z Horákova, okr. Brno – venkov.
- Obr. 36** Zdobené držadlo pokličky ze Žebětína, okr. Brno – město.
- Obr. 37** Zlomek antropomorfní plastiky z Brodku u Prostějova, okr. Prostějov.
- Obr. 38** Zoomorfní figurky s nádržkami ze Santovky, Slovensko.
- Obr. 39** Zoomorfní nádoba z lokality Bíňa, Slovensko.
- Obr. 40** Zoomorfní aplikace z lokality Straubing Lerchenhaid, Německo.
- Obr. 41** Zlomek zoomorfní nádobka z lokality Haidlfing – „Heuweg“, Německo.
- Obr. 42** Zvířecí plastika z Fronsburgu, Dolní Rakousko.
- Obr. 43** Zoomorfní plastiky z lokality Cło v Malopolsku.
- Obr. 44** Zvířecí plastika z lokality Pityerdomb, Maďarsko.
- Obr. 45** Zobrazení množství mazanice.
- Obr. 46** Distribuční areál suroviny z Jizerských hor.
- Obr. 47** Zobrazení zastoupení typů kamenné broušené industrie v objektech a ze sběrů.

- Obr. 48** Tabulka velikostí čepelí.
- Obr. 49** Zobrazení typů štípané industrie v jednotlivých objektech a jejich množství v rámci celkového počtu 10 objektů (vč. KP) a 2 sběrů „Pod Skalkou“.
- Obr. 50** Zobrazení zastoupení typů ostatní kamenné industrie v objektech a ze sběrů.
- Obr. 51** Zobrazení zastoupení hornin v objektech a ve sběrech.
- Obr. 52** Zobrazení druhů minerálů v objektech a ve sběru po ploše.
- Obr. 53** Kód pro popis sběrů + kontrolní průkop.
- Obr. 54** Kód pro definici části objektu.
- Obr. 55** Kód pro definici vrstvy.
- Obr. 56** Kód pro definici typu fragmentů, vč. hladítka a přeslenu.
- Obr. 57** Kód pro definici typu nádob.
- Obr. 58** Kód pro definici typu a sklonu okraje.
- Obr. 59** Kód pro definice tvaru dna a podstavky.
- Obr. 60** Kód pro definici typu ucha.
- Obr. 61** Kód pro definici typu plastického výčnělku.
- Obr. 62** Kód pro definici vhloubené výzdoby.
- Obr. 63** Kód pro definici vypíchané výzdoby.
- Obr. 64** Kód pro definici zrnitosti.
- Obr. 65** Jemně zrnitý.
- Obr. 66** Středně zrnitý.
- Obr. 67** Kód pro definici příměsí v keramickém těstě.
- Obr. 68** Organická příměs.
- Obr. 69** Kód pro dataci kultur LBK a SBK.
- Obr. 70** Oblasti distribuce BJR v období neolitu a eneolitu střední Evropy.
- Obr. 71** Objekty a sběry datované na základě relativně chronologického rozboru keramiky.

Grafy

Graf 1 Procentuální vyjádření typů a sklonů okrajů.

Graf 2 Intervalové zobrazení průměrů zrekonstruovaných nádob.

Graf 3 Zobrazení četnosti síly keramických fragmentů.

Graf 4 Zobrazení četnosti velikostních kategorií s počtem kusů.

Graf 5 Graf velikostí artefaktů v jednotlivých objektech.

Graf 6 Zobrazení hmotnosti osteologického materiálu.

Graf 7 Vyjádření počtů objektů různých interpretací s ohledem na lokalitu.

Graf 8 Vyjádření zastoupení různých typů objektů na sídlišti.

Tabulky

Tab. 1 Sovětice, obj. 11, č. 1, 2, „Skalka“; obj. 18, č. 3 - 9; obj. 19, č. 10 - 13; obj. 19A, č. 14; obj. 19B, č. 15, 16; obj. 19C, č. 17 - 20, „Pod Skalkou“ B.

Tab. 2 Sovětice, obj. 19C, č. 21 - 26; obj. 20, č. 27 - 29; obj. 21, č. 30, 31 „Pod Skalkou“ B.

Tab. 3 Sovětice, obj. 21, č. 32 - 43; obj. 23, č. 44; obj. 25, č. 45; obj. 27, č. 46 - 52, „Pod Skalkou“ B.

Tab. 4 Sovětice, obj. 27, č. 53 - 73; obj. 29, č. 74 - 80, „Pod Skalkou“ B.

Tab. 5 Sovětice, obj. 29, č. 81 - 88; obj. 34, č. 89 - 101, „Pod Skalkou“ B.

Tab. 6 Sovětice, obj. 34, č. 102 - 122, „Pod Skalkou“ B.

Tab. 7 Sovětice, obj. 34, č. 123 - 141, „Pod Skalkou“ B.

Tab. 8 Sovětice, obj. 34, č. 142 - 145, „Pod Skalkou“ B.

Tab. 9 Sovětice, obj. 34, č. 146 - 149; obj. 35, č. 150 - 152, „Pod Skalkou“ B.

Tab. 10 Sovětice, obj. 35, č. 153 - 160; obj. 36, č. 160; obj. 377, č. 161 - 162, „Pod Skalkou“ B.

Tab. 11 Sovětice, obj. 38, č. 163 - 168; obj. 40, č. 169 - 173; obj. 41, č. 174; obj. 42, č. 175 - 177; obj. 43, č. 178 - 185, „Pod Skalkou“ B.

Tab. 12 Sovětice, obj. 43, č. 186 – 196, „Pod Skalkou“ B; obj. 45, č. 197 – 211, „Pod Skalkou“ C.

Tab. 13 Sovětice, obj. 45, č. 212 – 231, „Pod Skalkou“ C.

Tab. 14 Sovětice, obj. 45, č. 232 – 247, „Pod Skalkou“ C.

Tab. 15 Sovětice, obj. 45, č. 248 – 249; obj. 49, č. 250 – 252; obj. 54, č. 253, „Pod Skalkou“ C; S1 – sběr na poli východně od skryté plochy, č. 254 – 260.

Tab. 16 Sovětice, S2 – sběr po ploše, č. 261 – 288.

Tab. 17 Sovětice, S2 – sběr po ploše, č. 289 – 298.

Tab. 18 Sovětice, S2 - sběr po ploše, č. 29 - 300; S3 - sběr u železniční trati parc. č. 346/2, 347/2, 352, 354, č. 301; S4 - sběr J. Bočka, parc. č. 337/1, č. 302; S5 - z hromady hlíny, č. 303 - 307; S6 - sběr severovýchodně od skryté plochy, č. 308; S7 - sběr jihovýchodně od skryté plochy, č. 309.

Tab. 19 Sovětice, S7 - sběr jihovýchodně od skryté plochy, č. 310 - 312; S8 - sběr na skryté ploše mezi Bystřicí a vrcholem, č. 313; S9 - sběr v prostoru mostu přes Bystřici, č. 314; S10 - sběr ze skryté plochy, č. 315 - 318.

Tab. 20 Sovětice, 1A - rydlo, gravettien; 2B - úštěp, eneolit; 3C - zlomek nože, kultura KNP; 4D - okraj nádoby, doba laténská C - D1; 5E - okraj nádoby, pozdní středověk, 15. století.

Tab. 21 Objekt 1, Hněvčeves „Pod kostelem“.

Tab. 22 Objekt 2, Hněvčeves „Staveniště“

Tab. 23 Objekt 3, Sovětice, „Za Skalkou“.

Tab. 24 Objekt 4, Sovětice, „Za Skalkou“.

Tab. 25 Objekt 5, Sovětice, „Za Skalkou“.

Tab. 26 Objekt 10, Sovětice, „Skalka“.

Tab. 27 Objekt 11, Sovětice, „Skalka“.

Tab. 28 Objekt 12, Sovětice, „Skalka“.

Tab. 29 Objekt 13, Sovětice, „Skalka“.

Tab. 30 Objekt 14, Sovětice, „Skalka“.

- Tab. 31** Objekt 15, Sovětice, „Skalka“.
- Tab. 32** Objekt 19A, Sovětice, „Pod Skalkou“ B.
- Tab. 33** Objekt 19B, Sovětice, „Pod Skalkou“ B.
- Tab. 34** Objekt 19C, Sovětice, „Pod Skalkou“ B.
- Tab. 35** Objekt 21, Sovětice, „Pod Skalkou“ B.
- Tab. 36** Objekt 22, Sovětice, „Pod Skalkou“ B.
- Tab. 37** Objekt 23, Sovětice, „Pod Skalkou“ B.
- Tab. 38** Objekt 24, Sovětice, „Pod Skalkou“ B.
- Tab. 39** Objekt 25, Sovětice, „Pod Skalkou“ B.
- Tab. 40** Objekt 27, Sovětice, „Pod Skalkou“ B.
- Tab. 41** Objekt 28, Sovětice, „Pod Skalkou“ B.
- Tab. 42** Objekt 29, Sovětice, „Pod Skalkou“ B.
- Tab. 43** Objekt 30, Sovětice, „Pod Skalkou“ B.
- Tab. 44** Objekt 31, Sovětice, „Pod Skalkou“ B.
- Tab. 45** Objekt 32, Sovětice, „Pod Skalkou“ B.
- Tab. 46** Objekt 33, Sovětice, „Pod Skalkou“ B.
- Tab. 47** Objekt 34, Sovětice, „Pod Skalkou“ B.
- Tab. 48** Objekt 35, Sovětice, „Pod Skalkou“ B.
- Tab. 49** Objekt 36, Sovětice, „Pod Skalkou“ B.
- Tab. 50** Objekt 37, Sovětice, „Pod Skalkou“ B.
- Tab. 51** Objekt 38, Sovětice, „Pod Skalkou“ B.
- Tab. 52** Objekt 39, Sovětice, „Pod Skalkou“ B.
- Tab. 53** Objekt 40, 40A, Sovětice, „Pod Skalkou“ B.
- Tab. 54** Objekt 41, Sovětice, „Pod Skalkou“ B.
- Tab. 55** Objekt 42, Sovětice, „Pod Skalkou“ B.
- Tab. 56** Objekt 43, Sovětice, „Pod Skalkou“ B.
- Tab. 57** Objekt 43, 43A, Sovětice, „Pod Skalkou“ B.

- Tab. 58** Objekt 44, 44A, Sovětice, „Pod Skalkou“ B.
- Tab. 59** Objekt 45, Sovětice, „Pod Skalkou“ C.
- Tab. 60** Objekt 46, Sovětice, „Pod Skalkou“ C.
- Tab. 61** Objekt 47, Sovětice, „Pod Skalkou“ C.
- Tab. 62** Objekt 48, Sovětice, „Pod Skalkou“ C.
- Tab. 63** Objekt 49, Sovětice, „Pod Skalkou“ C.
- Tab. 64** Objekt 50, Sovětice, „Pod Skalkou“ C.
- Tab. 65** Objekt 51, Sovětice, „Pod Skalkou“ C.
- Tab. 66** Objekt 52, Sovětice, „Pod Skalkou“ C.
- Tab. 67** Objekt 53, Sovětice, „Pod Skalkou“ C.
- Tab. 68** Objekt 54, Sovětice, „Pod Skalkou“ C.
- Tab. 69** Objekt ŠVRF, Sovětice, „Skalka“.
- Tab. 70** Hněvčeves, lokalita I „Pod kostelem“.
- Tab. 71** Sovětice, lokalita II „Za Skalkou“.
- Tab. 72** Sovětice, lokalita III“ „Skalka“.
- Tab. 73** Sovětice, lokalita IV „Pod Skalkou“ A.
- Tab. 74** Sovětice, lokalita IV „Pod Skalkou“ B.
- Tab. 75** Sovětice, lokalita IV „Pod Skalkou“ C.
- Tab. 76** Hněvčeves, lokalita V „Staveniště“.
- Tab. 77** Mapa rozmístění sledovaných lokalit.
- Tab. 78** Zobrazení vrstvy objektu a datace nálezů.
- Tab. 79** Rozdělení lineární vhloubené výzdoby v objektech a sběrech.
- Tab. 80** Datování nálezů v objektech a sběrech.

Fotografie

Foto 1, 2 Fotografie zoomorfní plastiky kance ze Sovětic.

Nálezová databáze

Databáze 1 – keramika

Databáze 2 - mazanice

Databáze 3 - kamenná broušená industrie

Databáze 4 - kamenná štípaná industrie

Databáze 5 – ostatní kamenná industrie

Databáze 6 - osteologický materiál

Databáze 7 – horniny

Databáze 8 - minerály

Plány lokalit

Mapa rozmístění sledovaných lokalit

Lokalita I „Pod kostelem“

Lokalita II „Za Skalkou“

Lokalita III „Skalka“

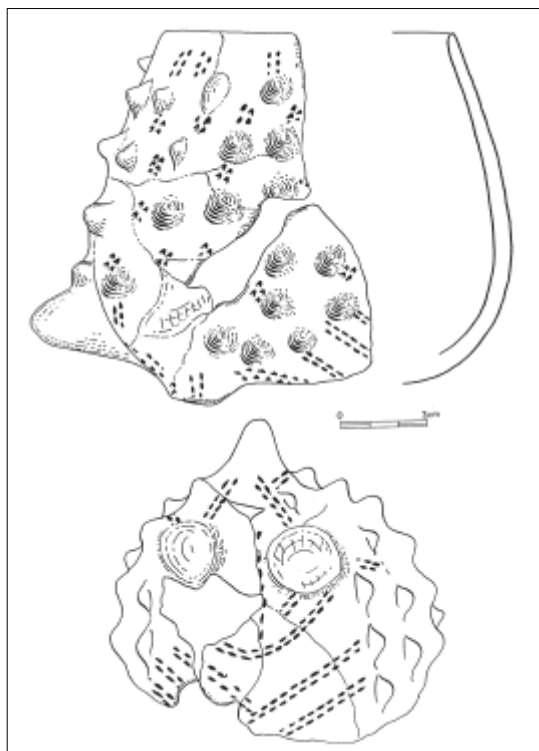
Lokalita IV „Pod Skalkou“ A

Lokalita IV „Pod Skalkou“ B

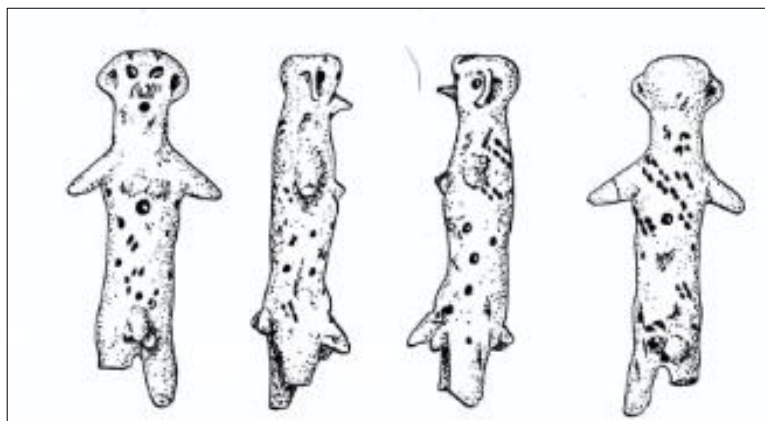
Lokalita IV „Pod Skalkou“ C

Lokalita V „Staveniště“

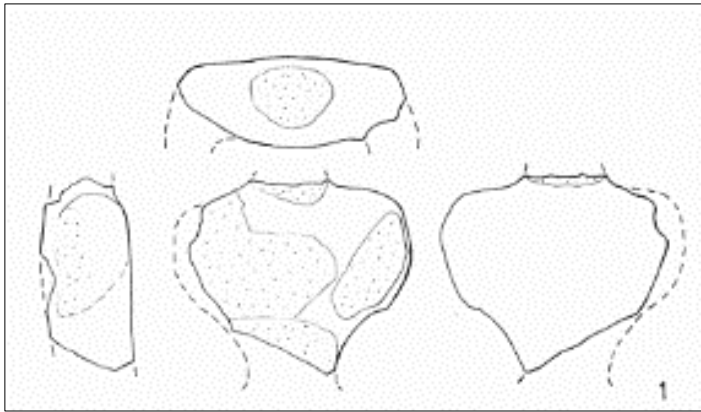
17. Přílohy

Obr. 28 Část zoomorfní nádoby z Jaroměře, okr. Hradec Králové (Vokolek 2002, 315).

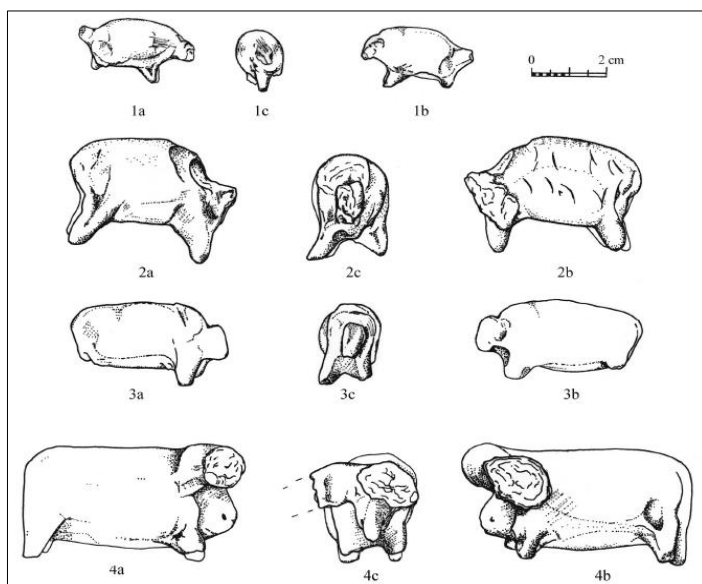
Obr. 29 Antropomorfní plastika z Plotišt' nad Labem, okr. Hradec Králové (Vokolek 2000, 478).

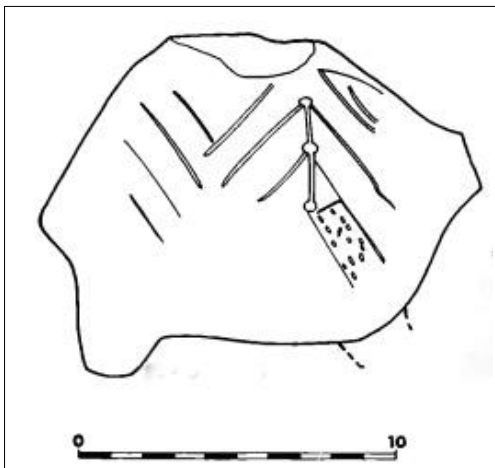
Obr. 30 Torzo plastiky z Černožic, okr. Hradec Králové (Vávra 1993, 217).

Obr. 31 Kompletní soubor zoomorfních plastik z Libkovic, okr. Most (Káčerik 2009, 18).

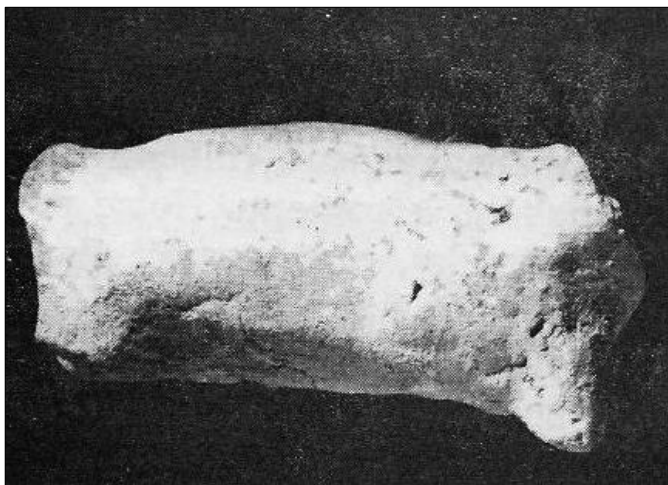
Obr. 32 Zoomorfní plastiky z Libkovic, okr. Most (Káčerik 2009, 19).

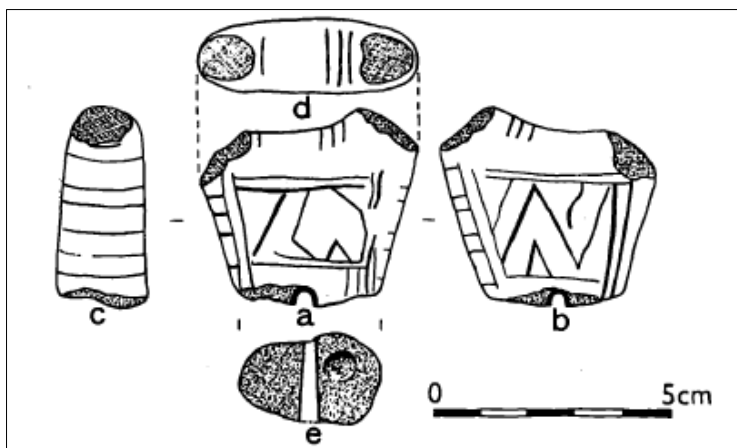
Obr. 33 Zoomorfní nádoba z Ervěnic, okr. Chomutov (Podborský 1982, 18).

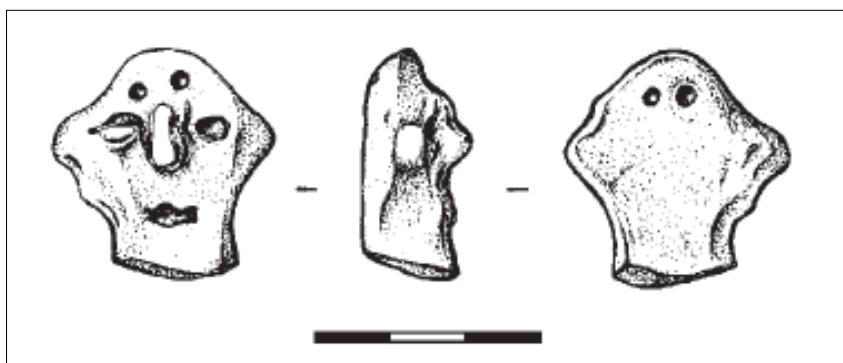
Obr. 34 Zoomorfní plastika z Kramolína, okr. Třebíč (Podborský 1985, 126).

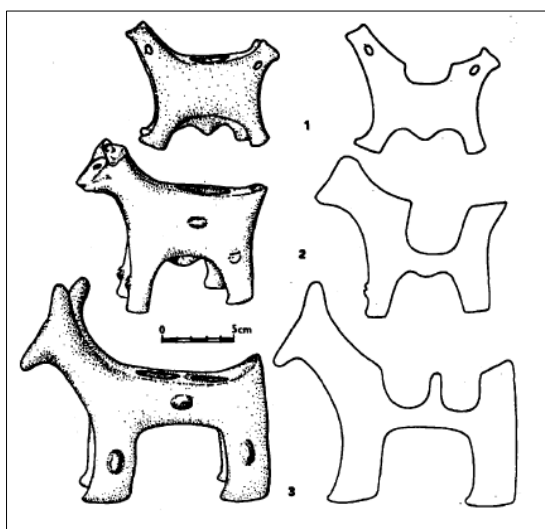
Obr. 35 Zoomorfní plastika z Horákova, okr. Brno - venkov (Podborský 1985, 128).

Obr. 36 Zdobené držadlo pokličky ze Žebětína, okr. Brno – město (Kuča 2005, 57).

Obr. 37 Zlomek antropomorfní plastiky z Brodku u Prostějova, okr. Prostějov (Vostrovská 2008, 50).

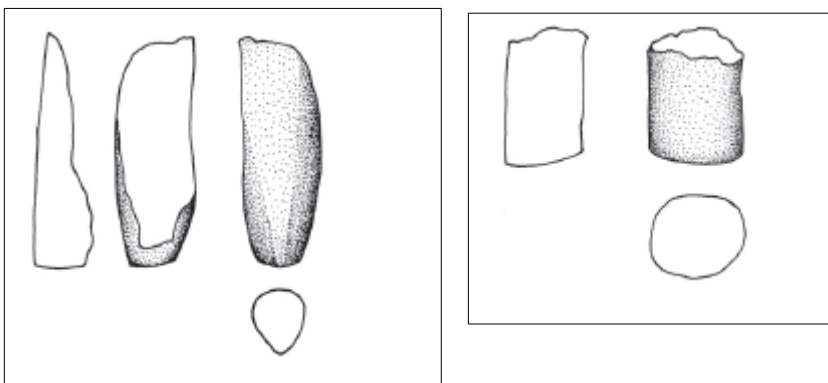
Obr. 38 Zoomorfní figurky s nádržkami ze Santovky, Slovensko (Pavúk 1997, 65).

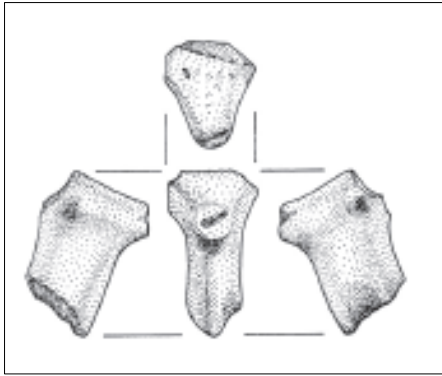
Obr. 39 Zoomorfní nádoba z lokality Bíňa, Slovensko (Pavúk 1981, 65).

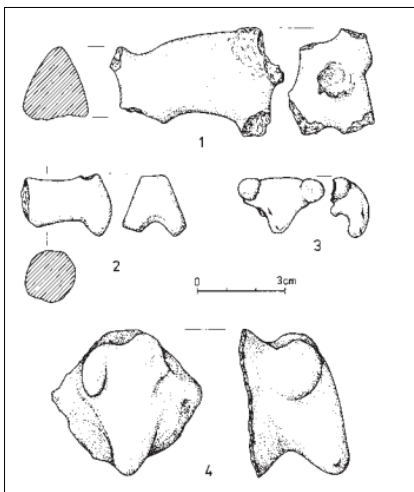
Obr. 40 Zoomorfní aplikace z lokality Straubing Lerchenhaid, Německo (Eibl 2009, 100).

Obr. 41 Zlomek zoomorfní nádoba z lokality Haidlfing – „Heuweg“, Německo (Eibl 2009, 99 - 100).

Obr. 42 Zvířecí plastika z Fronsburgu, Dolní Rakousko (Eibl 2009, 100).

Obr. 43 Zoomorfní plastiky z lokality Cło v Malopolsku (Kaczanowska - Kozłowski 2002, 134).

Obr. 44 Zvířecí plastika z lokality Pityerdomb, Maďarsko (Káčerik 2008, 23).

Foto 1 Fotografie zoomorfí plastiky kance ze Sovětic. Foto Marková M.

Foto 2 Fotografie zoomorfní plastiky kance ze Sovětic. Foto Marková M.